

Regie op eigen leven
bij cliënten met een verstandelijke beperking
Een inventarisatie

Alliade Zorggroep

Afdeling Onderzoek & Ontwikkeling
Alliade Zorggroep
Jeanet Landsman, Ruud Tap en Marloes Wessel

Onderzoek tot stand gekomen i.s.m. cliëntcoaches Talant

Eindversie

27 Augustus 2015

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING.....	2
2	RESULTATEN.....	3
2.1	RESPONS EN BESCHRIJVING VAN DE RESPONDENTEN	3
2.2	BEGELEIDERS OVER INVLOED CLIËNTEN	3
2.3	RESULTATEN VOOR WONEN NADER BEKEKEN	4
2.4	RESULTATEN VOOR DAGBESTEDING NADER BEKEKEN	6
2.5	RESULTATEN NAAR DOELGROEP	8
2.6	RESULTATEN VRAGEN AAN CLIËNTEN OVER EIGEN REGIE.....	9
2.6.1	<i>Werk- en dagbesteding, ingevuld door cliënten zelf.....</i>	9
2.6.2	<i>Wonen.....</i>	9
2.7	VERGELIJKING SCORES CLIËNTEN MET DE SCORES VAN BEGELEIDERS.....	9
2.8	RESULTATEN FOCUSGROEP.....	10
2.8.1	<i>Wat verstaan aanwezigen onder eigen regie? .....</i>	10
2.8.2	<i>Hoe zit het met onze motivatie, kennis en mogelijkheden om cliënten de regie te laten/geven?... ..</i>	10
2.8.3	<i>Verbetertips/oplossingsrichtingen.....</i>	11
3	SAMENVATTING EN AANDACHTSPUNTEN	13
3.1	AANLEIDING ONDERZOEK.....	13
3.2	VRAGEN ONDERZOEK.....	13
3.3	BEPERKINGEN ONDERZOEK	13
3.4	SAMENVATTING VAN DE RESULTATEN.....	14
3.5	TEN SLOTTE	16

1 Inleiding

Alliade vindt het belangrijk dat cliënten en ouders/verwanten meedenken en meepraten over de zorg en ondersteuning¹.

- In de eerste plaats praten en beslissen cliënten mee over hun eigen leven, bijvoorbeeld in het ondersteuningsplan of in een woning- of locatieoverleg. Dit wordt zeggenschap genoemd. Onder zeggenschap verstaat Alliade dat cliënten zelf de regie hebben op hun leven en invloed kunnen uitoefenen op hun leefomgeving, het wordt gedefinieerd als 'invulling geven aan je leven door het maken van keuzes of invloed hebben op wat er wel of niet met je gebeurt'². Zeggenschap speelt zich af op het niveau van de individuele cliënt.
- Ook praten cliënten en ouders/verwanten mee over besluiten die door Talant worden genomen. Dit wordt medezeggenschap genoemd.

Elk cluster binnen Talant heeft sinds begin 2014 een clustercliëntencoach. De clustercliëntencoaches ondersteunen cliënten en begeleiders in de verdere ontwikkeling van zeggenschap en medezeggenschap van cliënten. Dit is een belangrijke stap. Wanneer cliënten kunnen meebeslissen over de dagelijkse gang van zaken in hun leefomgeving, krijgen zij meer grip op hun eigen leven.

De cliëntcoaches wilden zelf graag inzicht in hoe het gesteld is met de mogelijkheden voor eigen zeggenschap en medezeggenschap bij de verschillende groepen cliënten. Om zicht te krijgen op de mate van (mede)zeggenschap hebben de cliëntcoaches een vragenlijst over eigen regie van Van Boeijen overgenomen. De vragenlijst hebben ze laten invullen door medewerkers van woon- en dagbestedingslocatie. Door het beantwoorden van de vragenlijst moesten medewerkers telkens aangeven in hoeverre een cliënt op een bepaald thema (bijvoorbeeld heeft cliënt invloed op wat wordt gegeten bij de warme maaltijd) invloed uit kan oefenen (regie heeft).

In totaal zijn er circa tweehonderd vragenlijsten ingevuld. De afdeling Onderzoek & ontwikkeling heeft de ingevulde vragenlijsten geanalyseerd. In dit rapport doen we verslag van deze analyse. De hoofdvraag die we in dit rapport beantwoorden is:

In hoeverre wordt de mening en voorkeur van de cliënt mee genomen in keuzes bij wonen en werken bij cliënten van Talant bij de verschillende doelgroepen/niveaus op de onderstaande thema's:

1. Eten en drinken/pauze en koffiemomenten.
2. Mensen om je heen.
3. (gezamenlijke) vrije tijd/werk en activiteiten.
4. Dag- en weekindeling.
5. In en om het huis/de werk of dagbesteding omgeving.
6. Ondersteuningsplan.
7. Cliëntenoverleg.
8. Privacy (alleen bij wonen).

De uitkomsten staan beschreven in hoofdstuk 2.

Subvragen zijn:

- a) Wat kunnen we leren uit de gevonden resultaten in het onderzoek?
- b) Wat zijn mogelijke achtergronden/verklaringen voor de gevonden resultaten?
- c) Wat zijn mogelijke verbeterpunten?

De subvragen worden onder meer beantwoord op basis van resultaten van een focusgroep. In de focusgroep zijn de resultaten van de analyse van de tweehonderd vragenlijsten besproken en is nagedacht over hoe we eigen regie (nog) verder kunnen verbeteren. Bij de focusgroep waren hoofden, beleidsmedewerkers en cliëntcoaches aanwezig. De uitkomsten van de focusgroep staan beschreven in hoofdstuk 3.

---

¹ Nota 'Visie op eigen regie'; discussienota van de gezamenlijke kenniskringen December 2013, Alliade zorggroep.

² *Eigen invloed ervaren*. Uitgave LKNG 2002, p. 11.

2 Resultaten

2.1 Respons en beschrijving van de respondenten

In totaal zijn er circa tweehonderd vragenlijsten ingevuld door begeleiders. Van werk- en dagbesteding zijn 69 bruikbare vragenlijsten ontvangen en van wonen 136.

In tabel 1 wordt achtereenvolgens voor wonen en werken het aantal ontvangen lijsten op een rij gezet. Van 52 lijsten van wonen en 33 van werken zijn geen gegevens bekend over het niveau van de cliënten, van de andere lijsten/locaties wel, zie tabel 1.

Tabel 2.1: aantallen per niveau, vragenlijst wonen en werken/dagbesteding

Niveau cliënten	Aantal lijsten Wonen	Aantal lijsten Werken/dagb.
ZG=Zwakbegaafd (IQ > 70/ ontwikkelingsleeftijd ruim 12 jaar)	15	3
LVB=Licht verstandelijk beperkt (LVB) (IQ 50 – 70 / ontwikkelingsleeftijd van 4 tot 12 jaar)	19	15
MVB: Matig verstandelijk beperkt (IQ 35 – 49 / ontwikkelingsleeftijd van 2 tot 4 jaar)	24	10
EVb: Ernstig verstandelijk beperkt (IQ 20 – 34 / ontwikkelingsleeftijd van 1 tot 2 jaar)	19	4
EMB: Zeer ernstig (en meervoudig) verstandelijke beperkt (IQ <20/ontwikkelingsleeftijd tot 1 jr)	7	4
Niveau onbekend	52	33
Totaal	136	69

Omdat niet alle vragen altijd goed beantwoord zijn, zal per vraag het aantal lijsten soms afwijken van deze aantallen. In de tabellen in de bijlage is per vraag steeds het aantal respondenten per niveau weergegeven. Hieronder zijn per categorie cliënten gemiddelde scores weergegeven. Steeds eerst op het thema als geheel en daarna per vraag. Uitgesplitst naar wonen en werken en op volgorde van scoren in de figuur weergegeven: de hoogst scorende vraag staat steeds onderaan en de laagst scorende bovenaan.

2.2 Begeleiders over invloed cliënten

In de onderstaande tabel staat per thema wat de gemiddelde score is op de invloed die cliënten volgens begeleiders hebben. Er kon een score gegeven worden van 1 tot en met 4, waarbij geldt dat 1=geen invloed en 4= 'invloed is optimaal'. Voor de verschillende thema's geldt dat er meerdere vragen gesteld zijn (zie ook volgende paragraaf), hieronder geven we eerst de gemiddelde overall score op een thema.

- Bij het thema privacy, dat alleen bij woongroepen is uitgevraagd, hebben cliënten relatief de meeste invloed.
- Invloed van cliënten op invulling van vrije tijd, invloed op wat je als cliënt eet of drinkt en invloed op je dag/ weekindeling scoren eveneens relatief hoog.
- Ondersteuningsplannen, cliëntoverleggen, plaatsing van cliënten en keuze welke begeleider een cliënt begeleidt zijn thema's waar cliënten relatief weinig invloed hebben.
- Van de zeven thema's die zowel bij wonen als dagbesteding zijn uitgevraagd, scoort dagbesteding bij zes thema's (iets) beter dan wonen.

Thema	Wonen	Dagbesteding
(1) Privacy (alleen bij wonen)	3,46	
(2) Vrije tijd/werk en activiteiten	2,81	3,15
(3) Dag- en weekindeling	2,77	3,06
(4) Eten en drinken/pauze en koffiemomenten	3,00	2,94
(5) In en om het huis/de werk of dagbesteding omgeving	2,67	2,98
(6) Ondersteuningsplan	2,40	2,73
(7) Cliëntenoverleg	2,17	2,45
(8) Zelf kiezen begeleiders en mede-cliënten	2,20	2,26
Totaal gemiddelde	2,64	2,56

2.3 Resultaten voor wonen nader bekeken

Zoals in de vorige paragraaf vermeld zijn er per thema meerdere vragen gesteld. In de onderstaande tabel staat per vraag de score genoemd voor wonen, met bovenaan de hoogste score en onderaan de laagste.

- De top drie wordt gevormd door vragen behoren tot het thema privacy. Je terug kunnen trekken in een eigen ruimte scoort van alle vragen het hoogst (3,82).
- Andere onderwerpen die relatief goed scoren zijn: 'deel kunnen nemen aan activiteiten buiten de woonlocatie', 'invloed hebben op muziek en tv in gezamenlijke ruimte' en 'invloed op lunch en ontbijt, koekjes'.
- Zelf als cliënt kiezen wie je begeleidt (1,46) en wie je medebewoner wordt (1,64), komt op woonlocaties volgens begeleiders nauwelijks voor.
- Verder hebben cliënten volgens begeleiders nauwelijks invloed op cliëntoverleg (onderwerpen voor cliëntoverleg komen 'uit' cliënten scoort 2,13) en ondersteuningsplannen (doelen en afspraken uit ondersteuningsplan worden regelmatig besproken met cliënten scoort 2,35).

Wonen

Thema	Onderwerp/vraag	Score
PRIVACY	1. De cliënten hebben een eigen ruimte waar zich kunnen terugtrekken.	3,82
PRIVACY	2. De cliënten hebben de mogelijkheid om bezoek in de privésfeer te ontvangen.	3,58
PRIVACY	3. De cliënten hebben de mogelijkheid de badkamer individueel te gebruiken.	3,57

DAG- EN WEEKINDELING	4. De cliënten hebben de mogelijkheid deel te nemen aan activiteiten buiten de woonlocatie.	3,26
IN EN OM HET HUIS	5. De cliënten hebben invloed op de muziek die gedraaid wordt in de gezamenlijke ruimte(s).	3,2
IN EN OM HET HUIS	6. De cliënten hebben invloed op de tv-programma's / films die gekeken worden in de gezamenlijke ruimte(s).	3,16
ETEN EN DRINKEN	7. De cliënten hebben invloed op de lunch in het weekend.	3,10
ETEN EN DRINKEN	8. De cliënten hebben invloed op de ontbijtproducten die in huis zijn.	3,07
ETEN EN DRINKEN	9. De cliënten hebben invloed op wat ze eten met de warme maaltijd.	3,05
VRIJE TIJD	10. De cliënten hebben invloed op wat ze wel/niet gezamenlijk doen tijdens verjaardagen.	2,96
ETEN EN DRINKEN	11. De cliënten hebben invloed op de plek waar ze eten en drinken.	2,91
PRIVACY	12. De cliënten kunnen kiezen tussen maaltijden in de groep te gebruiken of op de eigen kamer.	2,89
ETEN EN DRINKEN	13. De cliënten hebben invloed op het drinken, de koekjes en de 'snacks' die in huis zijn.	2,87
(GEZAMENLIJKE) VRIJE TIJD	14 De cliënten hebben invloed op de gezamenlijke vrijetijdsactiviteiten die ze doen in het weekend en op andere vrije momenten.	2,87
(GEZAMENLIJKE) VRIJE TIJD	15 Ze hebben invloed op wat ze gezamenlijk doen.	2,79
Zelf kiezen begeleiders en mede-clieënten	16 De cliënten hebben invloed op de keuze van medebewoners met wie ze het meest samenzijn.	2,76
(GEZAMENLIJKE) VRIJE TIJD	17De cliënten hebben invloed op wat ze wel/niet gezamenlijk doen tijdens feestdagen.	2,74
DAG- EN WEEKINDELING	18 De cliënten hebben invloed op de tijd waarop ze opstaan en naar bed gaan.	2,73
(GEZAMENLIJKE) VRIJE TIJD	19 Ze hebben invloed op hoe vaak ze iets doen.	2,67
DAG- EN WEEKINDELING	20 Bij het plannen van afspraken zijn de wensen en agenda van cliënten doorslaggevend voor het tijdstip waarop een afspraak plaats vindt.	2,66
DAG- EN WEEKINDELING	21 De cliënten hebben invloed op de tijden waarop er activiteiten plaats vinden	2,58
DAG- EN WEEKINDELING	22 De cliënten hebben invloed op de inhoud en het tijdstip van hun begeleidingsmomenten.	2,58
CLIENTENOVERLEG	23 De cliënten hebben zeggenschap, omdat er regelmatig cliëntenoverleg plaats vindt op de locatie. Wat hier besproken is wordt ook vastgelegd in een verslag.	2,48
ONDERSTEUNINGSPLAN	24 De cliënten hebben invloed op de doelen en afspraken in het ondersteuningsplan.	2,45
IN EN OM HET HUIS	25 De cliënten hebben invloed op de huisregels.	2,4

IN EN OM HET HUIS	26 De wensen van cliënten t.a.v. het gedrag van begeleiders en bezoekers in hun huis zijn vastgelegd in de huisregels / huisafspraken.	2,4
ONDERSTEUNINGSPLAN	27 De bespreking van het ondersteuningsplan wordt met de cliënt voorbereid .	2,39
CLIENTENOVERLEG	28 Het overleg wordt gecoacht door de aandachtsvelder.	2,37
ONDERSTEUNINGSPLAN	29 De doelen en afspraken uit het ondersteuningsplan worden regelmatig met de cliënt besproken.	2,35
CLIENTENOVERLEG	30 Punten uit het verslag van het cliëntenoverleg worden besproken in het teamoverleg.	2,3
IN EN OM HET HUIS	31 De cliënten hebben invloed op de inrichting van de gezamenlijke ruimtes in huis.	2,22
CLIENTENOVERLEG	32 De onderwerpen voor het overleg komen vanuit de cliënten.	2,13
CLIENTENOVERLEG	33 Punten uit het teamoverleg worden ook besproken in het cliëntenoverleg.	2,08
CLIENTENOVERLEG	34 De teamleider vraagt bij veranderingen “advies” aan het cliëntenoverleg.	1,64
Zelf kiezen begeleiders en medewerkers	35 We peilen bij de cliënten wie ze als persoonlijk begeleider zouden willen.	1,46
Zelf kiezen begeleiders en medewerkers	36 De cliënten hebben invloed op de ‘aanninge’ van nieuwe medebewoners.	1,34

2.4 Resultaten voor dagbesteding nader bekeken

In de onderstaande tabel staat per vraag de score genoemd voor dagbesteding. Opnieuw zijn de vragen met de hoogste score bovenaan in de tabel gezet en onderaan de vragen met de laagste score.

- Invloed hebben op muziek (3,46) en wensen van cliënt zijn leidend bij plannen afspraken (3,40) scoren relatief goed als het gaat om de mate van invloed die cliënten hebben.
- Andere onderwerpen die relatief goed scoren zijn: Mogelijkheid voor cliënt om zelf vrije dagen aan te vragen (3,26), invloed hebben op werk/activiteitenaanbod(3,23) en invloed hebben op inhoud en moment waarop wordt begeleid (3,13)
- Zelf als cliënt kiezen wie je begeleidt (1,99) en wie je medebewoner wordt (1,33), komt net als op de woonlocaties ook bij dagbesteding niet of nauwelijks voor.
- Verder hebben cliënten net als bij woonlocaties ook bij dagbesteding nauwelijks invloed op cliëntoverleg (onderwerpen voor cliëntoverleg komen ‘uit’ cliënten scoort 2,61) en ondersteuningsplannen (doelen en afspraken uit ondersteuningsplan worden regelmatig besproken met cliënten scoort 2,35).

Thema	Onderwerp/vraag	Score
de werk of dagbesteding omgeving	1. De cliënten hebben invloed op de muziek die wel/niet gedraaid wordt in de ruimte(s).	3,46

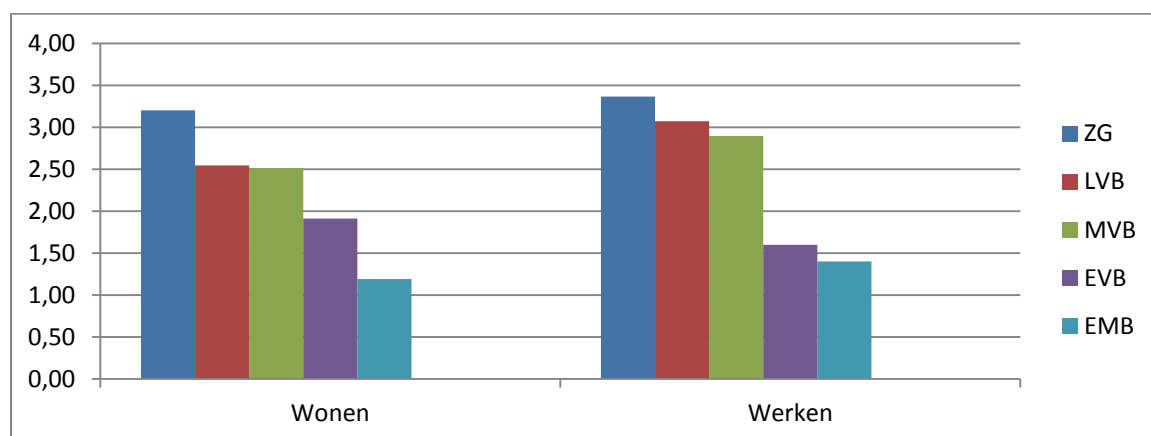
DAG- EN WEEKINDELING	2. Bij het plannen van afspraken zijn de wensen en agenda van cliënten doorslaggevend	3,4
WERK EN ACTIVITEITEN	3. De cliënten doen werkzaamheden die nuttig, plezierig zijn en ontw.mogelijkheden bieden.	3,33
de werk of dagbesteding omgeving	4. De cliënt werkt in een veilige en passende werkomgeving die ook goed toegankelijk is.	3,28
DAG- EN WEEKINDELING	5. De cliënten hebben de mogelijkheid zelf vrije dagen aan te vragen.	3,26
WERK EN ACTIVITEITEN	6. De cliënten hebben invloed op het werk / activiteitenaanbod.	3,23
PAUZES EN WERKEN	7. De cliënten hebben invloed op de plek waar ze eten en drinken.	3,19
DAG- EN WEEKINDELING	8. De cliënten hebben invloed op de inhoud en het tijdstip van hun begeleidingsmomenten.	3,13
ONDERSTEUNINGSPLAN	9. De cliënten doen over het algemeen werkzaamheden die ze plezierig vinden op een werkplek waarvoor ze zelf hebben gekozen	3,13
PAUZES EN WERKEN	10. De cliënten zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het netjes en schoonhouden van de kantine.	3,1
DAG- EN WEEKINDELING	11. De cliënten hebben de mogelijkheid op verschillende plekken te werken als zij dat wensen.	3,1
PAUZES EN WERKEN	12. De cliënten hebben invloed op de manier waarop de lunch geregeld is.	3,05
PAUZES EN WERKEN	13. De cliënten hebben invloed op de manier waarop de gezamenlijke pauzes worden ingevuld.	2,94
WERK EN ACTIVITEITEN	14. De cliënten hebben invloed op de dagplanning van de werkzaamheden.	2,87
de werk of dagbesteding omgeving	15. De wensen van cliënten t.a.v. het gedrag van begeleiders/bezoekers zijn vast in de huisregels	2,84
CLIENTENOVERLEG	16. De cliënten hebben invloed, omdat er regelmatig cliëntenoverleg plaats vindt op de locatie.+verslag.	2,84
PAUZES EN WERKEN	17. De cliënten hebben invloed op de koekjes, snacks en de lunchproducten die aanwezig zijn.	2,83
CLIENTENOVERLEG	18. Het overleg wordt gecoacht door de aandachtsvelder.	2,82
ONDERSTEUNINGSPLAN	19. De bespreking van het ondersteuningsplan wordt met de cliënt voorbereid	2,81
ONDERSTEUNINGSPLAN	20. De cliënten hebben invloed op de doelen en afspraken in het ondersteuningsplan.	2,78
MENSEN OM JE HEEN	21. De cliënten hebben invloed op de keuze van de medecliënten met wie ze samen zijn.	2,77
PAUZES EN WERKEN	22. De cliënten hebben invloed op het drinken dat aanwezig is.	2,72
DAG- EN WEEKINDELING	23. De cliënten hebben invloed op de dagen dat ze vrij hebben en de dagen waarop ze werken.	2,72
de werk of dagbesteding omgeving	24. De cliënten hebben invloed op de inrichting van de gezamenlijke ruimte(s)	2,72

MENSEN OM JE HEEN	25. De cliënten hebben invloed op het aantal mensen waarmee ze werken / activiteiten doen	2,69
de werk of dagbesteding omgeving	26. De cliënten hebben invloed op de afspraken / huisregels	2,67
ONDERSTEUNINGSPLAN	27. Samen met de cliënt wordt een plan opgesteld hoe de wensen en afspraken gerealiseerd kunnen worden	2,63
CLIENTENOVERLEG	28. De onderwerpen voor het overleg komen vanuit de cliënten.	2,61
CLIENTENOVERLEG	29. Punten uit het verslag van het cliëntenoverleg worden besproken in het teamoverleg.	2,49
ONDERSTEUNINGSPLAN	30. De doelen en afspraken uit het ondersteuningsplan worden regelmatig met de cliënt besproken.	2,48
CLIENTENOVERLEG	31. Punten uit het teamoverleg ook besproken in het cliëntenoverleg.	2,33
MENSEN OM JE HEEN	32. We peilen bij de cliënten wie ze als persoonlijk begeleider willen.	1,99
CLIENTENOVERLEG	33. De teamleider vraagt bij veranderingen advies" aan het cliëntenoverleg.	1,63
MENSEN OM JE HEEN	34. De cliënten hebben invloed op de 'aanname' van collega cliënten.	1,33
MENSEN OM JE HEEN	35. De cliënten hebben invloed op de aanname van nieuwe begeleiders.	1,28

2.5 Resultaten naar doelgroep

Er is ook gekeken of er verschillen zijn tussen de verschillende doelgroepen als het gaat om invloed hebben op de verschillende thema's. Wat we in grote lijnen zien, is dat hoe hoger het niveau des te groter de invloed is van cliënten. Ter illustratie geven we hieronder weer wat de invloed van cliënten op het ondersteuningplan is. EMB-clieñten hebben zowel bij wonen als dagbesteding een relatief lage score (relatief weinig invloed), zwakbegaafde cliënten en LVB-clieñten scoren bij zowel wonen als dagbesteding relatief het hoog. In de bijlage worden de doelgroepen per thema nader uitgewerkt.

Gemiddelde scores m.b.t. ondersteuningsplan bij Wonen en Werken op verschillende niveaus

2.6 Resultaten vragen aan cliënten over eigen regie

De cliëntcoaches hebben ook aan een aantal (circa 30 voornamelijk LVB) cliënten gevraagd om aan te geven in hoeverre zij invloed hebben bij bepaalde onderwerpen. Hieronder geven we kort de uitkomsten. Vervolgens vergelijken we uitkomsten van cliënten met de uitkomsten van medewerkers.

2.6.1 Werk- en dagbesteding, ingevuld door cliënten zelf

Op Swettehiem (n=1), Middelsehiem (n=1) en het restaurant-team GH (n= 3) zijn in totaal vijf vragenlijsten ingevuld. De (gemiddelde) scores zijn te vinden in de bijlage, evenals de gemiddelde totaalscores. Ze zijn ingevuld door de cliënten zelf al dan niet met behulp van elkaar en/of begeleider. Hieronder worden de gemiddeld hoogst en laagst scorende items weergegeven:

Top 3, oftewel relatief veel invloed als gaat om:

1. ik mag zelf bepalen wat ik drink op mijn werk
2. op verschillende werkplekken werken wanneer je dat wilt
3. zelf bepalen wat je in de pauze doet

Bottom 3, oftewel weinig invloed als het gaat om:

1. meebeslissen in nieuwe begeleiders en collega's
2. meebeslissen met welke collega ik samenwerk
3. zelf punten voor het cliëntoverleg bedenken/ meedenken in nieuwe werkafspraken of aanschaf van spullen

2.6.2 Wonen

Circa vijftien cliënten van locatie Greunshiem, Huizumerhof 30, Binnentun en clustercliëntenraad Sneek hebben de vragenlijst over wonen ingevuld.

Top 3, oftewel relatief veel invloed als gaat om:

1. Zelf weten waar je eet (Bijv. op je eigen kamer of plek aan tafel)
2. De begeleider bespreekt het ondersteuningsplan met cliënt en bespreekt wat hierin moet staan + de begeleider vraagt aan cliënt wie bij bij ondersteuningsplan bespreking moet zijn.
2. Cliënt beslist mee over de tijden dat je eet, op bed gaat, mentorgesprek hebt, naar de kapper gaat, huisarts, etc.? + Cliënt bepaalt zelf hoe verjaardag wordt gevierd

Bottom 3, oftewel weinig invloed als het gaat om:

1. Cliënt mag persoonlijk begeleider uitkiezen
2. Cliënt en medebewoners bedenken zelf ook punten voor het overleg
3. Cliënt en medebewoners denken mee met maken van huisregels

2.7 Vergelijking scores cliënten met de scores van begeleiders

Als rekening wordt gehouden met de doelgroep cliënten die zelf ook lijsten heeft ingevuld (voornamelijk LVB) blijkt dat cliënten gemiddeld iets hoger scoren op invloed op die ze hebben op verschillend onderwerpen dan dat begeleiders inschatten. Een belangrijk verschil is verder dat cliënten in vergelijking met begeleiders aangeven meer invloed te hebben op het ondersteuningsplan. Verder valt op de cliënten en begeleiders voor de meeste onderwerpen het behoorlijk 'met elkaar eens te zijn'. Beide groepen geven bijvoorbeeld aan dat cliënten relatief weinig invloed hebben op huisregels, op cliëntoverleg en op de keuze van begeleider die een cliënt begeleidt.

2.8 Resultaten focusgroep

In de bijlage zijn de notulen opgenomen van de bijeenkomst die gehouden is op 15 januari 2015. Doel van de focusgroep was enerzijds om de hiervoor gepresenteerde uitkomsten te duiden. Anderzijds om eventuele knelpunten en oplossingsrichtingen te bieden. De focusgroep kende de volgende deelnemers: Murk Okkema (cliëntcoach), Janet Bloemhof (beleidsmedewerker), Annigje Bakker (cliëntcoach), Oebele Kooij (Lean consultant), Anita van Huit (cliëntcoach), Tiny Schakel (cliëntcoach), Jelle de Boer (afdeling O&O), Jeanet Landsman (gespreksleider, afdeling O&O) en Trienke Postma (afdeling O&O, notulist).

2.8.1 Wat verstaan aanwezigen onder eigen regie?

Wat versta je (in 1 zin) onder 'eigen regie' en wat is je ervaring met eigen regie voor mensen met een verstandelijke beperking in de woon- en werksituatie bij Alliade?

Er worden verschillende dingen genoemd:

- De ruimte hebben om zelf keuzes te maken en beslissingen te nemen. Daarbij is het belangrijk dat je keuzemogelijkheden concreet en klein maakt, anders kunnen mensen met een verstandelijke beperking geen keuze maken.
- In de communicatie uitstralen dat je geïnteresseerd bent en dat er ruimte voor is om mee te laten wegen wat de cliënt het liefste wil (al dan niet bewust).
- Invloed hebben.
- Eigen regie is een interactief proces. Communicatie is erg belangrijk: Luisteren Samenvatten en Doorvragen (LSD). Bij mensen met een ernstige verstandelijke beperking kun je ondersteunende communicatie, zoals lichaamstaal, foto's en picto's, inzetten om eigen regie te voeren.
- Bij eigen regie is het belangrijk dat je de cliënt goed kent.
- Evalueren of alles goed gaat en controleren of we het over hetzelfde hebben is ook belangrijk; regelmatig evaluatiemomenten inrichten.
- Kijk ook naar het netwerken/familie/verwanten van de cliënt.
- Een term uit het onderwijs wordt genoemd: CARE. Dit staat voor competentie, autonomie, relatie, engagement (behoefte om met iets zinnigs bezig te zijn). Als je aan deze elementen voldoet, kom je vanzelf bij eigen regie.
- Het gaat erom wat de cliënt zelf wil. Er is een verschil tussen goed weten wat de cliënt wil en hem zijn zin geven.

2.8.2 Hoe zit het met onze motivatie, kennis en mogelijkheden om cliënten de regie te laten/geven?

Om als medewerker aandacht te kunnen besteden aan eigen regie is het van belang dat een medewerker (a) gemotiveerd is, (b) de kennis en kunde heeft m.b.t. eigen regie en (c) ook in gelegenheid gesteld wordt om aandacht te besteden aan eigen regie (denk aan tijd, denk aan mijn leidinggevende vindt het belangrijk dat ik aandacht besteed aan eigen regie etc). Uit de hiervoor gepresenteerde resultaten komt naar voren dat er op het gebied van eigen regie nog veel

verbetering mogelijk is. Aan de aanwezigen is daarom gevraagd waar eventuele knelpunten zitten op deze drie gedragscomponenten (a, b,c).³ Als het gaat om eigen regie voor cliënten met een verstandelijke beperking, waar ligt volgens jou dan het grootste knelpunt; bij de motivatie, de kennis of de gelegenheid?

Motivatie

- Begeleiders hebben de functie gekozen, omdat ze willen zorgen voor de cliënt ('zorgen dat' is iets heel anders).
- We zijn geneigd om zelf in te vullen voor de cliënt. Bij ondersteuningsplan: er wordt gesproken over de cliënt niet met de cliënt.

Kennis(hiaten)

- Motivatie en gelegenheid is er wel, maar het ontbreekt aan kennis hoe je als medewerker anders kunt werken. Hoe kan een medewerker zijn werk anders inrichten, zodat hij kan doen wat hij moet doen? Kennisbevordering blijft altijd iets wat op de agenda moet om mensen in beweging te krijgen. De focus is nu vaak teveel op 'doen we de dingen goed' in plaats van 'doen we de goede dingen'. Er is kennis nodig om de cliënt op de juiste manier centraal te zetten.
- Het is afhankelijk van personen. Er is een grote diversiteit tussen de verschillende locaties van Talant, het hangt sterk af van ervaring, competentie en visie van medewerkers.
- We zitten te weinig met de cliënt aan tafel. We doen het zoals wij als medewerkers denken dat het moet, soms gewoon ook omdat het al jaren zo gaat.
- Het ontbreekt sommige hoofden aan kennis van wat zij dan moeten bespreken met de cliënt en hoe ze dat moeten doen. Dit gaat pas werken als de meerwaarde wordt gezien.

('on')Mogelijkheden in het werk om aandacht te besteden aan eigen regie

- Er zijn voldoende contactmomenten met de cliënt. Maar soms veel cliënten, te weinig tijd.
- Er is minder gelegenheid op plekken waar meer zorg geboden moet worden.
- Er zijn organisatorische knelpunten, zoals werkdruk.

2.8.3 Verbetertips/oplossingsrichtingen

- De begeleider moet een coach worden: van 'zorgen voor' naar 'zorgen dat'. De begeleider gaat als regisseur het gesprek aan met het netwerk.
- Vanuit gezond verstand en met het kader van de missie en visie van Talant zoveel mogelijk invloed creëren op de situatie door zowel de medewerker als cliënt, en dit goed in kaart te brengen.
- De cliënt gaan bevragen, dit moet je niet te groot willen doen. En het goede moment kiezen.

---

³ Poiesz TBC (1999). *Gedragsmanagement; waarom mensen zich (niet) gedragen*. uitgave van Inmerc bv in Wormer. http://triade-model.nl/Gedragsmanagement_het_boek.pdf

- Voor de lagere niveaus heb je een andere werkwijze nodig, bijvoorbeeld dingen laten zien met picto's of de keuze late tussen twee mogelijkheden.
- Cliënten zelf beslissingen laten nemen, ook al zijn dat niet altijd de beste beslissingen. Het recht om fouten te maken, foute keuzes te maken en daardoor ook leren omgaan met slechte ervaringen.
- Het veranderen van dingen werkt pas als je de meerwaarde ervan ziet. Bijvoorbeeld het laten zien van goede voorbeelden aan anderen. Ergens moet iemand beginnen met veranderen!
- We moeten in gesprek gaan met elkaar. Wat komen we tegen? Hebben we het over hetzelfde? Welke oplossingen bedenken we met elkaar? De juiste vragen stellen is een vaardigheid op zich (motiverende gespreksvoering).
- De belangrijkste aanbeveling voor de praktijk is: ga in gesprek met de cliënt en met elkaar, zoek de verbinding.

3 Samenvatting en aandachtspunten

3.1 Aanleiding onderzoek

Clientcoaches hebben in de afgelopen twee jaar samen met begeleiders vragenlijsten ingevuld over de eigen regie van cliënten. Deze vragenlijst is met enkele kleine aanpassingen overgenomen van VanBoeijen. De vragenlijsten zijn door cliëntcoaches ingezet als instrument om in gesprek te gaan met de begeleiders op de woon- en werklocaties over hoe eigen regie daar vorm krijgt. De vragenlijsten waren heel nadrukkelijk niet bedoeld als onderzoeksinstrument. In overleg met afdeling O&O en de cliëntcoaches is er desondanks voor gekozen om de uitkomsten toch te analyseren. Daarvoor was er een belangrijke reden. De stapel ingevulde vragenlijsten was beschikbaar en via analyse kunnen we een grove indicatie krijgen van de stand van zaken met betrekking tot eigen regie. Een uniek kans omdat we binnen Talant op organisatieniveau geen inzicht hebben over hoe het staat met de eigen regie van cliënten. We hopen met de inventarisatie, ondanks de beperkingen die er met betrekking tot de 'hardheid' van resultaten gelden (zie hieronder), een eerste aanzet te geven en ideeën op te doen om op een later moment een gedegen onderzoek te kunnen doen. Een onderzoek dat Talant helpt om meer zich te krijgen op vraagstukken rondom het thema eigen regie.

3.2 Vragen onderzoek

Hoofdvraag in dit onderzoek was: in hoeverre wordt de mening en voorkeur van de cliënt mee genomen in keuzes bij wonen en werken bij cliënten van Talant bij de verschillende doelgroepen/niveaus op de thema's van VanBoeijen.

Subvragen zijn:

- a) Wat kunnen we leren uit de gevonden resultaten in het onderzoek?
- b) Wat zijn mogelijke achtergronden/verklaringen voor de gevonden resultaten?
- c) Wat zijn mogelijke verbeterpunten?

Aanpak

De begeleiders op 136 locaties van Talant van wonen en 69 van werken hebben een vragenlijst ingevuld over eigen regie. De gegevens ingevoerd en geanalyseerd door de afdeling Onderzoek & Ontwikkeling van Alliade. Vervolgens is de rapportage daarvan voorgelegd aan een focusgroep. In de focusgroep zijn de uitkomsten gecheckt, geduid en is nagedacht over aangrijpingspunten voor eventuele verbeteringen. Ten slotte is ook gekeken naar een klein aantal vragenlijsten (circa 30) die zijn ingevuld door cliënten zelf.

3.3 Beperkingen onderzoek

We zien op hoofdlijnen de volgende beperkingen.

- De vragenlijsten VanBoeijen geven een indicatie van de invloed die cliënten hebben op diverse thema's. De vragenlijst van VanBoeijen is niet wetenschappelijk gefundeerd of onderzocht (validatie). Daarmee is niet vastgesteld dat de gemeten factoren ook de indicatoren zijn voor eigen regie. Omdat we vanuit O&O op een later moment zijn betrokken, hebben we geen invloed uitgeoefend op de kwaliteit van de vragenlijst.
- De vragenlijsten zijn afgenomen door cliëntcoaches met als doel om in gesprek te gaan met zorgteams. De vragenlijsten zijn dus niet afgenomen door een onderzoeker. De interactie tussen cliëntcoach en teams heeft mogelijk effecten op de objectiviteit van de verkregen data. Of en in hoeverre dit het geval is, weten we niet.

- De vragenlijsten zijn circa anderhalf jaar geleden afgenomen en zijn dus mogelijk niet volledig representatief voor de stand van zaken op dit moment, gezien onder meer de uitvoering van 'Talent 3.0'.
- Mogelijk zijn de lijsten wellicht iets te positief ingevuld door de begeleiders. De ervaring bij VanBoeijen is ook dat de lijsten bij een tweede keer een minder rooskleurig beeld geven en daarmee een meer reële uitkomst geven. Het gaat hier dan om het effect dat samenhangt met termen onbewust-onbekwaam. Als je als begeleider weinig oog hebt voor eigen regie zul je wellicht positiever oordelen dan als je later als begeleider meer begrip hebt van eigen regie. Meer begrip leidt er namelijk ook vaak toe dat je scherper gaat waarnemen dat regie soms nog ontbreekt.

Ondanks deze beperkingen denken we een redelijk goede, zij het een grove, indicatie te kunnen geven. Daarin worden we gesteekt door de uitkomsten van de focusgroep. In de focusgroep werden de resultaten van de inventarisatie op grote lijnen herkend.

3.4 Samenvatting van de resultaten

Algemeen

- In de vragenlijst is begeleiders door middel van 36 vragen, gevraagd om aan te geven in hoeverre cliënten invloed hebben. Het ging om een schaal van 1 tot en met 4, waarbij 1=staat voor GEEN invloed en 4='invloed is optimaal'. Als we een gemiddelde score van 3 of hoger als norm nemen, zien we dat er voor heel veel vragen geen 3 wordt gehaald. MAW voor veel onderwerpen is de regie nog vrij beperkt. Ter illustratie: voor wonen scoren 9 van de 36 vragen (onderwerpen) uit de vragenlijst een 3 of hoger. Voor dagbesteding scoren 12 van de 36 onderwerpen hoger dan een 3.
- Bij het thema privacy, dat alleen bij woongroepen is uitgevraagd, hebben cliënten relatief de meeste invloed (3,46). Invloed van cliënten op de thema's invulling van vrije tijd, invloed op wat je als cliënt eet of drinkt en invloed op je dag/ weekindeling scoren eveneens relatief hoog.
- Ondersteuningsplannen, (agenda's van) cliëntoverleggen, plaatsing van cliënten en keuze welke begeleider een cliënt begeleidt, zijn thema's waar cliënten relatief weinig tot geen invloed hebben.
- Bij dagbesteding lijkt op basis van de inventarisatie iets meer eigen regie voor cliënten te zijn dan bij wonen. Ter illustratie: de verschillende vragen in de vragenlijst (circa 35) zijn geclusterd naar een beperkt aantal thema's. Voor zes van de zeven thema's die zowel bij wonen als dagbesteding zijn uitgevraagd, ligt de score bij dagbesteding iets hoger dan bij wonen.
- In grote lijnen zien we dat hoe hoger het niveau van cliënten, des te meer regie cliënten hebben. (EMB: relatief weinig regie, LVB relatief veel regie)

Hieronder staan de verschillende thema's voor wonen en werken op een rij waarbij de best scorende thema's bovenaan staan en de slechtst scorende thema's onderaan, met steeds een gemiddelde score voor het totaal van de niveaus. Ook is gekeken naar de vijf slechts en best gescoorde items.

Werk: bovenaan best scorende thema, onderaan slechtst scorende thema

1. Werk/activiteiten (3,1 gemiddeld): invloed op het aanbod, de dagplanning en op dat ze dat kunnen doen wat ze plezierig vinden en waar ze zich in kunnen ontwikkelen.
2. Dag/weekindeling (3,0): invloed op vrije dagen, inhoud en tijdstip begeleidingsmomenten en mentorgesprekken, mogelijkheid om op verschillende plekken te werken.

3. Omgeving (2,9): is veilig en passend, invloed op huisregels, inrichting, muziek die gedraaid wordt.
4. Pauze en koffiemomenten (2,9): invloed op hoe pauzes worden ingevuld, verantwoordelijk voor netjes houden kantine en werkplek en invloed op wat er gegeten en gedronken wordt (wat er aanwezig is).
5. Ondersteuningsplan (2,7): samen met cliënt maken van doelen en afspraken en verwerken in plan, regelmatig bespreken en dat wordt goed voorbereid, met cliënt plan opstellen hoe wensen en afspraken te realiseren.
6. Cliëntenoverleg (2,4): invloed via regelmatig cliëntenoverleg op locatie waarvan verslag wordt gemaakt, onderwerpen vanuit cliënten, overleg gecoached door aandachtsvelder, punten uit overleg besproken in teamoverleg, teamleider vraagt bij veranderingen advies aan cliëntenoverleg en punten uit teamoverleg worden in cliëntenoverleg besproken.
7. Mensen om je heen (2,3): invloed op aanname nieuwe begeleiders, op wie de begeleider is en met wie wordt samengewerkt en met hoeveel.

Top 5 hoogst gescoorde losse items voor werken

1. 2b; We weten van de cliënten hoe zij het liefst begeleid en benaderd willen worden (3,52).
2. 5a; De cliënten hebben invloed op de muziek die wel/niet gedraaid wordt in de ruimte(s) (3,46).
3. 4e; Bij het plannen van afspraken zijn de wensen en agenda van cliënten doorslaggevend (3,40).
4. 3c; De cliënten doen werkzaamheden die nuttig, plezierig zijn en ontw.mogelijkheden bieden (3,34).
5. 5b; De cliënt werkt in een veilige en passende werkomgeving die ook goed toegankelijk is (3,29).

Top 5 laagst gescoorde losse items voor werken

1. 2a; De cliënten hebben invloed op de aanname van nieuwe begeleiders (1,28).
2. 2c; De cliënten hebben invloed op de 'aanname' van collega cliënten (1,34).
3. 6c; De teamleider vraagt bij veranderingen advies" aan het cliëntenoverleg (1,63).
4. 2e; We peilen bij de cliënten wie ze als persoonlijk begeleider willen (2,00).
5. 6f; Punten uit het teamoverleg worden ook besproken in het cliëntenoverleg (2,34).

Wonen: bovenaan best scorende thema, onderaan slechtst scorende thema

1. Privacy (3,5): eigen ruimte waarin ze zich terug kunnen trekken, mogelijkheid om badkamer individueel te gebruiken, keuze om maaltijden alleen of in de groep te gebruiken, mogelijkheid om bezoek in privésfeer te ontvangen.
2. Eten en drinken (3,0) (lijkt op eerste thema van werken): invloed op ontbijtproducten, lunch in weekend, warme maaltijd, drinken en koekjes ed en op de plek waar ze eten en drinken.
3. Vrije tijd (2,8): invloed op gezamenlijke vrije tijdsactiviteiten die ze doen in het weekend en op andere vrije momenten zoals feestdagen en verjaardagen, en op hoe vaak ze iets doen.
4. Dag/weekindeling (2,7): invloed op tijden waarop activiteiten plaats vinden, waarop ze opstaan en naar bed gaan, deelname aan activiteiten buiten woonlocatie, invloed op inhoud en tijdstip begeleidingsmomenten en bij het plannen van activiteiten zoals kapper, dokter etc. Is doorslaggevend wat de wens is van de cliënt over wanneer dit gebeurt.
5. In en om het huis (2,6): zelfde als 'omgeving' bij werk.
6. Ondersteuningsplan (2,4): zelfde als bij werk.
7. Mensen om je heen (2,2): idem werken en daarbij ook invloed op aanname nieuwe bewoners.
8. Cliëntenoverleg (2,2): idem als bij werk.

Top 5 hoogst gescoorde losse items voor **wonen**

1. 7a; De cliënten hebben een eigen ruimte waar zich kunnen terugtrekken. (3,82)
2. 7d; De cliënten hebben de mogelijkheid om bezoek in de privésfeer te ontvangen. (3,58)
3. 7b; De cliënten hebben de mogelijkheid de badkamer individueel te gebruiken. (3,57)
4. 2b; We weten van de cliënten hoe zij het liefst begeleid en benaderd willen worden en passen onze begeleiding daar op aan. (3,28)
5. 4c; De cliënten hebben de mogelijkheid deel te nemen aan activiteiten buiten de woonlocatie. (3,26)

Top 5 laagst gescoorde losse items voor **wonen**

1. 2c De cliënten hebben invloed op de 'aanninge' van nieuwe medebewoners. 1,35
2. 2a We peilen bij de cliënten wie ze als persoonlijk begeleider zouden willen. 1,46
3. 8e De teamleider vraagt bij veranderingen "advies" aan het cliëntenoverleg. 1,65
4. 8f Punten uit het teamoverleg worden ook besproken in het cliëntenoverleg. 2,09
5. 8b De onderwerpen voor het overleg komen vanuit de cliënten. 2,14

3.5 Ten slotte

Het is belangrijk om op te merken dat er onderwerpen zijn waar het relatief goed gesteld is met cliëntinvloed. Invloed hebben op muziek die wordt gedraaid, tv-programma's die worden bekeken, zelf je vrije dagen kunnen aanvragen, invloed hebben op eten en drinken zijn voorbeelden van onderwerpen waar cliënten relatief veel regie kunnen voeren. Voor sommige onderwerpen geldt dat beperkte regie meer een organisatiekeuze lijkt dan de keuze van de individuele begeleider. Als het bijvoorbeeld gaat om plaatsing van cliënten, invloed van cliënten op wie je begeleidt zijn er ook andere factoren van belang dan de individuele keuze van de begeleider. Uiteraard zijn er doelgroepverschillen: eigen regie voor een EMB-cliënt zal zich er anders uiten dan eigen regie voor een LVB-cliënt.

Dit alles laat onverlet dat we op hoofdlijnen zien we dat voor veel onderwerpen geldt dat de invloed van cliënten soms nog relatief beperkt is. Met name op het terrein van de cliëntenoverleg en het ondersteuningsplan zien we dat ook cliënten met een hoger ontwikkelingsniveau relatief weinig invloed hebben. Deze bevindingen zijn bijzonder omdat je juist zou verwachten dat cliënten, zeker met een hoger niveau van functioneren, binnen hun mogelijkheden actief zouden bijdragen aan ondersteuningsplannen en cliëntoverleggen. Dat dit niet gebeurt, is volgens de deelnemers uit de focusgroep een bekend probleem. Deelnemers aan de focusgroep wijzen dan met name op een combinatie van gebrek aan kennis en vaardigheden, een gevoel van tijdgebrek, routinematig werken en attitude ('willen zorgen en dus taken overnemen van de client').

Binnen de organisatie wordt er op verschillende manieren gewerkt om cliënten en het systeem meer invloed te geven. Talant 3.0 is hiervan een belangrijk voorbeeld. Daarnaast lopen er ontwikkeltrajecten rondom het WEB-OP en methodieken waar eigen regie/invloed van cliënt een centrale rol spelen. Deze initiatieven moeten de komende jaren hun vruchten gaan afwerpen.

Stand van zaken regie op eigen leven
Bij cliënten met een verstandelijke beperking

Alliade Zorggroep

BIJLAGEN BIJ

‘Rapportage van een inventarisatie’

Afdeling Onderzoek & Ontwikkeling
Alliade Zorggroep
Jeanet Landsman, Ruud Tap en Marloes Wessel
Eindversie
27 Augustus 2015

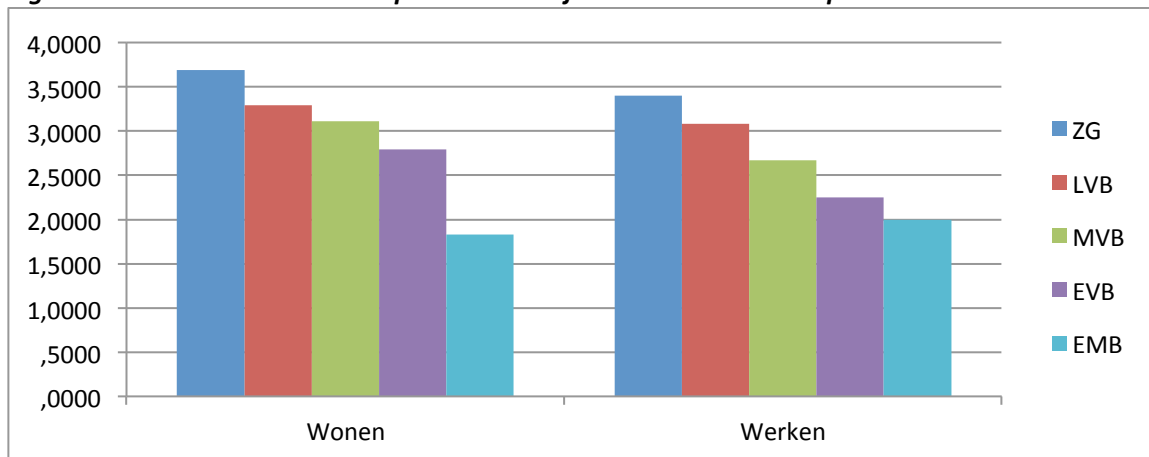
INHOUDSOPGAVE

1	RESULTATEN PER THEMA.....	2
1.1	THEMA 'ETEN EN DRINKEN' VOOR WONEN EN 'PAUZES EN WERKEN' VOOR WERK.....	2
1.2	THEMA MENSEN OM JE HEEN	4
1.3	THEMA (GEZAMENLIJKE) VRIJE TIJD VOOR WONEN EN 'WERK EN ACTIVITEITEN' VOOR WERK.....	6
1.4	THEMA DAG- EN WEEKINDELING	7
1.5	THEMA IN EN OM HET HUIS VOOR WONEN EN 'DE WERK OF DAGBESTEDING OMGEVING' VOOR WERK.....	9
1.6	THEMA ONDERSTEUNINGSPLAN.....	11
1.7	THEMA CLIËNTENOVERLEG	13
1.8	THEMA PRIVACY (ALLEEN BIJ WONEN)	14
1.9	VERGELIJKING VAN DE THEMA'S.....	16
2	VRAGENLIJST WERK/DAGBESTEDING.....	17
3	VRAGENLIJST WONEN	25
4	TABELLEN MET RESULTATEN.....	35
5	FOCUSGROEP OPZET EN RESULTATEN.....	49
6	RESULTATEN INGEVULDE LIJSTEN DOOR CLIËNTEN	58
7	VISIEDOCUMENT EIGEN REGIE ALLIADE 2013.....	60

1 Resultaten per thema

1.1 Thema 'eten en drinken' voor wonen en 'pauzes en werken' voor werk

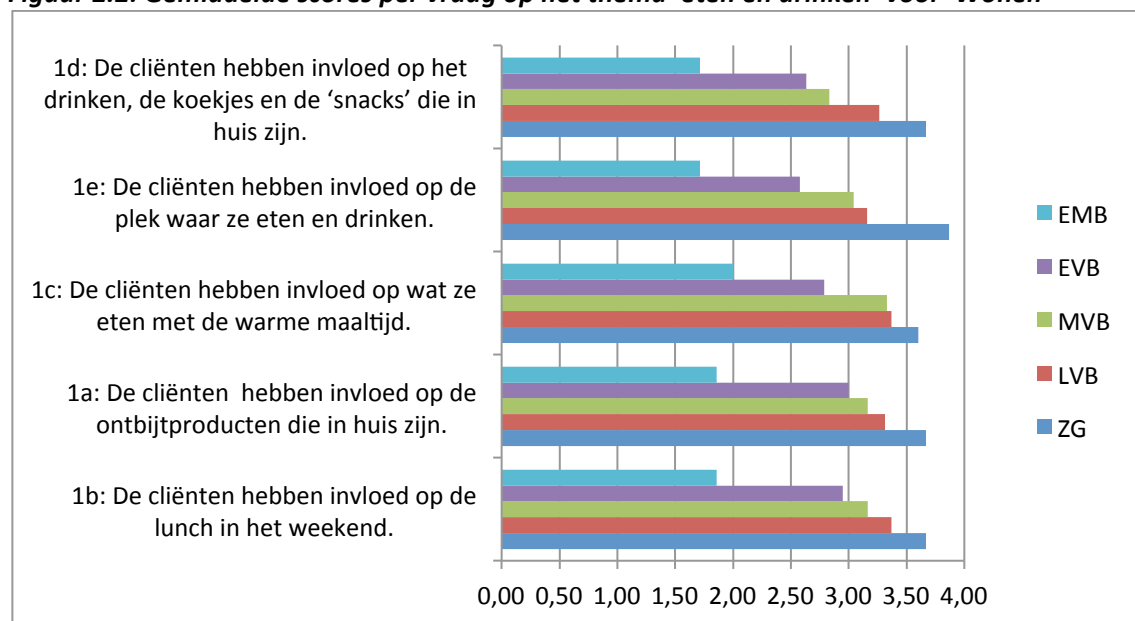
Figuur 2.1: Gemiddelde scores op dit thema bij Wonen en Werken op verschillende niveaus

(1=geen/nauwelijks regie, 2=de zeggenschap is in ontwikkeling, 3=meestal hebben cliënten invloed, 4= optimale regie)

De hogere score bij de lagere niveaus geeft aan dat de zeggenschap bij lagere niveaus minder aanwezig is op het thema eten en drinken. Voor 'Werken' geldt hetzelfde voor het vergelijkbare thema 'pauzes'. In totaal over de groepen wordt bij wonen een 3,0 gescoord en bij werken een 2,9.

Figuur 2.2: Gemiddelde scores per vraag op het thema 'eten en drinken' voor 'Wonen'

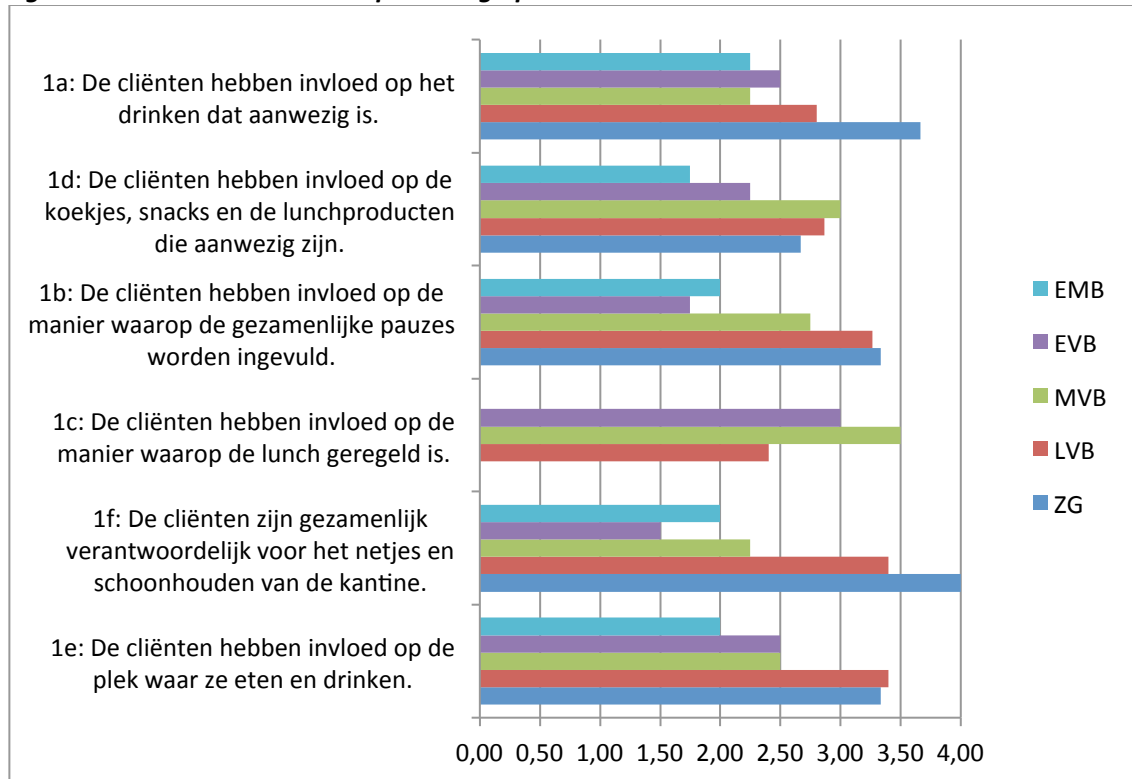

(1=geen/nauwelijks regie, 2=de zeggenschap is in ontwikkeling, 3=meestal hebben cliënten invloed, 4= optimale regie)

Aan de scores per vraag (zie tabellen in bijlage) is te zien dat op de laagste niveaus vaker een '1' wordt gegeven en op de hogere niveaus vaker een '4': daar is de zeggenschap vaker optimaal aanwezig. Bij het laagste niveau is de voor de zeggenschap op geen enkele locatie een 4 gegeven. Bij de meeste items bij dit onderdeel, geeft men daar een 2. Bij de hoogste niveaus is dit net andersom:

daar wordt nooit een 1 gescoord en zelden een 2, vooral 3 en 4. Op de hogere niveaus hebben cliënten dus in de ogen van hun begeleiders meer invloed op wat ze eten en drinken en ook waar ze dat doen dan cliënten met een lager IQ en ontwikkelingsleeftijd. Gemiddelde totaalscore per vraag ligt rond de 3. De meeste regie heeft men ten aanzien van de lunch in het weekend en de minste ten aanzien van de snacks en het drinken dat in huis is.

Figuur 2.3: Gemiddelde scores per vraag op het thema 'Pauzes en werken' voor 'Werken'

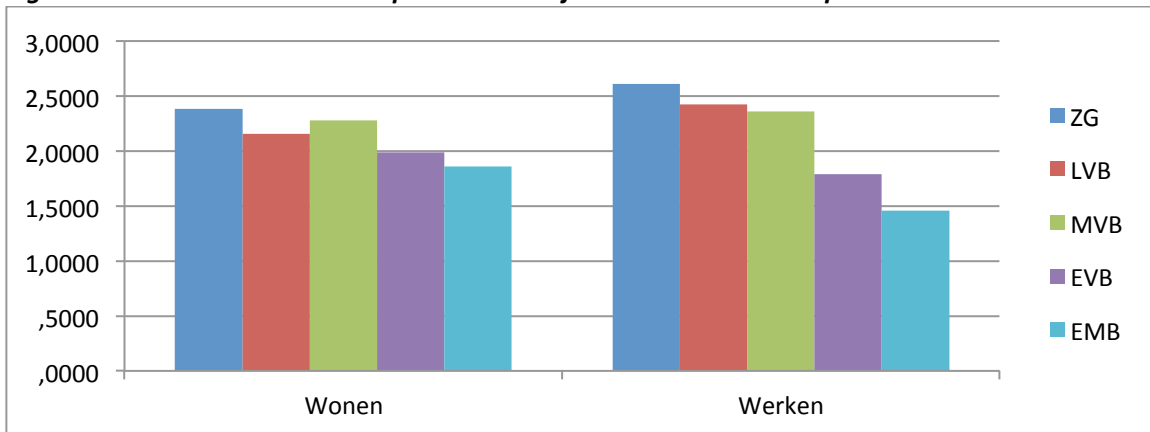

(1=geen/nauwelijks regie, 2=de zeggenschap is in ontwikkeling, 3=meestal hebben cliënten invloed, 4= optimale regie)

De vragen voor 'Werken' komen ongeveer overeen met de vragen in de lijst voor 'Wonen' en ze zijn toegespitst op de situatie in werk- en dagbesteding. Hier is te zien dat er een minder groot verschil is tussen de niveaus als het gaat om invloed op wat men eet en drinkt en waar. Ook bij de lagere niveaus wordt gekeken naar waar men behoefte aan heeft en daar wordt rekening mee gehouden. De hoogste gemiddelde totaalscore is op het item 'invloed op de plek waar ze eten en drinken' (3.19). De laagste net als bij 'Wonen' op 'invloed op het drinken dat aanwezig is' (2.72). Op de drie locaties met vooral ZG-clieënten is men gezamenlijk verantwoordelijk voor het netjes en schoonhouden van de kantine en wordt een 4 gescoord: dus optimale regie.

1.2 Thema mensen om je heen

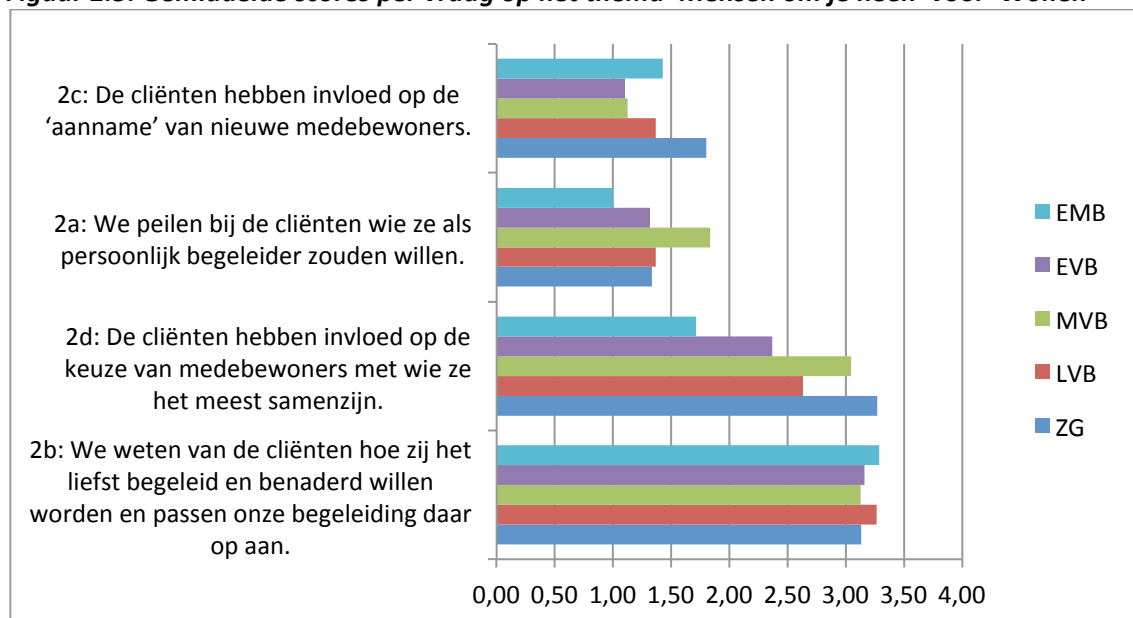
Figuur 2.4: Gemiddelde scores op dit thema bij Wonen en Werken op verschillende niveaus

(1=geen/nauwelijks regie, 2=de zeggenschap is in ontwikkeling, 3=meestal hebben cliënten invloed, 4= optimale regie)

Op dit thema hebben cliënten over het algemeen minder regie dan op het thema 'eten en drinken'. Het verschil in regie tussen de niveaus is ook minder groot. Alleen de vragenlijsten van werken voor de categorie 'LVB' en 'ZG' laten een iets positiever beeld zien op dit thema: daar is meer regie, maar niet vaak 'optimale' regie.

Figuur 2.5: Gemiddelde scores per vraag op het thema 'Mensen om je heen' voor 'Wonen'

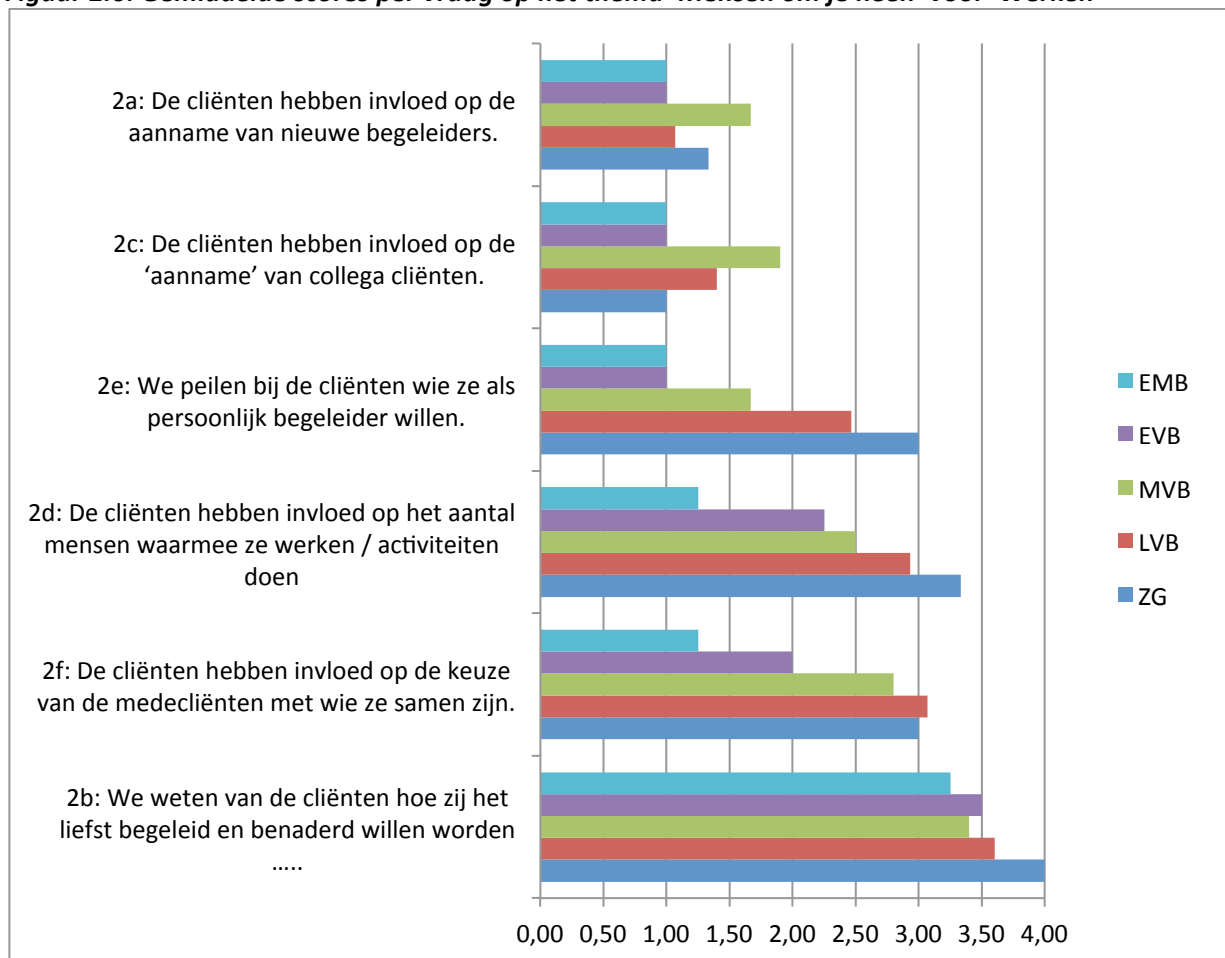

(1=geen/nauwelijks regie, 2=de zeggenschap is in ontwikkeling, 3=meestal hebben cliënten invloed, 4= optimale regie)

In zeer weinig situaties (4-5%) wordt gepeild wie men als persoonlijk begeleider zou willen hebben (gemiddeld een 1,5). Bij EMB-, MVB- en ZG-clënten wordt dat nauwelijks gedaan, en ook bij EVB- en LVB-niveau is er weinig tot geen eigen regie op de keuze voor begeleider. Wel weten begeleiders hoe ze het liefst begeleid en benaderd willen worden; daar wordt gemiddeld dan ook het hoogst op gescoord (3,3) en er is geen verschil tussen de niveaus op dit item. De begeleiding wordt daar zoveel als kan op aangepast en dat geldt voor alle cliënten. In 29-53% van de gevallen is bij dit item sprake van optimale regie, 20-71% bijna optimaal. Cliënten hebben vrijwel geen invloed op 'aanne' van nieuwe cliënten (gemiddelde score is een 1,3). Wel hebben ze vaak gedeeltelijk regie op de keuze

voor medebewoners met wie ze het liefst samen willen zijn. Maar dat lukt niet altijd, zo blijkt uit de cijfers.

Figuur 2.6: Gemiddelde scores per vraag op het thema 'Mensen om je heen' voor 'Werken'

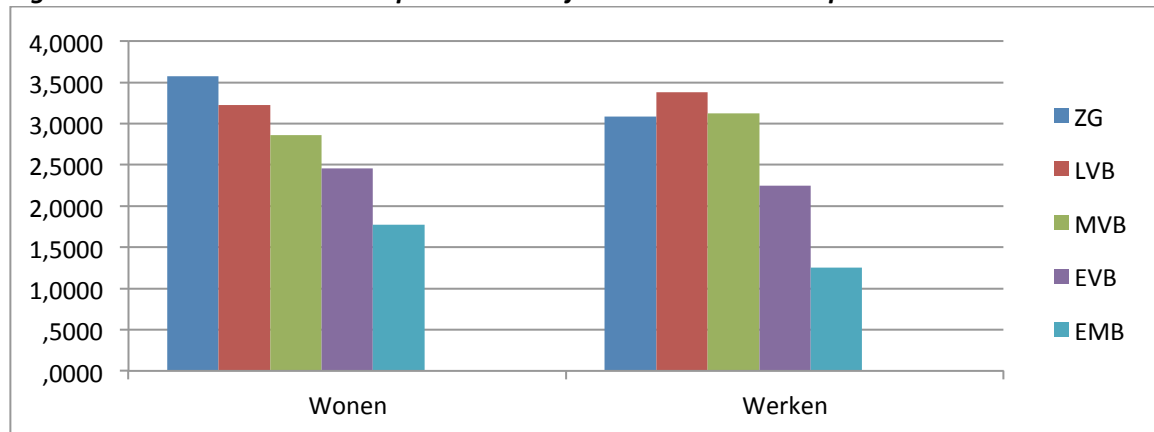
(1=geen/nauwelijks regie, 2=de zeggenschap is in ontwikkeling, 3=meestal hebben cliënten invloed, 4= optimale regie)

Cliënten hebben geen invloed op de aanname van nieuwe begeleiders en ook vrijwel nauwelijks (net als bij wonen) op 'aanname' nieuwe cliënten. Bij EMB- cliënten wordt door 30% van de respondenten aangegeven dat er wordt gepeild wie ze als persoonlijk begeleider willen. Bij de ZG-clieënten wordt daar meestal rekening mee gehouden en bij de anderen minder sterk. En over de keuze met wie ze samen zijn: daar is 40-50% bijna optimale eigen regie en 25-50% optimale regie. Ook hier is de invloed van cliënten beduidend minder groot naarmate het niveau lager is. Op het onderdeel 'weten van de cliënt hoe ze het liefst begeleid en benaderd willen worden' wordt ook bij werken het hoogst gescoord (gemiddeld 3,5) en is het verschil tussen de niveaus te verwaarlozen.

1.3 Thema (gezamenlijke) vrije tijd voor wonen en 'werk en activiteiten' voor werk

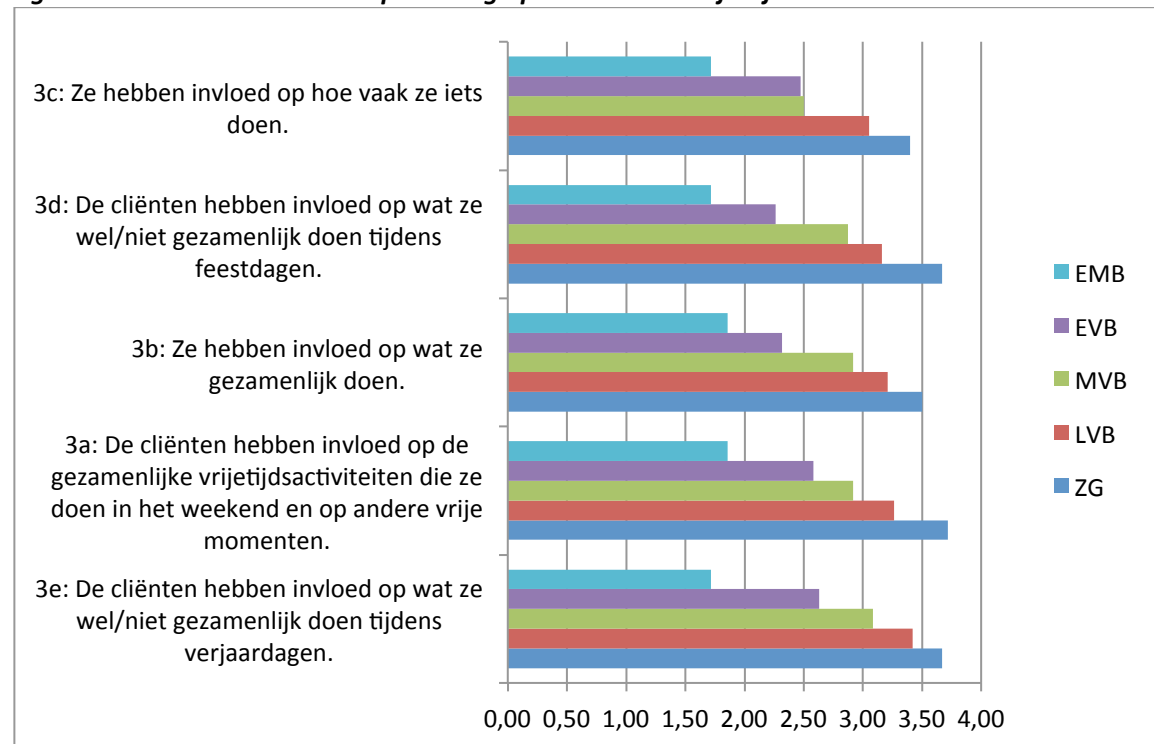
Figuur 2.7: Gemiddelde scores op dit thema bij Wonen en Werken op verschillende niveaus

(1=geen/nauwelijks regie, 2=de zeggenschap is in ontwikkeling, 3=meestal hebben cliënten invloed, 4= optimale regie)

Clënten hebben in de woonsituatie meer invloed op de activiteiten in de vrije tijd dan cliënten in werk- of dagbesteding invloed hebben op de uit te voeren activiteiten. De LVB-groep lijkt iets meer invloed te hebben dan de ZG- en MVB-groep als het gaat om dagbesteding/werken.

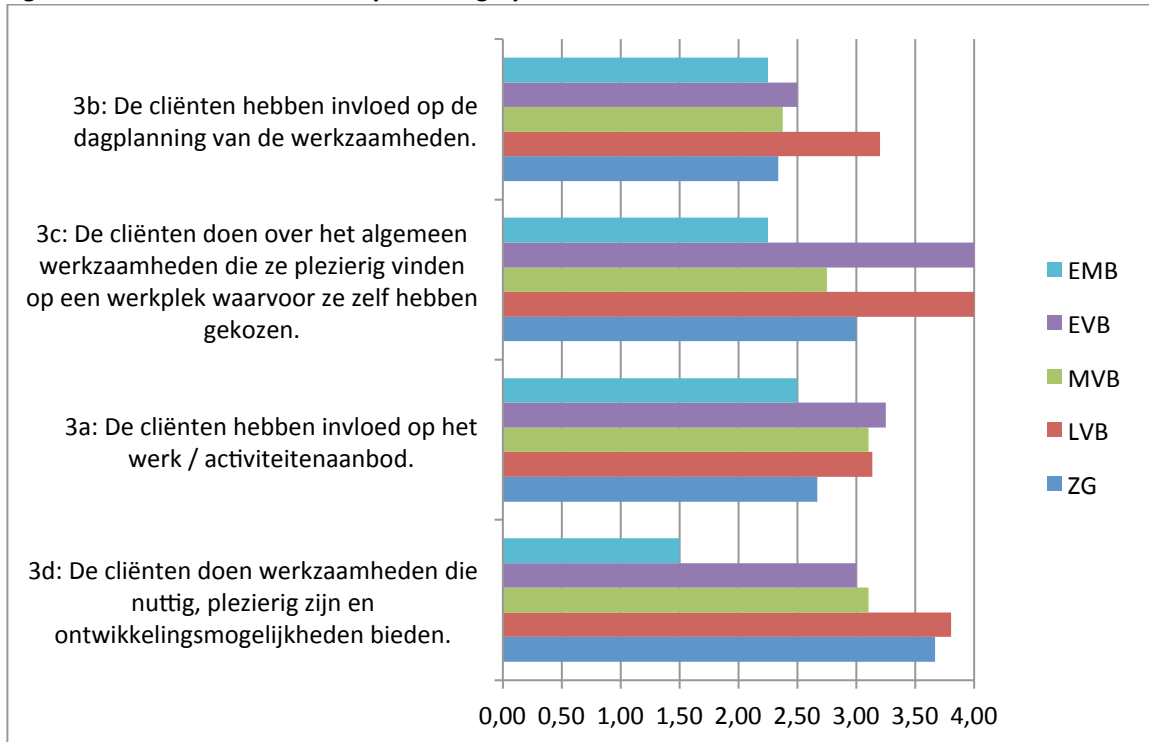
Figuur 2.8: Gemiddelde scores per vraag op het thema 'Vrije tijd' voor 'Wonen'

(1=geen/nauwelijks regie, 2=de zeggenschap is in ontwikkeling, 3=meestal hebben cliënten invloed, 4= optimale regie)

De gemiddelde scores per vraag wijken niet veel van elkaar af. Op de onderste (3e) wordt gemiddeld iets hoger gescoord (2,9) dan op de bovenste (3c) (2,7). Wel is duidelijk bij alle items van het thema 'vrije tijd' dat de cliënten op de laagste niveaus hier weinig invloed op hebben. Op de hoogste niveaus is vaker sprake van optimale regie.

Figuur 2.9: Gemiddelde scores per vraag op het thema 'Werk en activiteiten' voor 'Werken'

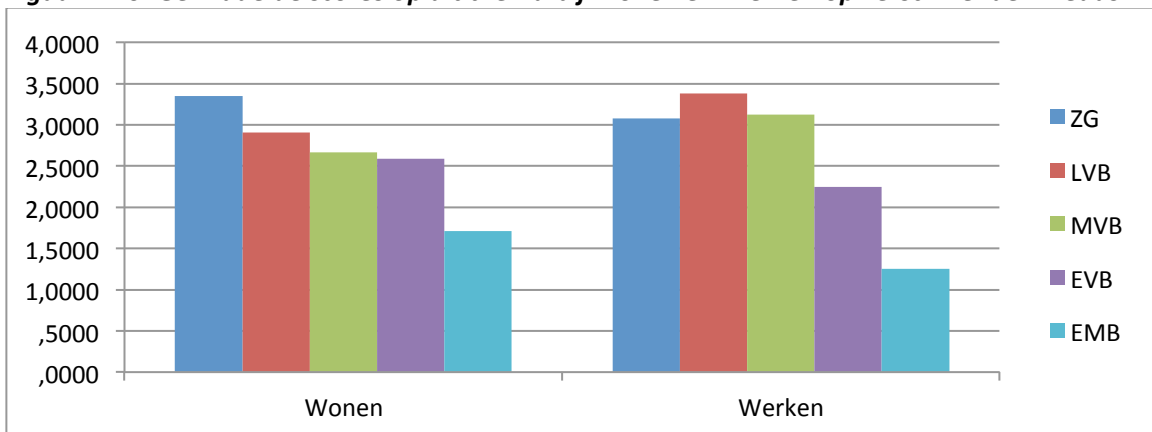

(1=geen/nauwelijks regie, 2=de zeggenschap is in ontwikkeling, 3=meestal hebben cliënten invloed, 4= optimale regie)

Gemiddeld hebben de cliënten de meeste invloed op het soort werk dat ze doen, opnieuw vooral de hogere niveaus. OP de dagplanning hebben ze minder invloed.

1.4 Thema Dag- en weekindeling

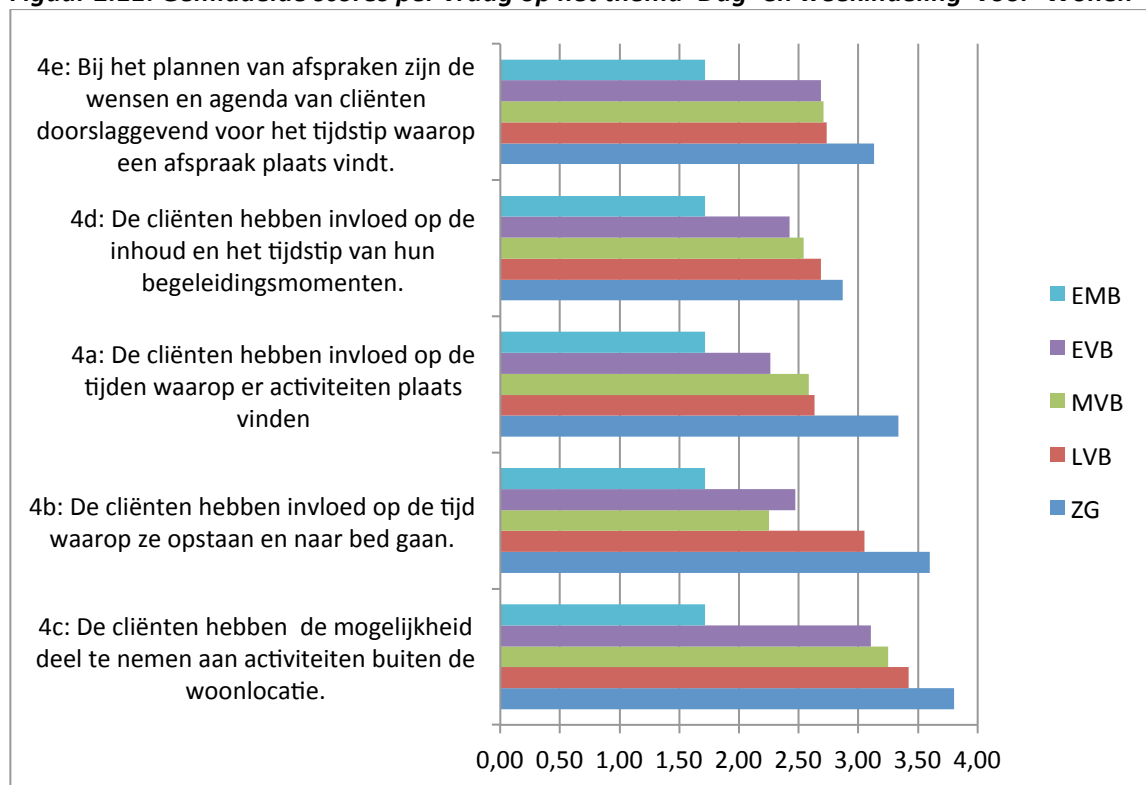
Figuur 2.10: Gemiddelde scores op dit thema bij Wonen en Werken op verschillende niveaus

(1=geen/nauwelijks regie, 2=de zeggenschap is in ontwikkeling, 3=meestal hebben cliënten invloed, 4= optimale regie)

Bij 'Wonen' hebben de hoogste niveaus meestal invloed op de dag- en weekindeling, op de lagere niveaus veel minder. Bij 'Werken' valt op dat de LVB-groep meer regie lijkt te hebben op dit onderwerp dan de hogere ZG-categorie.

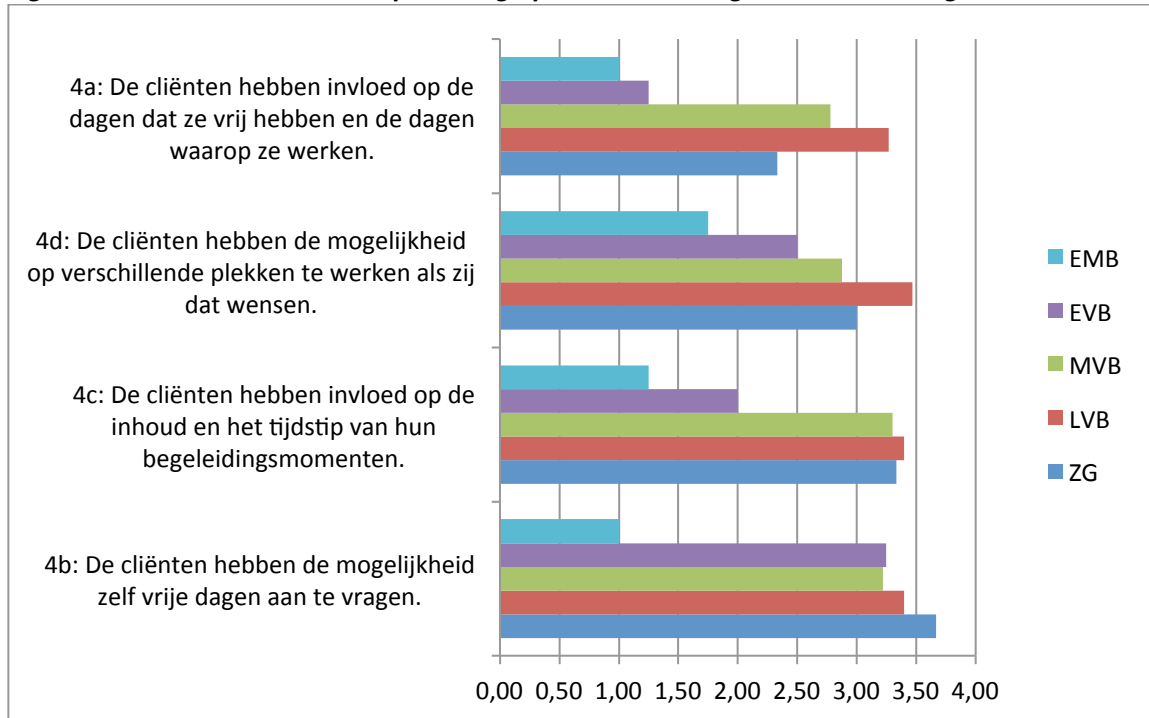
Figuur 2.11: Gemiddelde scores per vraag op het thema 'Dag- en weekindeling' voor 'Wonen'

(1=geen/nauwelijks regie, 2=de zeggenschap is in ontwikkeling, 3=meestal hebben cliënten invloed, 4= optimale regie)

Opnieuw hebben op bijna alle items de cliënten met de hoogste ontwikkelingsleeftijd invloed of optimale regie op de planning van activiteiten. Alleen lijkt er bij het plannen van afspraken ook bij de hogere niveaus niet sprake te zijn van optimale regie. Er is wel enige invloed want er wordt enigszins wel rekening gehouden met de agenda van cliënten, maar niet optimaal. Bij de laagste niveaus wordt weinig rekening gehouden met de wensen en agenda van cliënten bij de dag/ en weekplanning, er wordt gemiddeld een 1,5 gescoord.

Figuur 2.12: Gemiddelde scores per vraag op het thema 'Dag- en weekindeling' voor 'Werken'

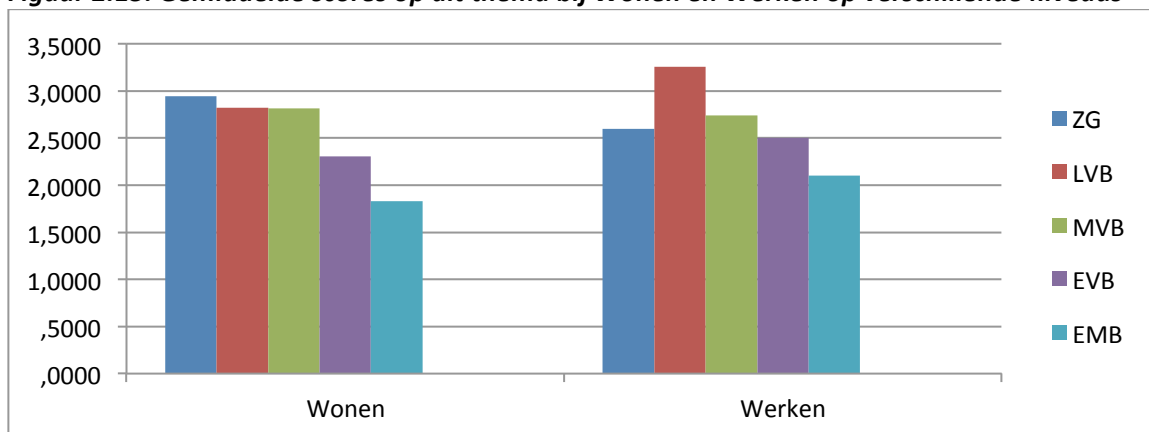

(1=geen/nauwelijks regie, 2=de zeggenschap is in ontwikkeling, 3=meestal hebben cliënten invloed, 4= optimale regie)

De meeste cliënten hebben de mogelijkheid om zelf vrije dagen op te nemen. Alleen de laagste categorie heeft dat niet. Behalve EMB en EVB-niveau hebben cliënten enige mate (40%) of volledige regie (50%) op inhoud en tijdstip van begeleidingsmomenten.

1.5 Thema In en om het huis voor wonen en 'de werk of dagbesteding omgeving' voor werk

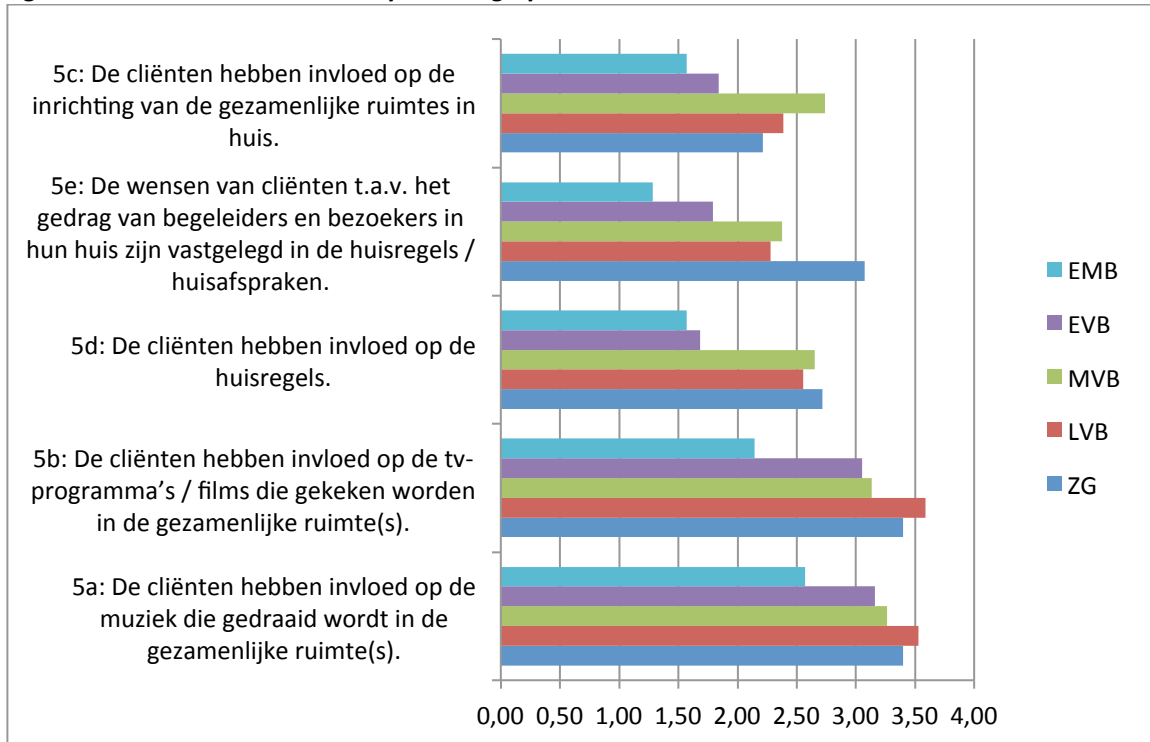
Figuur 2.13: Gemiddelde scores op dit thema bij Wonen en Werken op verschillende niveaus

(1=geen/nauwelijks regie, 2=de zeggenschap is in ontwikkeling, 3=meestal hebben cliënten invloed, 4= optimale regie)

Net als bij het thema 'dag- en weekplanning' geldt bij 'Werken' dat de LVB-groep meer regie heeft op de omgeving dan de ZG-groep. Verder laten de scores hetzelfde beeld zien als steeds: meer regie op de hogere ontwikkelingsniveaus.

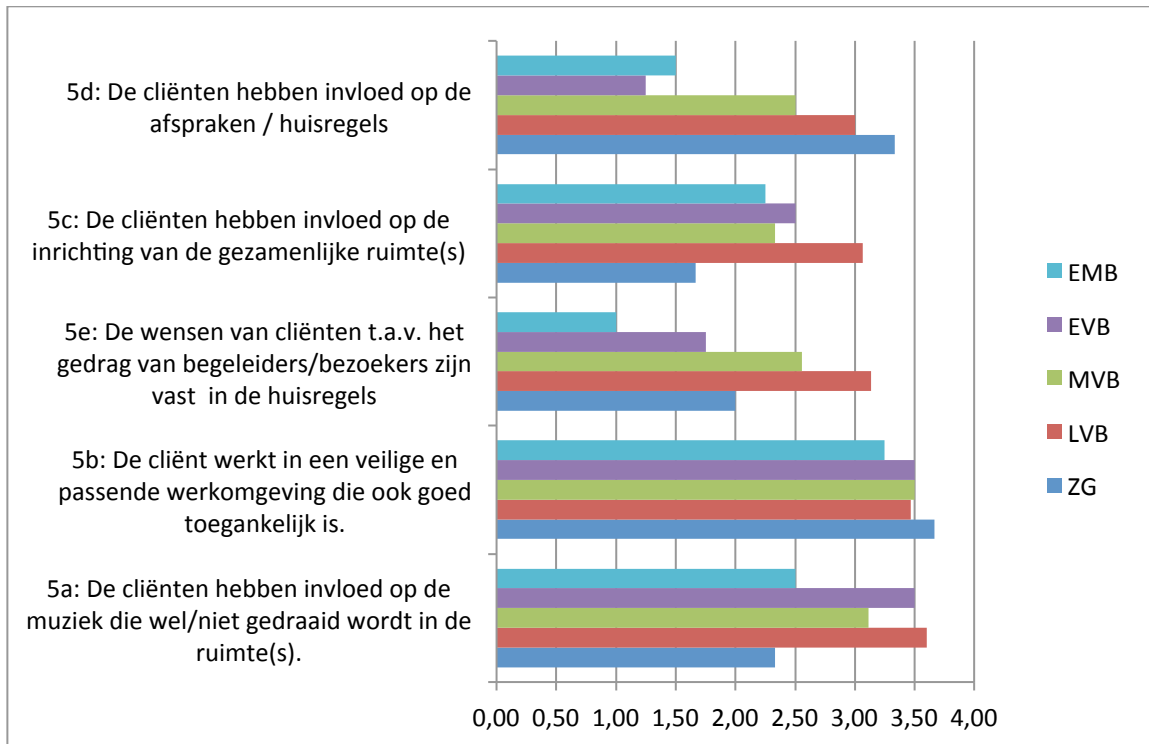
Figuur 2.14: Gemiddelde scores per vraag op het thema 'In en om het huis' voor 'Wonen'

(1=geen/nauwelijks regie, 2=de zeggenschap is in ontwikkeling, 3=meestal hebben cliënten invloed, 4= optimale regie)

Cliënten hebben vooral invloed op de muziek die gedraaid wordt en op wat er op tv is. Op die items wordt gemiddeld het hoogst gescoord. Ook de lagere niveaus hebben hier enige mate van invloed op. Op de huisregels en de inrichting van gezamenlijke ruimtes is minder sprake van regie.

Figuur 2.15: Gemiddelde scores per vraag op het thema ‘de werk of dagbesteding omgeving’ voor ‘Werken’

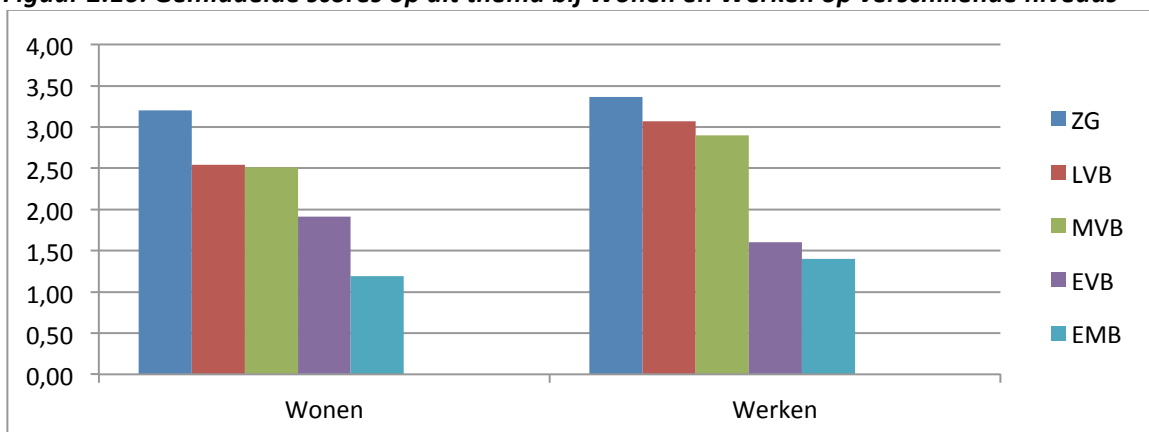

(1=geen/nauwelijks regie, 2=de zeggenschap is in ontwikkeling, 3=meestal hebben cliënten invloed, 4= optimale regie)

Voor alle niveaus geldt dat cliënten in een veilige en passende werkomgeving werken. En net als bij ‘Wonen’ heeft men de meeste invloed op de muziek die wordt gedraaid en minder tot geen invloed op de huisregels en inrichting van de ruimtes.

1.6 Thema Ondersteuningsplan

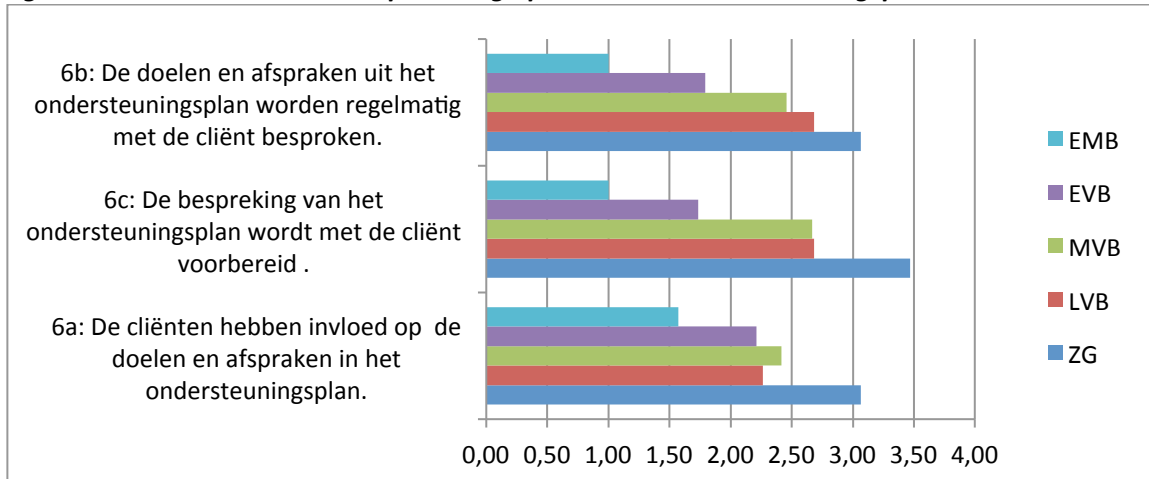
Figuur 2.16: Gemiddelde scores op dit thema bij Wonen en Werken op verschillende niveaus

(1=geen/nauwelijks regie, 2=de zeggenschap is in ontwikkeling, 3=meestal hebben cliënten invloed, 4= optimale regie)

De laagste niveaus hebben opvallend weinig regie op het ondersteuningsplan en me name bij ‘Wonen’ hebben de cliënten met een hoger ontwikkelingsniveau niet optimale regie (gemiddeld 2,5-3).

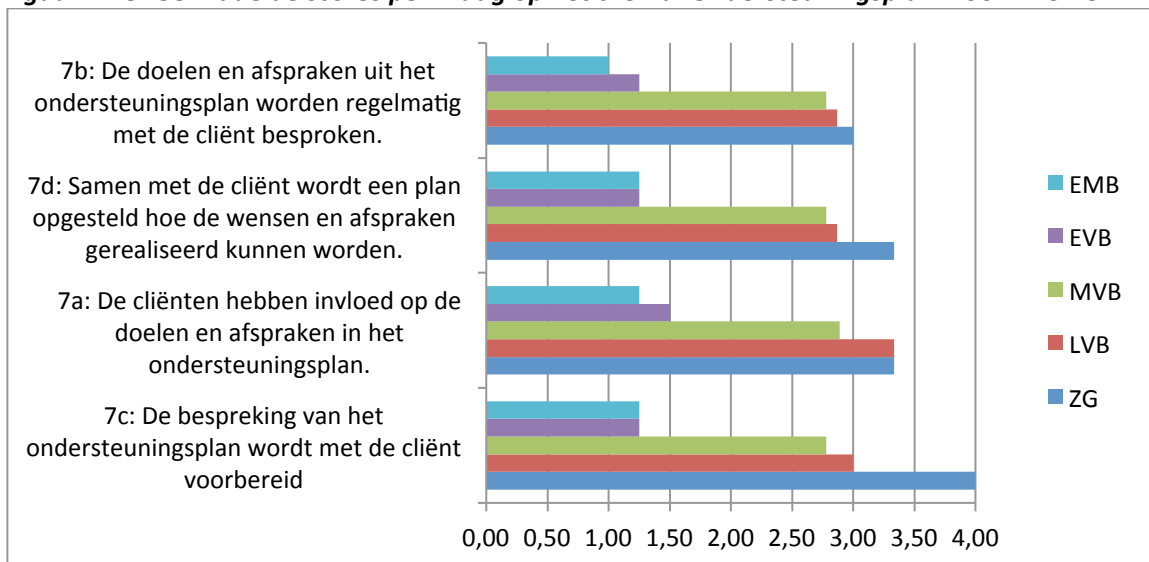
Figuur 2.17: Gemiddelde scores per vraag op het thema 'Ondersteuningsplan' voor 'Wonen'

(1=geen/nauwelijks regie, 2=de zeggenschap is in ontwikkeling, 3=meestal hebben cliënten invloed, 4= optimale regie)

De hoogste gemiddelde totaalscore is gescoord op het item 'Invloed op doelen en afspraken'. Bij 'werken' is dit juist het laagst scorende onderdeel, zie figuur hieronder.

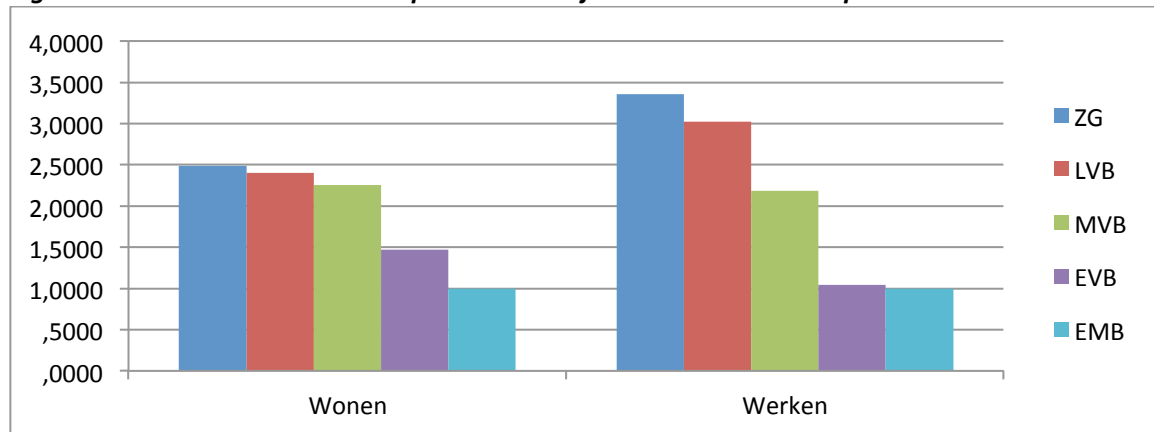
Figuur 2.18: Gemiddelde scores per vraag op het thema 'Ondersteuningsplan' voor 'Werken'

(1=geen/nauwelijks regie, 2=de zeggenschap is in ontwikkeling, 3=meestal hebben cliënten invloed, 4= optimale regie)

1.7 Thema Cliëntenoverleg

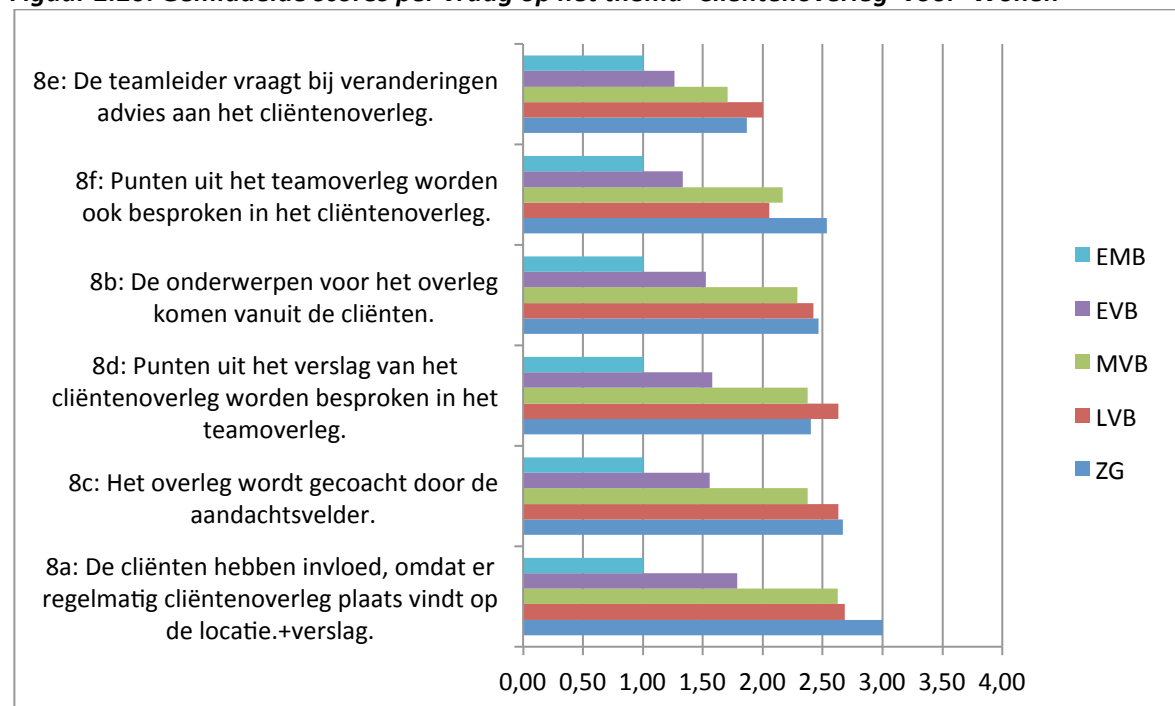
Figuur 2.19: Gemiddelde scores op dit thema bij Wonen en Werken op verschillende niveaus

(1=geen/nauwelijks regie, 2=de zeggenschap is in ontwikkeling, 3=meestal hebben cliënten invloed, 4= optimale regie)

Bij zowel wonen als werken wordt er laag gescoord op dit onderdeel. Bij Werken hebben de twee best functionerende groepen nog wel enigszins eigen regie (tussen de 2,5 en 3), maar zeker niet optimaal.

Figuur 2.20: Gemiddelde scores per vraag op het thema 'Cliëntenoverleg' voor 'Wonen'

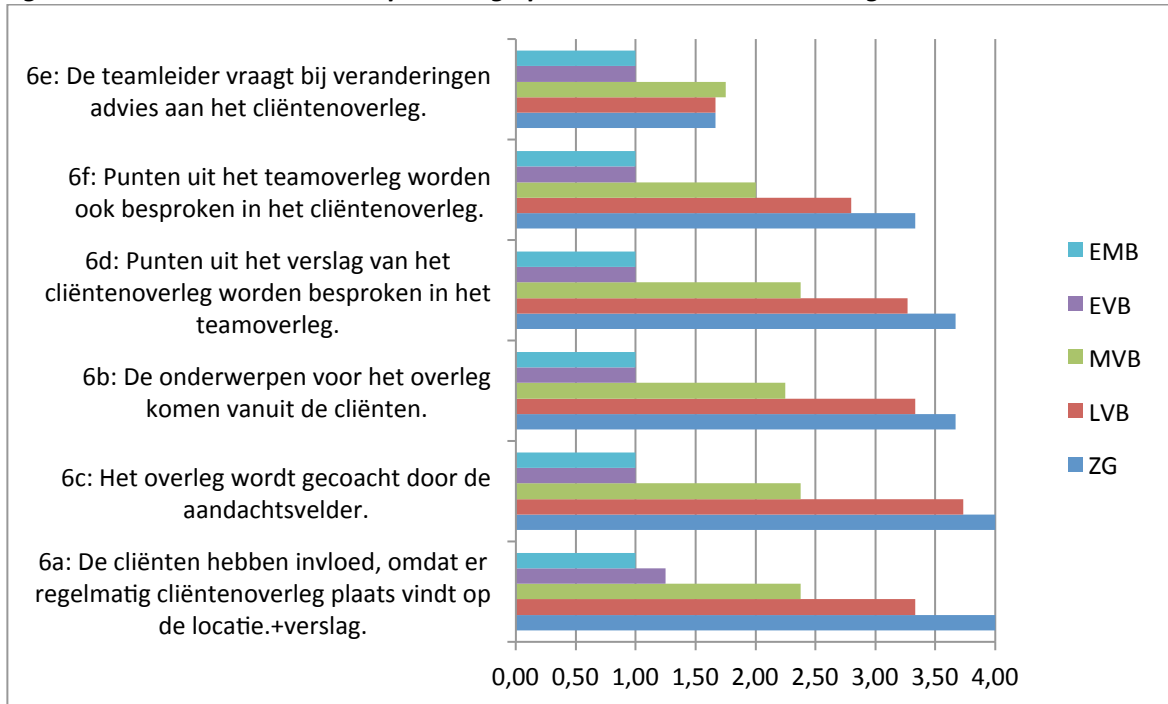

(1=geen/nauwelijks regie, 2=de zeggenschap is in ontwikkeling, 3=meestal hebben cliënten invloed, 4= optimale regie)

Er is wel enigszins invloed omdat er overleg plaats vindt met verslaglegging, maar die is zeker niet optimaal en vanaf EVB niveau zeer minimaal te noemen.

Figuur 2.21: Gemiddelde scores per vraag op het thema 'Cliëntenoverleg' voor 'Wonen'

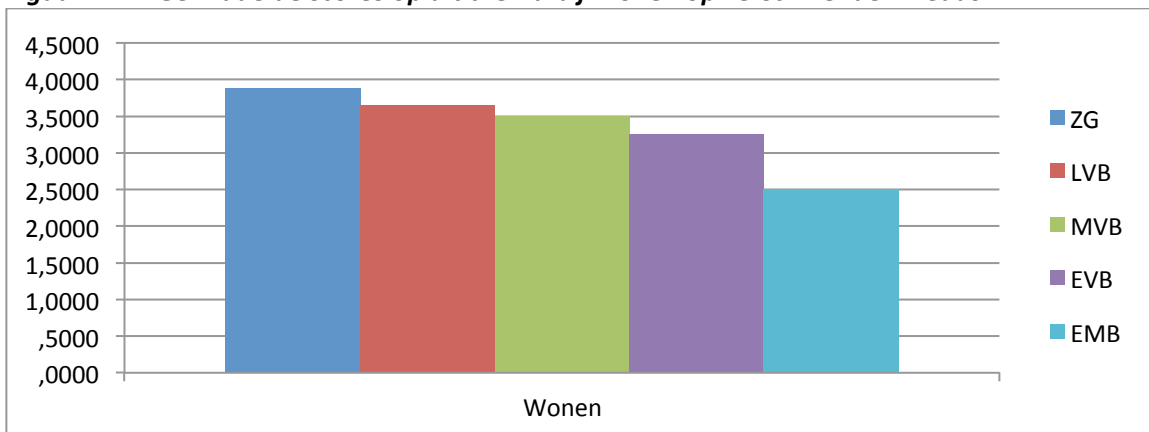

(1=geen/nauwelijks regie, 2=de zeggenschap is in ontwikkeling, 3=meestal hebben cliënten invloed, 4= optimale regie)

In de woonsituatie hebben de hogere niveaus wel regie op het cliëntoverleg. Behalve bij veranderingen, daarbij wordt eigenlijk geen advies gevraagd door de teamleider.

1.8 Thema Privacy (alleen bij wonen)

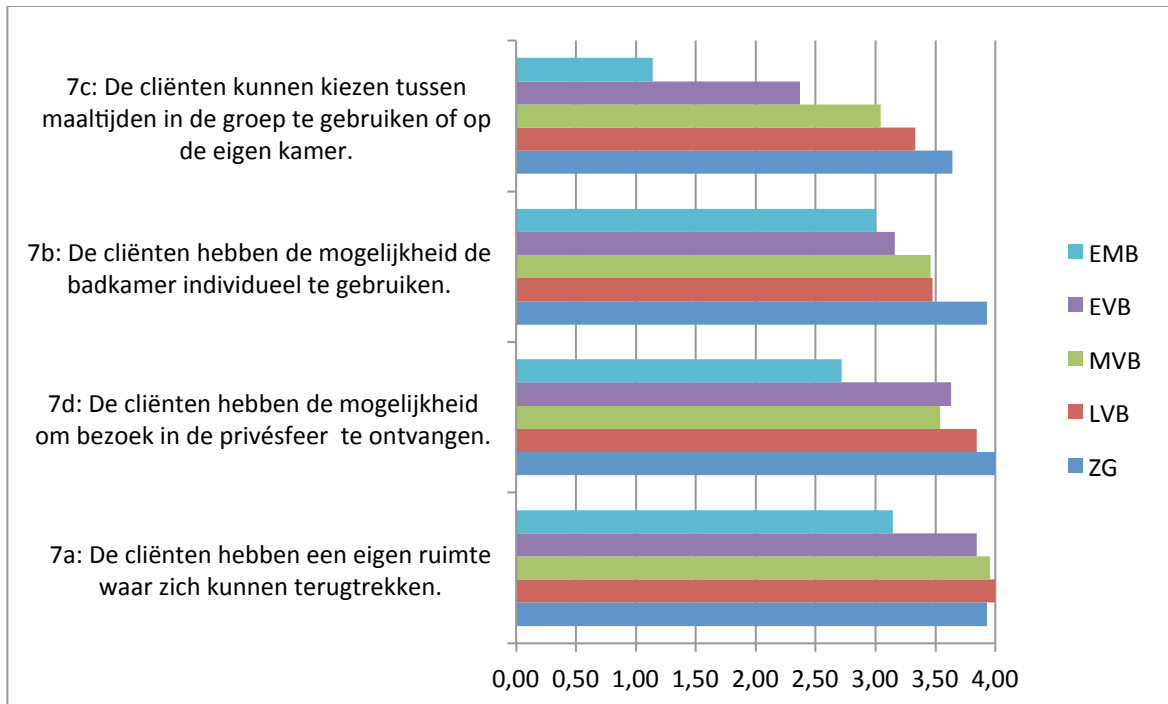
Figuur 2.22: Gemiddelde scores op dit thema bij Wonen op verschillende niveaus

(1=geen/nauwelijks regie, 2=de zeggenschap is in ontwikkeling, 3=meestal hebben cliënten invloed, 4= optimale regie)

Ook voor het thema privacy geldt dat er minder eigen regie is naarmate het niveau lager is.

Figuur 2.23: Gemiddelde scores per vraag op het thema 'Privacy' voor 'Wonen'

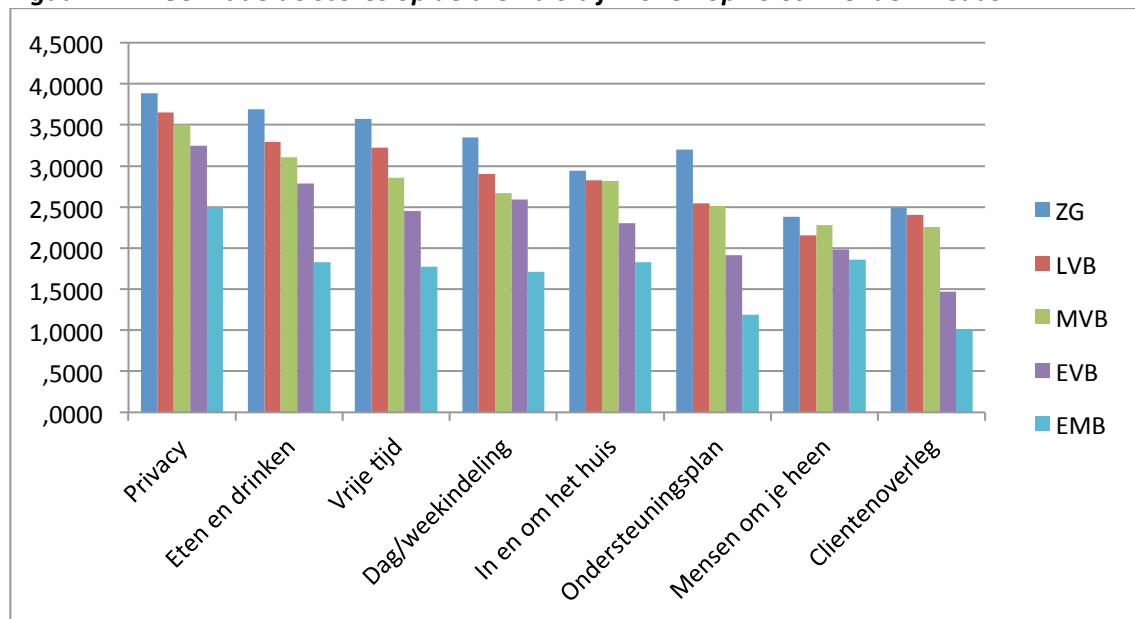

(1=geen/nauwelijks regie, 2=de zeggenschap is in ontwikkeling, 3=meestal hebben cliënten invloed, 4= optimale regie)

Meestal is er wel een eigen ruimte waar cliënten zich kunnen terugtrekken en kan men bezoek in de privésfeer ontvangen. Er is niet altijd de mogelijkheid om de badkamer individueel te gebruiken. Op EMB niveau worden maaltijden vrijwel altijd in de groep geserveerd. Naarmate het niveau hoger is, is er wel meer mogelijkheid om de maaltijd in de eigen kamer op te eten, maar dat is een aspect van privacy dat ook op ZG niveau niet altijd te realiseren is.

1.9 Vergelijking van de thema's

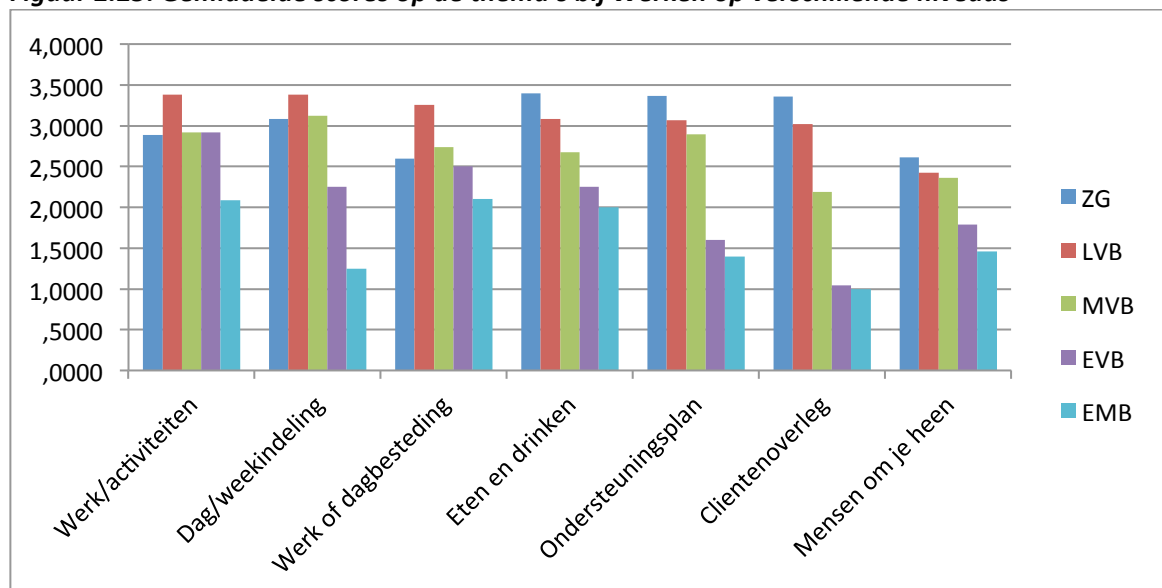
Figuur 2.24: Gemiddelde scores op de thema's bij Wonen op verschillende niveaus

(1=geen/nauwelijks regie, 2=de zeggenschap is in ontwikkeling, 3=meestal hebben cliënten invloed, 4= optimale regie)

Op het thema 'privacy' en op de activiteiten is relatief gezien de meeste eigen regie gerapporteerd door de begeleiders en op het thema 'cliëntenoverleg' de minste regie. Ook blijkt dat cliënten relatief weinig invloed hebben op het ondersteuningsplan. Het niveau MVB en lager zit bijna overal onder de 3 (wat je minimaal mag verwachten), en dat geldt ook voor 'werken'.

Figuur 2.25: Gemiddelde scores op de thema's bij Werken op verschillende niveaus

(1=geen/nauwelijks regie, 2=de zeggenschap is in ontwikkeling, 3=meestal hebben cliënten invloed, 4= optimale regie)

Voor de werkplek geldt ongeveer hetzelfde: voor de activiteiten geldt dat de begeleiders denken dat de cliënten de meeste regie hebben en voor welke mensen je om je heen hebt en hoe je ondersteuningsplan er uit ziet (en het cliëntenoverleg) wordt de minste regie gerapporteerd.

2 Vragenlijst werk/dagbesteding

Vragenlijst

Regie op eigen leven.

Versie 1.0

Versie: Werk & Dagbesteding

Onderdeel 1: vragenlijst
Onderdeel 2: inventarisatie groepswensen.

Naam locatie:	
Ingevuld door:	

Datum:	
--------	--

Onderdeel 1.

Vragenlijst cliëntenzeggenschap

Deze vragenlijst is bedoeld om inzichtelijk te maken welke invloed cliënten hebben op hun dagelijks leven.

Hoe zit de vragenlijst in elkaar?

De vragen gaan 7 thema's bij langs waar de cliënten individueel en *gezamenlijk* mee te maken hebben. Het zijn thema's waarvan we weten dat de cliënten er (over het algemeen) graag invloed op hebben.

De 7 thema's horen thuis in het werken naar een passende regie voor de cliënten.

Hoe werkt de vragenlijst?

De vragenlijst bestaat uit stellingen. Je kunt met een score van 1 tot 4 aangeven in hoeverre jij vindt dat de invloed / medezeggenschap van cliënten **optimaal** is rond die stelling.

De score loopt van 1 = niet tot 4 = optimaal

Belangrijk: Wat is optimaal?

Optimaal = passend bij wat de cliënten willen, kunnen en aankunnen. Optimaal bijdragend aan het hebben van regie op hun eigen leven.

Hoe 'optimaal' eruit ziet zal dus verschillen per locatie en cliënt. Er zijn plekken waar het optimaal is dat cliënten zo veel mogelijk zelf bepalen. Op een andere plek is het optimaal als cliënten binnen een gekaderd aanbod hun keuzes kunnen maken. Op weer een andere plek is het optimaal als je als begeleiders de (non-verbale) signalen van de cliënten opvangt en deze meeneemt in de keuzes die ze maakt. De mogelijkheden en het niveau van de cliënten is dus hierin maatgevend.

De uitslag

De scores in de test geven een beeld van waar jullie staan in de ontwikkeling van cliëntzeggenschap. Dit kan per thema verschillen. De vragenlijst is bedoeld om inzicht te krijgen en van daaruit ontwikkelkansen en- wensen in gang te zetten.

De zorg is voortdurend in ontwikkeling dat maakt dat op het ene thema de teaminvloed groter is dan op het andere. Uitgangspunt is steeds geweest dat we een open blik houden welke invloed de diverse ontwikkelingen hebben op het leven van de cliënt.

Thema 1: Pauze en koffiemomenten.

		<i>Score:</i>	1	2	3	4
1a	De cliënten hebben invloed op de manier waarop de pauzes worden ingevuld. (bijv: allemaal tegelijk of ieder op zijn tijd)					
1b	De cliënten zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het netjes en schoonhouden van de kantine en de werkplek.					
1c	De cliënten hebben invloed op de plek waar ze eten en drinken. (Ruimte, plaats aan tafel)					
1d	De cliënten hebben invloed op de koekjes, snacks en (indien van toepassing) de lunchproducten die aanwezig zijn.					
1e	De cliënten hebben invloed op het drinken dat aanwezig is.					
	Toelichting:					

Thema 2: Mensen om je heen.

		<i>Score:</i>	1	2	3	4
2a	De cliënten hebben invloed op de aanname van nieuwe begeleiders.					
2b	We weten van de cliënten hoe zij het liefst begeleid en benaderd willen worden en passen onze begeleiding daar op aan.					
2c	De cliënten hebben invloed op de 'aanname' van collega cliënten.					
2d	De cliënten hebben invloed op het aantal mensen waarmee ze werken / activiteiten doen (bijv: alleen, in duo, in groep).					
2e	We peilen bij de cliënten wie ze als persoonlijk begeleider willen.					
2f	De cliënten hebben invloed op de keuze van de medecliënten met wie ze samen zijn (Met wie ze werken/activiteiten doen, naast wie ze werken, met wie ze koffiedrinken).					
	Toelichting:					

Thema 3: Werk / Activiteiten.

		<i>Score:</i>	1	2	3	4
3a	De cliënten hebben invloed op het werk / activiteiten aanbod .					
3b	De cliënten hebben invloed op de dagplanning van de werkzaamheden.					
3c	De cliënten doen over het algemeen werkzaamheden die ze plezierig vinden op een werkplek waarvoor ze zelf hebben gekozen.					
3d	De cliënten doen werkzaamheden die nuttig zijn en ontwikkelingsmogelijk- heden bieden.					
	Toelichting:					

Thema 4: Dag / Weekindeling

		<i>Score:</i>	1	2	3	4
4a	De cliënten hebben invloed op de dagen dat ze vrij hebben en de dagen waarop ze werken (weekprogramma).					
4b	De cliënten hebben de mogelijkheid zelf vrije dagen aan te vragen.					
4c	De cliënten hebben invloed op de inhoud en het tijdstip van hun begeleidingsmomenten/mentorgesprekken.					
4d	De cliënten hebben de mogelijkheid op verschillende werk/dagbestedingsplekken te werken als zij dat wensen.					
	Toelichting:					

Thema 5: De werk of dagbesteding omgeving.

		<i>Score:</i>	1	2	3	4
5a	De cliënt werkt in een veilige en passende werkomgeving die ook goed toegankelijk is.					
5b	De cliënten hebben invloed op de afspraken / huisregels (bijv. telefoongebruik, rookregels, pauzetijden etc.).					
5c	De cliënten hebben invloed op de inrichting van de gezamenlijke ruimte(s) (wat hangt er aan de muur, de kleuren, de sfeer etc)					
5d	De wensen van cliënten t.a.v. het gedrag van begeleiders en bezoekers zijn vastgelegd in de huisregels (bijv: wanneer wel/geen telefoon aannemen, kledingcodes etc).					
5e	De cliënten hebben invloed op de muziek die wel/niet gedraaid wordt in de gezamenlijke ruimte(s).					
	Toelichting:					

Thema 6: Cliëntenoverleg.

		<i>Score:</i>	1	2	3	4
6a	De cliënten hebben invloed/zeggenschap, omdat er regelmatig cliëntenoverleg plaats vindt op de locatie. Wat hier besproken is wordt ook vastgelegd in een verslag.					
6b	De onderwerpen voor het overleg komen vanuit de cliënten.					
6c	Het overleg wordt gecoacht door de aandachtsvelder.					
6d	Punten uit het verslag van het cliëntenoverleg worden besproken in het teamoverleg.					
6e	De teamleider vraagt bij veranderingen advies aan het cliëntenoverleg.					
6f	Punten uit het teamoverleg worden ook besproken in het cliëntenoverleg.					
	Toelichting:					

Thema 7: Ondersteuningsplan.

		<i>Score:</i>	1	2	3	4
7a	Samen met de cliënt worden doelen en afspraken gemaakt die worden verwerkt in het ondersteuningsplan.					
7b	De doelen en afspraken uit het ondersteuningsplan worden regelmatig met de cliënt besproken.					
7c	De bespreking van het ondersteuningsplan wordt met de cliënt voorbereid (Wie zijn erbij aanwezig? Wil de cliënt er zelf ook bij aanwezig zijn?).					
7d	Samen met de cliënt wordt een plan opgesteld hoe de wensen en afspraken gerealiseerd kunnen worden.					
	Toelichting:					

Uitslag.

		<i>Totaal</i>	<i>uitslag berekenen</i>	<i>Uitslag</i>
1	Eten & drinken		<i>delen door 5</i>	
2	Mensen om je heen		<i>delen door 6</i>	
3	Werk / Activiteiten		<i>delen door 4</i>	
4	Dag / weekindeling		<i>delen door 4</i>	
5	Werk of dagbesteding omgeving		<i>delen door 5</i>	
6	Cliëntenoverleg		<i>delen door 6</i>	
7	Ondersteuningsplan		<i>delen door 4</i>	
	Alle thema's (totaal van uitslagen van 7 thema's:)		<i>delen door 7</i>	Uitslag:

Toelichting op de uitslag:

Uitslag = 1 De zeggenschap van cliënten is nog minimaal. Bespreek binnen het team hoe hier verandering in tot stand te brengen. Stel een prioriteitenlijst op, ook kan het team gebruik maken van de cliëntcoach.

Uitslag = 2 De medezeggenschap van cliënten is in ontwikkeling, bij het ene thema is er al meer zeggenschap dan bij het andere thema. Bespreek binnen het team hoe de ontwikkeling door te zetten. Maak gebruik van de kennis van de cliëntcoach.

Uitslag = 3 In de meerderheid van de thema's hebben de cliënten zeggenschap. Het team is goed in staat hierin resultaten te bereiken, probeer van hieruit te optimaliseren.

Uitslag = 4 De zeggenschap van cliënten is optimaal rond de thema's. Het team zorgt ervoor de geïnventariseerde resultaten vast te houden en stevig te borgen (en evt. uit te breiden naar nóg meer thema's).

Onderdeel 2: onderzoeken van mogelijkheden van de cliënten ten aanzien van hun zeggenschap. NB: dit deel is in dit onderzoek niet ingevuld!

Dit onderzoek bestaat uit een drietal lijsten om de wensen en mogelijkheden van de cliënten vast te stellen.

Lijst 1. **Wat geven de cliënten aan over hoe ze hun zeggenschap willen?** Dit is vooral gerelateerd aan het de mogelijkheden van communicatie van de cliënt.

Naam cliënt	Kijk goed naar me, neem mijn signalen serieus volg mijn behoeftes	Laat me dingen ervaren en kijk wat ik ervan vindt	Bied me voorwerpen aan om te kunnen kiezen	Laat me foto's/ plaatjes zien om te kunnen kiezen	Stel me (individueel) vragen waar ik ja/ nee op kan antwoorden	Stel me (individueel) open vragen om mijn mening te geven	Laat me in een cliëntenoverleg mijn mening geven, zie ook lijst 3.

Lijst 2. **Wat zijn onderwerpen/thema's die de cliënten belangrijk vinden en waar ze invloed/zeggenschap in zouden willen.** Belangrijk is dat dit zoveel mogelijk in samenspraak met de cliënt wordt onderzocht.

Naam cliënt	Belangrijke onderwerpen/thema's

Lijst 3. **Ideeën/ wensen t.a.v. cliëntenoverleg.** Ook aangeven of iemand wil meehelpen met organisatie van het cliëntenoverleg.

Naam cliënt.	Wensen en ideeën die de cliënt aangeeft t.a.v. het overleg op locatie. In samenspraak.

3 Vragenlijst wonen

Vragenlijst Regie op eigen leven Versie 1.2

Versie: Wonen
Onderdeel 1: onderzoeken mogelijkheden
Onderdeel 2: vragenlijst

Naam locatie:	
Ingevuld door:	
Datum:	

**Onderdeel1: onderzoeken van mogelijkheden van de cliënten ten aanzien van hun zeggenschap, als voorbereiding op de vragenlijst 'Cliënt en regie op eigen leven'.
NB: dit deel is in dit onderzoek niet ingevuld!!**

Dit onderzoek bestaat uit een drietal lijsten om de wensen en mogelijkheden van de cliënten vast te stellen. Om de mogelijkheden van de cliënten vast te stellen zijn ook 2 bijlagen toegevoegd die kunnen helpen inzicht te geven in mogelijkheden van de cliënten. Dit levert ondersteunende informatie op voor onderdeel 2: de vragenlijst

Lijst 1. Wat geven de cliënten aan over hoe ze hun zeggenschap willen?

Naam cliënt	Kijk goed naar me, neem mijn signalen serieus volg mijn behoeftes	Laat me dingen ervaren en kijk wat ik ervan vindt	Bied me voorwerpen aan om te kunnen kiezen	Laat me foto's/ plaatjes zien om te kunnen kiezen	Stel me (individueel) vragen waar ik ja/ nee op kan antwoorden	Stel me (individueel) open vragen om mijn mening te geven	Laat me in een cliëntenoverleg mijn mening geven

Lijst 2. Wat zijn onderwerpen/thema's die de cliënten belangrijk vinden en waar ze invloed/zeggenschap in zouden willen. Belangrijk is dat dit zoveel mogelijk in samenspraak met de cliënt wordt onderzocht.

Naam cliënt	Belangrijke onderwerpen/thema's

Lijst 3. Ideeën/ wensen t.a.v. cliëntenoverleg. Ook aangeven of iemand wil meehelpen met organisatie.

Naam cliënt.	Wensen en ideeën die de cliënt aangeeft t.a.v. het overleg op locatie. In samenspraak.

Toegevoegd: 2 bijlagen.

Bijlage 1. Welke manieren van communicatie kunnen de cliënten gebruiken en begrijpen.

Naam cliënt	Taal van het lichaam	Taal van de beelden				Taal van de woorden.	
		Voorwerpen	Foto's	Plaatjes	Picto's	Woorden	Toelichting 'woorden'

Bijlage 2. Hoe staan de cliënten in de tijd? Wat kunnen zij overzien als ze om een voorkeur/mening worden gevraagd?

Naam cliënt	Hier en Nu	Net en Straks	Dag	Week	Maand of meer

Onderdeel 2: Vragenlijst 'Cliënt en regie op eigen leven'

Deze vragenlijst is bedoeld om inzichtelijk te maken welke invloed cliënten hebben op hun dagelijks leven.

Hoe zit de vragenlijst in elkaar?

De vragen gaan 8 thema's bij langs waar cliënten individueel en in *gezamenlijkheid* mee te maken hebben. Het zijn thema's waarvan we weten dat de cliënten er (over het algemeen) graag invloed op hebben.

De 8 thema's horen thuis in het werken naar een passende regie voor de cliënten.

Hoe werkt de test?

De test bestaat uit stellingen. Je kunt met een score van 1 tot 4 aangeven in hoeverre jij vindt dat de invloed / medezeggenschap van de cliënten **optimaal** is rond die stelling.

De score loopt van 1 = niet tot 4 = optimaal

Belangrijk: Wat is optimaal?

Optimaal = passend bij wat de cliënten willen, kunnen en aankunnen. Optimaal bijdragend aan het hebben van regie op hun eigen leven.

Hoe 'optimaal' eruit ziet kan dus verschillen per locatie en cliënt.

Er zijn plekken waar het optimaal is dat cliënten zo veel mogelijk zelf bepalen. Op een andere plek is het optimaal als cliënten binnen een gekaderd aanbod hun keuzes kunnen maken. Op weer een andere plek is het optimaal als je als begeleiders de (non-verbale) signalen van de cliënten opvangt en deze meeneemt in de keuzes die je maakt.

De uitslag

De scores in de test geven een beeld van waar jullie staan in de ontwikkeling van (mede-) zeggenschap. Dit kan per thema verschillen. Van optimale zeggenschap tot gedeeltelijke medezeggenschap tot open liggende kansen voor de ontwikkeling ervan.

Thema 1: Eten & Drinken

		<i>Score:</i>	1	2	3	4
1a	De cliënten hebben invloed op de ontbijtproducten die in huis zijn.					
1b	De cliënten hebben invloed op de lunch in het weekend.					
1c	De cliënten hebben invloed op wat ze eten met de warme maaltijd.					
1d	De cliënten hebben invloed op het drinken, de koekjes en de 'snacks' die in huis zijn.					
1e	De cliënten hebben invloed op de plek waar ze eten en drinken. (Ruimte, plek aan tafel)					
	Toelichting:					

Thema 2: Mensen om je heen

		<i>Score:</i>	1	2	3	4
2a	We peilen bij de cliënten wie ze als persoonlijk begeleider zouden willen.					
2b	We weten van de cliënten hoe zij het liefst begeleid en benaderd willen worden en passen onze begeleiding daar op aan.					
2c	De cliënten hebben invloed op de 'aanname' van nieuwe medebewoners.					
2d	De cliënten hebben invloed op de keuze van medebewoners met wie ze het meest samenzijn. (Naast wie ze zitten, met wie ze koffiedrinken, op stap gaan etc.)					
	Toelichting:					

Thema 3: (Gezamenlijke) Vrije tijd

		<i>Score:</i>	1	2	3	4
3a	De cliënten hebben invloed op de gezamenlijke vrijetijdsactiviteiten die ze doen in het weekend en op andere vrije momenten.					
3b	Ze hebben invloed op <i>wat</i> ze gezamenlijk doen.					
3c	Ze hebben invloed op <i>hoe vaak</i> ze iets doen.					
3d	De cliënten hebben invloed op wat ze wel/niet gezamenlijk doen tijdens feestdagen.					
3e	De cliënten hebben invloed op wat ze wel/niet gezamenlijk doen tijdens verjaardagen.					
	Toelichting:					

Thema 4: Dag / Weekindeling

		<i>Score:</i>	1	2	3	4
4a	De cliënten hebben invloed op de tijden waarop er activiteiten plaats vinden (bijv. eten, koffiedrinken, tv kijken etc.).					
4b	De cliënten hebben invloed op de tijd waarop ze opstaan en naar bed gaan.					
4c	De cliënten hebben de mogelijkheid deel te nemen aan activiteiten buiten de woonlocatie.					
4d	De cliënten hebben invloed op de inhoud en het tijdstip van hun begeleidingsmomenten.					
4e	Bij het plannen van activiteiten / afspraken zijn de wensen en agenda van cliënten doorslaggevend voor het tijdstip waarop een activiteit / afspraak plaats vindt (doktersafspraak, kapper, uitje, etc.).					
	Toelichting:					

Thema 5: In en om het huis

		<i>Score:</i>	1	2	3	4
5a	De cliënten hebben invloed op de muziek die gedraaid wordt in de gezamenlijke ruimte(s).					
5b	De cliënten hebben invloed op de tv-programma's / films die gekeken worden in de gezamenlijke ruimte(s).					
5c	De cliënten hebben invloed op de inrichting van de gezamenlijke ruimtes in huis (gangen, huiskamer etc.).					
5d	De cliënten hebben invloed op de huisregels.					
5e	De wensen van cliënten t.a.v. het gedrag van begeleiders en bezoekers in hun huis zijn vastgelegd in de huisregels / huisafspraken.					
	Toelichting:					

Thema 6: Ondersteuningsplan

		<i>Score:</i>	1	2	3	4
6a	De cliënten hebben invloed op de doelen en afspraken in het ondersteuningsplan.					
6b	De doelen en afspraken uit het ondersteuningsplan worden regelmatig met de cliënt besproken.					
6c	De bespreking van het ondersteuningsplan wordt met de cliënt voorbereid (Wie zijn erbij aanwezig? Wil de cliënt er zelf ook bij aanwezig zijn?).					
	Toelichting:					

Thema 7: Privacy

		Score:	1	2	3	4
7a	De cliënten hebben een eigen ruimte waar zich kunnen terugtrekken.					
7b	De cliënten hebben de mogelijkheid de badkamer individueel te gebruiken.					
7c	De cliënten kunnen kiezen tussen maaltijden in de groep te gebruiken of op de eigen kamer.					
7d	De cliënten hebben de mogelijkheid om bezoek in de privésfeer te ontvangen.					
	Toelichting:					

Thema 8: Cliëntenoverleg

		Score:	1	2	3	4
8a	De cliënten hebben invloed / medezeggenschap, omdat er regelmatig cliëntenoverleg plaats vindt op de locatie. Wat hier besproken is wordt ook vastgelegd in een verslag.					
8b	De onderwerpen voor het overleg komen vanuit de cliënten.					
8c	Het overleg wordt gecoacht door de aandachtsvelder.					
8d	Punten uit het verslag van het cliëntenoverleg worden besproken in het teamoverleg.					
8e	De teamleider vraagt bij veranderingen "advies" aan het cliëntenoverleg.					
8f	Punten uit het teamoverleg worden ook besproken in het cliëntenoverleg.					
	Toelichting					

Uitslag

	<i>Score:</i>	<i>Totaal</i>	<i>uitslag berekenen</i>	<i>Uitslag</i>
1	Eten & drinken		<i>delen door 5</i>	
2	Mensen om je heen		<i>delen door 4</i>	
3	(Gezamenlijke) Vrije Tijd		<i>delen door 5</i>	
4	Dag / weekindeling		<i>delen door 5</i>	
5	In en om het huis		<i>delen door 5</i>	
6	Ondersteuningsplan		<i>delen door 3</i>	
7	Privacy		<i>delen door 4</i>	
8	Cliëntenoverleg		<i>delen door 6</i>	

		<i>Totaal (uitslagen thema's)</i>	<i>uitslag berekenen</i>	<i>Uitslag</i>	Afgerond
	Thema 1 t/m 8		<i>delen door 8</i>		

Toelichting op de uitslag:

Uitslag = 1: De zeggenschap van cliënten is nog minimaal. Bespreek binnen het team hoe hier verandering in tot stand te brengen. Stel een prioriteitenlijst op ook kan het team gebruik maken van de kennis van de cliëntcoach.

Uitslag = 2: De zeggenschap van cliënten is in ontwikkeling, bij het ene thema is er al meer zeggenschap dan bij het andere thema. Bespreek binnen het team hoe de ontwikkeling door te zetten. Maak ook gebruik van de kennis van de cliëntcoach.

Uitslag = 3: In de meerderheid van de thema's hebben de cliënten zeggenschap. Het team is goed in staat hierin resultaten te bereiken, probeer van hieruit de resultaten te optimaliseren.

Uitslag = 4: De medezeggenschap van cliënten is optimaal rond de thema's. Het team zorgt ervoor geïnterviewde resultaten vast te houden en stevig te borgen (en evt. uit te breiden naar nóg meer thema's).

4 Tabellen met resultaten

Tabel 6.1: Scores per vraag op thema 'eten en drinken' voor 'Wonen'

Vraag	Score	Niveau cliënten											
		Onbekend		EMB		EVB		MVB		LVB		ZG	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1a	1,00	6	12%	1	14%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
	2,00	9	17%	6	86%	6	32%	6	25%	4	21%	1	7%
	3,00	18	35%	0	0%	7	37%	8	33%	5	26%	3	20%
	4,00	19	37%	0	0%	6	32%	10	42%	10	53%	11	73%
	Totaal	52	100%	7	100%	19	100%	24	100%	19	100%	15	100%
1b	1,00	6	12%	2	29%	1	5%	0	0%	0	0%	0	0%
	2,00	5	10%	4	57%	4	21%	5	21%	3	16%	0	0%
	3,00	23	44%	1	14%	9	47%	10	42%	6	32%	5	33%
	4,00	18	35%	0	0%	5	26%	9	38%	10	53%	10	67%
	Totaal	52	100%	7	100%	19	100%	24	100%	19	100%	15	100%
1c	1,00	6	12%	1	14%	1	5%	1	4%	1	5%	0	0%
	2,00	9	17%	5	71%	8	42%	1	4%	1	5%	1	7%
	3,00	22	42%	1	14%	4	21%	11	46%	7	37%	4	27%
	4,00	15	29%	0	0%	6	32%	11	46%	10	53%	10	67%
	Totaal	52	100%	7	100%	19	100%	24	100%	19	100%	15	100%
1d	1,00	8	15%	2	29%	2	11%	2	8%	0	0%	0	0%
	2,00	12	23%	5	71%	8	42%	6	25%	5	26%	1	7%
	3,00	17	33%	0	0%	4	21%	10	42%	4	21%	3	20%
	4,00	15	29%	0	0%	5	26%	6	25%	10	53%	11	73%
	Totaal	52	100%	7	100%	19	100%	24	100%	19	100%	15	100%
1e	1,00	9	17%	2	29%	2	11%	2	8%	3	16%	0	0%
	2,00	12	23%	5	71%	8	42%	5	21%	2	11%	0	0%
	3,00	15	28%	0	0%	5	26%	7	29%	3	16%	2	13%
	4,00	17	32%	0	0%	4	21%	10	42%	11	58%	13	87%
	Totaal	53	100%	7	100%	19	100%	24	100%	19	100%	15	100%

1a: De cliënten hebben invloed op de ontbijtproducten die in huis zijn.

1b: De cliënten hebben invloed op de lunch in het weekend.

1c: De cliënten hebben invloed op wat ze eten met de warme maaltijd.

1d: De cliënten hebben invloed op het drinken, de koekjes en de 'snacks' die in huis zijn.

1e: De cliënten hebben invloed op de plek waar ze eten en drinken.

Tabel 6.2: Scores per vraag op thema 'eten en drinken' voor 'Werken'

Vraag	Score	Niveau cliënten											
		Onbekend		EMB		EVB		MVB		LVB		ZG	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1a	1,00	3	9%	1	25%	1	25%	1	13%	1	7%	0	0%
	2,00	8	24%	1	25%	1	25%	4	50%	3	20%	0	0%
	3,00	15	45%	2	50%	1	25%	3	38%	9	60%	1	33%
	4,00	7	21%	0	0%	1	25%	0	0%	2	13%	2	67%
	Totaal	33	100%	4	100%	4	100%	8	100%	15	100%	3	100%
1b	1,00	4	13%	2	50%	3	75%	2	25%	0	0%	0	0%
	2,00	3	9%	0	0%	0	0%	1	13%	3	20%	0	0%
	3,00	12	38%	2	50%	0	0%	2	25%	5	33%	2	67%
	4,00	13	41%	0	0%	1	25%	3	38%	7	47%	1	33%
	Totaal	32	100%	4	100%	4	100%	8	100%	15	100%	3	100%
1c	1,00	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1	20%	0	0%
	2,00	6	21%	0	0%	0	0%	0	0%	2	40%	0	0%
	3,00	14	48%	0	0%	2	100%	2	50%	1	20%	0	0%
	4,00	9	31%	0	0%	0	0%	2	50%	1	20%	0	0%
	Totaal	29	100%	0	0%	2	100%	4	100%	5	100%	0	0%
1d	1,00	1	3%	2	50%	2	50%	0	0%	2	13%	1	33%
	2,00	7	23%	1	25%	0	0%	2	25%	2	13%	0	0%
	3,00	14	45%	1	25%	1	25%	4	50%	7	47%	1	33%
	4,00	9	29%	0	0%	1	25%	2	25%	4	27%	1	33%
	Totaal	31	100%	4	100%	4	100%	8	100%	15	100%	3	100%
1e	1,00	1	3%	2	50%	1	25%	2	25%	0	0%	0	0%
	2,00	2	6%	0	0%	1	25%	1	13%	3	20%	0	0%
	3,00	10	30%	2	50%	1	25%	4	50%	3	20%	2	67%
	4,00	20	61%	0	0%	1	25%	1	13%	9	60%	1	33%
	Totaal	33	100%	4	100%	4	100%	8	100%	15	100%	3	100%
1f	1,00	0	0%	2	50%	1	50%	1	25%	0	0%	0	0%
	2,00	2	12%	0	0%	1	50%	2	50%	2	20%	0	0%
	3,00	6	35%	2	50%	0	0%	0	0%	2	20%	0	0%
	4,00	9	53%	0	0%	0	0%	1	25%	6	60%	3	100%
	Totaal	17	100%	4	100%	2	100%	4	100%	10	100%	3	100%

1a: De cliënten hebben invloed op het drinken dat aanwezig is.

1b: De cliënten hebben invloed op de manier waarop de gezamenlijke pauzes worden ingevuld.

1c: De cliënten hebben invloed op de manier waarop de lunch geregeld is.

1d: De cliënten hebben invloed op de koekjes, snacks en de lunchproducten die aanwezig zijn.

1e: De cliënten hebben invloed op de plek waar ze eten en drinken.

1f: De cliënten zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het netjes en schoonhouden van de kantine.

Tabel 6.3: Scores per vraag op thema 'mensen om je heen', vragenlijst 'Wonen'

Vraag	Score	Niveau cliënten											
		Onbekend		EMB		EVB		MVB		LVB		ZG	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
2a	1,00	36	69%	7	100%	15	79%	9	38%	15	79%	10	67%
	2,00	9	17%	0	0%	2	11%	11	46%	2	11%	5	33%
	3,00	5	10%	0	0%	2	11%	3	13%	1	5%	0	0%
	4,00	2	4%	0	0%	0	0%	1	4%	1	5%	0	0%
	Totaal	52	100%	7	100%	19	100%	24	100%	19	100%	15	100%
2b	1,00	0	0%	0	0%	1	5%	1	4%	1	5%	1	7%
	2,00	5	9%	0	0%	1	5%	3	13%	1	5%	2	13%
	3,00	20	38%	5	71%	11	58%	12	50%	9	47%	6	40%
	4,00	28	53%	2	29%	6	32%	8	33%	8	42%	6	40%
	Totaal	53	100%	7	100%	19	100%	24	100%	19	100%	15	100%
2c	1,00	41	77%	4	57%	17	89%	21	88%	15	79%	10	67%
	2,00	8	15%	3	43%	2	11%	3	13%	2	11%	0	0%
	3,00	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1	5%	3	20%
	4,00	4	8%	0	0%	0	0%	0	0%	1	5%	2	13%
	Totaal	53	100%	7	100%	19	100%	24	100%	19	100%	15	100%
2d	1,00	11	21%	3	43%	4	21%	2	8%	5	26%	2	13%
	2,00	8	15%	3	43%	7	37%	6	25%	4	21%	1	7%
	3,00	14	26%	1	14%	5	26%	5	21%	3	16%	3	20%
	4,00	20	38%	0	0%	3	16%	11	46%	7	37%	9	60%
	Totaal	53	100%	7	100%	19	100%	24	100%	19	100%	15	100%

2a: We peilen bij de cliënten wie ze als persoonlijk begeleider zouden willen.

2b: We weten van de cliënten hoe zij het liefst begeleid en benaderd willen worden en passen onze begeleiding daar op aan.

2c: De cliënten hebben invloed op de 'aanname' van nieuwe medebewoners.

2d: De cliënten hebben invloed op de keuze van medebewoners met wie ze het meest samenzijn.

Tabel 6.4: Scores per vraag op thema 'Mensen om je heen' voor 'Werken'

Vraag	Score	Niveau cliënten											
		Onbekend		EMB		EVB		MVB		LVB		ZG	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
2a	1,00	27	82%	4	100%	4	100%	6	67%	14	93%	2	67%
	2,00	3	9%	0	0%	0	0%	1	11%	1	7%	1	33%
	3,00	1	3%	0	0%	0	0%	1	11%	0	0%	0	0%
	4,00	2	6%	0	0%	0	0%	1	11%	0	0%	0	0%
	Totaal	33	100%	4	100%	4	100%	9	100%	15	100%	3	100%
2b	1,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	2,00	2	6%	0	0%	0	0%	1	10%	1	7%	0	0%
	3,00	13	39%	3	75%	2	50%	4	40%	4	27%	0	0%
	4,00	18	55%	1	25%	2	50%	5	50%	10	67%	3	100%
	Totaal	33	100%	4	100%	4	100%	10	100%	15	100%	3	100%
2c	1,00	26	79%	4	100%	4	100%	4	40%	9	60%	3	100%
	2,00	6	18%	0	0%	0	0%	3	30%	6	40%	0	0%
	3,00	1	3%	0	0%	0	0%	3	30%	0	0%	0	0%
	4,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Totaal	33	100%	4	100%	4	100%	10	100%	15	100%	3	100%
2d	1,00	2	6%	3	75%	1	25%	1	10%	2	13%	0	0%
	2,00	10	31%	1	25%	1	25%	4	40%	2	13%	1	33%
	3,00	12	38%	0	0%	2	50%	4	40%	6	40%	0	0%
	4,00	8	25%	0	0%	0	0%	1	10%	5	33%	2	67%
	Totaal	32	100%	4	100%	4	100%	10	100%	15	100%	3	100%
2e	1,00	12	38%	4	100%	4	100%	6	67%	5	33%	1	33%
	2,00	9	28%	0	0%	0	0%	0	0%	1	7%	0	0%
	3,00	10	31%	0	0%	0	0%	3	33%	6	40%	0	0%
	4,00	1	3%	0	0%	0	0%	0	0%	3	20%	2	67%
	Totaal	32	100%	4	100%	4	100%	9	100%	15	100%	3	100%
2f	1,00	4	12%	3	75%	2	50%	1	10%	1	7%	0	0%
	2,00	4	12%	1	25%	1	25%	2	20%	2	13%	0	0%
	3,00	17	52%	0	0%	0	0%	5	50%	7	47%	3	100%
	4,00	8	24%	0	0%	1	25%	2	20%	5	33%	0	0%
	Totaal	33	100%	4	100%	4	100%	10	100%	15	100%	3	100%

2a: De cliënten hebben invloed op de aanname van nieuwe begeleiders.

2b: We weten van de cliënten hoe zij het liefst begeleid en benaderd willen worden .....

2c: De cliënten hebben invloed op de 'aanname' van collega cliënten.

2d: De cliënten hebben invloed op het aantal mensen waarmee ze werken / activiteiten doen

2e: We peilen bij de cliënten wie ze als persoonlijk begeleider willen.

2f: De cliënten hebben invloed op de keuze van de medecliënten met wie ze samen zijn.

Tabel 6.5: Scores per vraag op thema '(Gezamenlijke) vrije tijd' voor 'Wonen'

Vraag	Score	Niveau cliënten											
		Onbekend		EMB		EVB		MVB		LVB		ZG	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
3a	1,00	10	19%	1	14%	4	21%	2	8%	0	0%	0	0%
	2,00	11	21%	6	86%	5	26%	6	25%	4	21%	1	7%
	3,00	15	29%	0	0%	5	26%	8	33%	6	32%	2	14%
	4,00	16	31%	0	0%	5	26%	8	33%	9	47%	11	79%
	Totaal	52	100%	7	100%	19	100%	24	100%	19	100%	14	100%
3b	1,00	14	27%	1	14%	6	32%	1	4%	0	0%	0	0%
	2,00	5	10%	6	86%	5	26%	5	21%	5	26%	2	14%
	3,00	17	33%	0	0%	4	21%	13	54%	5	26%	3	21%
	4,00	16	31%	0	0%	4	21%	5	21%	9	47%	9	64%
	Totaal	52	100%	7	100%	19	100%	24	100%	19	100%	14	100%
3c	1,00	11	21%	3	43%	7	37%	4	17%	1	5%	0	0%
	2,00	13	25%	3	43%	1	5%	9	38%	6	32%	3	20%
	3,00	15	28%	1	14%	6	32%	6	25%	3	16%	3	20%
	4,00	14	26%	0	0%	5	26%	5	21%	9	47%	9	60%
	Totaal	53	100%	7	100%	19	100%	24	100%	19	100%	15	100%
3d	1,00	15	28%	2	29%	6	32%	2	8%	0	0%	0	0%
	2,00	7	13%	5	71%	5	26%	8	33%	6	32%	2	13%
	3,00	17	32%	0	0%	5	26%	5	21%	4	21%	1	7%
	4,00	14	26%	0	0%	3	16%	9	38%	9	47%	12	80%
	Totaal	53	100%	7	100%	19	100%	24	100%	19	100%	15	100%
3e	1,00	11	21%	2	29%	4	21%	2	8%	0	0%	0	0%
	2,00	8	15%	5	71%	3	16%	5	21%	2	11%	1	7%
	3,00	14	26%	0	0%	8	42%	6	25%	7	37%	3	20%
	4,00	20	38%	0	0%	4	21%	11	46%	10	53%	11	73%
	Totaal	53	100%	7	100%	19	100%	24	100%	19	100%	15	100%

3a: De cliënten hebben invloed op de gezamenlijke vrijetijdsactiviteiten die ze doen in het weekend en op andere vrije momenten.

3b: Ze hebben invloed op wat ze gezamenlijk doen.

3c: Ze hebben invloed op hoe vaak ze iets doen.

3d: De cliënten hebben invloed op wat ze wel/niet gezamenlijk doen tijdens feestdagen.

3e: De cliënten hebben invloed op wat ze wel/niet gezamenlijk doen tijdens verjaardagen.

Tabel 6.6: Scores per vraag op thema 'Werk/activiteiten' voor 'Werk'

Vraag	Score	Niveau cliënten											
		Onbekend		EMB		EVB		MVB		LVB		ZG	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
3a	1,00	0	0%	1	25%	0	0%	0	0%	1	7%	0	0%
	2,00	1	3%	0	0%	0	0%	1	10%	1	7%	1	33%
	3,00	16	48%	3	75%	3	75%	7	70%	8	53%	2	67%
	4,00	16	48%	0	0%	1	25%	2	20%	5	33%	0	0%
	Totaal	33	100%	4	100%	4	100%	10	100%	15	100%	3	100%
3b	1,00	2	6%	1	25%	0	0%	1	13%	0	0%	0	0%
	2,00	3	9%	1	25%	2	50%	4	50%	3	20%	2	67%
	3,00	21	64%	2	50%	2	50%	2	25%	6	40%	1	33%
	4,00	7	21%	0	0%	0	0%	1	13%	6	40%	0	0%
	Totaal	33	100%	4	100%	4	100%	8	100%	15	100%	3	100%
3c	1,00	0	0%	2	50%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
	2,00	0	0%	0	0%	0	0%	1	25%	0	0%	0	0%
	3,00	1	100%	1	25%	0	0%	3	75%	0	0%	1	100%
	4,00	0	0%	1	25%	2	100%	0	0%	4	100%	0	0%
	Totaal	1	100%	4	100%	2	100%	4	100%	4	100%	1	100%
3d	1,00	1	3%	2	50%	0	0%	1	10%	0	0%	0	0%
	2,00	4	12%	2	50%	0	0%	2	20%	0	0%	0	0%
	3,00	8	24%	0	0%	4	100%	2	20%	3	20%	1	33%
	4,00	20	61%	0	0%	0	0%	5	50%	12	80%	2	67%
	Totaal	33	100%	4	100%	4	100%	10	100%	15	100%	3	100%

3a: De cliënten hebben invloed op het werk / activiteiten aanbod.

3b: De cliënten hebben invloed op de dagplanning van de werkzaamheden.

3c: De cliënten doen over het algemeen werkzaamheden die ze plezierig vinden op een werkplek waarvoor ze zelf hebben gekozen.

3d: De cliënten doen werkzaamheden die nuttig, plezierig zijn en ontwikkelingsmogelijkheden bieden.

Tabel 6.7: Scores per vraag op thema 'Dag- en weekindeling' voor 'Wonen'

Vraag	Score	Niveau cliënten											
		Onbekend		EMB		EVB		MVB		LVB		ZG	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
4a	1,00	11	20,8%	3	42,9%	3	15,8%	4	16,7%	4	21,1%	0	,0%
	2,00	15	28,3%	3	42,9%	10	52,6%	7	29,2%	4	21,1%	3	20,0%
	3,00	13	24,5%	1	14,3%	4	21,1%	8	33,3%	6	31,6%	4	26,7%
	4,00	14	26,4%	0	,0%	2	10,5%	5	20,8%	5	26,3%	8	53,3%
	Totaal	53	100,0%	7	100,0%	19	100,0%	24	100,0%	19	100,0%	15	100,0%
4b	1,00	4	7,7%	2	28,6%	3	15,8%	5	20,8%	1	5,3%	0	,0%
	2,00	15	28,8%	5	71,4%	6	31,6%	11	45,8%	4	21,1%	0	,0%
	3,00	20	38,5%	0	,0%	8	42,1%	5	20,8%	7	36,8%	6	40,0%
	4,00	13	25,0%	0	,0%	2	10,5%	3	12,5%	7	36,8%	9	60,0%
	Totaal	52	100,0%	7	100,0%	19	100,0%	24	100,0%	19	100,0%	15	100,0%
4c	1,00	2	3,8%	2	28,6%	0	,0%	2	8,3%	0	,0%	0	,0%
	2,00	8	15,4%	5	71,4%	3	15,8%	3	12,5%	2	10,5%	0	,0%
	3,00	14	26,9%	0	,0%	11	57,9%	6	25,0%	7	36,8%	3	20,0%
	4,00	28	53,8%	0	,0%	5	26,3%	13	54,2%	10	52,6%	12	80,0%
	Totaal	52	100,0%	7	100,0%	19	100,0%	24	100,0%	19	100,0%	15	100,0%
4d	1,00	13	25,0%	3	42,9%	3	15,8%	5	20,8%	3	15,8%	0	,0%
	2,00	8	15,4%	3	42,9%	9	47,4%	7	29,2%	4	21,1%	4	26,7%
	3,00	15	28,8%	1	14,3%	3	15,8%	6	25,0%	8	42,1%	9	60,0%
	4,00	16	30,8%	0	,0%	4	21,1%	6	25,0%	4	21,1%	2	13,3%
	Totaal	52	100,0%	7	100,0%	19	100,0%	24	100,0%	19	100,0%	15	100,0%
4e	1,00	14	26,4%	3	42,9%	2	10,5%	4	16,7%	2	10,5%	1	6,7%
	2,00	7	13,2%	3	42,9%	6	31,6%	6	25,0%	5	26,3%	2	13,3%
	3,00	18	34,0%	1	14,3%	7	36,8%	7	29,2%	8	42,1%	6	40,0%
	4,00	14	26,4%	0	,0%	4	21,1%	7	29,2%	4	21,1%	6	40,0%
	Totaal	53	100,0%	7	100,0%	19	100,0%	24	100,0%	19	100,0%	15	100,0%

4a: De cliënten hebben invloed op de tijden waarop er activiteiten plaats vinden

4b: De cliënten hebben invloed op de tijd waarop ze opstaan en naar bed gaan.

4c: De cliënten hebben de mogelijkheid deel te nemen aan activiteiten buiten de woonlocatie.

4d: De cliënten hebben invloed op de inhoud en het tijdstip van hun begeleidingsmomenten.

4e: Bij het plannen van afspraken zijn de wensen en agenda van cliënten doorslaggevend voor het tijdstip waarop een afspraak plaats vindt.

Tabel 6.8: Scores per vraag op thema 'Dag- en weekindeling' voor 'Werken'

Vraag	Score	Niveau cliënten											
		Onbekend		EMB		EVB		MVB		LVB		ZG	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
4a	1,00	6	18%	4	100%	3	75%	1	11%	1	7%	0	0%
	2,00	5	15%	0	0%	1	25%	2	22%	3	20%	2	67%
	3,00	9	27%	0	0%	0	0%	4	44%	2	13%	1	33%
	4,00	13	39%	0	0%	0	0%	2	22%	9	60%	0	0%
	Totaal	33	100%	4	100%	4	100%	9	100%	15	100%	3	100%
4b	1,00	4	12%	4	100%	1	25%	1	11%	1	7%	0	0%
	2,00	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1	7%	0	0%
	3,00	6	18%	0	0%	0	0%	4	44%	4	27%	1	33%
	4,00	23	70%	0	0%	3	75%	4	44%	9	60%	2	67%
	Totaal	33	100%	4	100%	4	100%	9	100%	15	100%	3	100%
4c	1,00	3	9%	3	75%	2	50%	1	10%	1	7%	0	0%
	2,00	2	6%	1	25%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
	3,00	10	30%	0	0%	2	50%	4	40%	6	40%	2	67%
	4,00	18	55%	0	0%	0	0%	5	50%	8	53%	1	33%
	Totaal	33	100%	4	100%	4	100%	10	100%	15	100%	3	100%
4d	1,00	0	0%	1	25%	1	25%	1	13%	0	0%	0	0%
	2,00	8	24%	3	75%	1	25%	2	25%	2	13%	1	33%
	3,00	9	27%	0	0%	1	25%	2	25%	4	27%	1	33%
	4,00	16	48%	0	0%	1	25%	3	38%	9	60%	1	33%
	Totaal	33	100%	4	100%	4	100%	8	100%	15	100%	3	100%
4e	1,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	2,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	3,00	3	60%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
	4,00	2	40%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
	Totaal	5	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%

4a: De cliënten hebben invloed op de dagen dat ze vrij hebben en de dagen waarop ze werken.

4b: De cliënten hebben de mogelijkheid zelf vrije dagen aan te vragen.

4c: De cliënten hebben invloed op de inhoud en het tijdstip van hun begeleidingsmomenten.

4d: De cliënten hebben de mogelijkheid op verschillende plekken te werken als zij dat wensen.

4f: Bij het plannen van afspraken zijn de wensen en agenda van cliënten doorslaggevend

Tabel 6.9: Scores per vraag op thema 'In en om het huis' voor 'Wonen'

Vraag	Score	Niveau cliënten											
		Onbekend		EMB		EVB		MVB		LVB		ZG	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
5a	1,00	7	13%	1	14%	0	0%	1	4%	0	0%	0	0%
	2,00	7	13%	2	29%	2	11%	2	9%	1	6%	1	7%
	3,00	12	23%	3	43%	12	63%	10	43%	6	35%	7	47%
	4,00	27	51%	1	14%	5	26%	10	43%	10	59%	7	47%
	Totaal	53	100%	7	100%	19	100%	23	100%	17	100%	15	100%
5b	1,00	5	9%	1	14%	0	0%	2	9%	0	0%	0	0%
	2,00	8	15%	4	57%	3	16%	2	9%	1	6%	1	7%
	3,00	14	26%	2	29%	12	63%	10	43%	5	29%	7	47%
	4,00	26	49%	0	0%	4	21%	9	39%	11	65%	7	47%
	Totaal	53	100%	7	100%	19	100%	23	100%	17	100%	15	100%
5c	1,00	18	34%	3	43%	9	47%	3	13%	4	22%	3	21%
	2,00	17	32%	4	57%	5	26%	6	26%	6	33%	7	50%
	3,00	9	17%	0	0%	4	21%	8	35%	5	28%	2	14%
	4,00	9	17%	0	0%	1	5%	6	26%	3	17%	2	14%
	Totaal	53	100%	7	100%	19	100%	23	100%	18	100%	14	100%
5d	1,00	14	26%	3	43%	10	53%	4	17%	5	28%	1	7%
	2,00	10	19%	4	57%	6	32%	5	22%	3	17%	5	36%
	3,00	16	30%	0	0%	2	11%	9	39%	5	28%	5	36%
	4,00	13	25%	0	0%	1	5%	5	22%	5	28%	3	21%
	Totaal	53	100%	7	100%	19	100%	23	100%	18	100%	14	100%
5e	1,00	14	27%	5	71%	10	53%	8	33%	6	33%	2	14%
	2,00	8	15%	2	29%	5	26%	5	21%	6	33%	1	7%
	3,00	13	25%	0	0%	2	11%	5	21%	1	6%	5	36%
	4,00	17	33%	0	0%	2	11%	6	25%	5	28%	6	43%
	Totaal	52	100%	7	100%	19	100%	24	100%	18	100%	14	100%

5a: De cliënten hebben invloed op de muziek die gedraaid wordt in de gezamenlijke ruimte(s).

5b: De cliënten hebben invloed op de tv-programma's / films die gekeken worden in de gezamenlijke ruimte(s).

5c: De cliënten hebben invloed op de inrichting van de gezamenlijke ruimtes in huis.

5d: De cliënten hebben invloed op de huisregels.

5e: De wensen van cliënten t.a.v. het gedrag van begeleiders en bezoekers in hun huis zijn vastgelegd in de huisregels / huisafspraken.

Tabel 6.10: Scores per vraag op thema 'In en om het huis' voor 'Werken'

Vraag	Score	Niveau cliënten											
		Onbekend		EMB		EVB		MVB		LVB		ZG	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
5a	1,00	0	0%	1	25%	0	0%	1	11%	1	7%	1	33%
	2,00	2	6%	0	0%	1	25%	1	11%	0	0%	0	0%
	3,00	6	18%	3	75%	0	0%	3	33%	3	20%	2	67%
	4,00	25	76%	0	0%	3	75%	4	44%	11	73%	0	0%
	Totaal	33	100%	4	100%	4	100%	9	100%	15	100%	3	100%
5b	1,00	4	13%	0	0%	0	0%	0	0%	1	7%	0	0%
	2,00	6	19%	0	0%	0	0%	2	20%	1	7%	0	0%
	3,00	6	19%	3	75%	2	50%	1	10%	3	20%	1	33%
	4,00	16	50%	1	25%	2	50%	7	70%	10	67%	2	67%
	Totaal	32	100%	4	100%	4	100%	10	100%	15	100%	3	100%
5c	1,00	2	6%	1	25%	0	0%	3	33%	2	13%	2	67%
	2,00	7	21%	1	25%	3	75%	2	22%	2	13%	0	0%
	3,00	18	55%	2	50%	0	0%	2	22%	4	27%	1	33%
	4,00	6	18%	0	0%	1	25%	2	22%	7	47%	0	0%
	Totaal	33	100%	4	100%	4	100%	9	100%	15	100%	3	100%
5d	1,00	6	18%	2	50%	3	75%	3	38%	2	13%	0	0%
	2,00	5	15%	2	50%	1	25%	0	0%	2	13%	0	0%
	3,00	11	33%	0	0%	0	0%	3	38%	5	33%	2	67%
	4,00	11	33%	0	0%	0	0%	2	25%	6	40%	1	33%
	Totaal	33	100%	4	100%	4	100%	8	100%	15	100%	3	100%
5e	1,00	3	9%	4	100%	3	75%	3	33%	1	7%	0	0%
	2,00	4	12%	0	0%	0	0%	1	11%	3	20%	3	100%
	3,00	9	27%	0	0%	0	0%	2	22%	4	27%	0	0%
	4,00	17	52%	0	0%	1	25%	3	33%	7	47%	0	0%
	Totaal	33	100%	4	100%	4	100%	9	100%	15	100%	3	100%

5a: De cliënten hebben invloed op de muziek die wel/niet gedraaid wordt in de ruimte(s).

5b: De cliënt werkt in een veilige en passende werkomgeving die ook goed toegankelijk is.

5c: De cliënten hebben invloed op de inrichting van de gezamenlijke ruimte(s)

5d: De cliënten hebben invloed op de afspraken / huisregels

5e: De wensen van cliënten t.a.v. het gedrag van begeleiders/bezoekers zijn vast in de huisregels

Tabel 6.11: Scores per vraag op thema 'Ondersteuningsplan' voor 'Wonen'

Vraag	Score	Niveau cliënten											
		Onbekend		EMB		MVB		EVB		LVB		ZG	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
6a	1,00	11	21%	4	57%	6	32%	6	25%	4	21%	0	0%
	2,00	15	28%	2	29%	6	32%	5	21%	8	42%	4	27%
	3,00	13	25%	1	14%	4	21%	10	42%	5	26%	6	40%
	4,00	14	26%	0	0%	3	16%	3	13%	2	11%	5	33%
	Totaal	53	100%	7	100%	19	100%	24	100%	19	100%	15	100%
6b	1,00	18	34%	7	100%	11	58%	4	17%	2	11%	0	0%
	2,00	10	19%	0	0%	4	21%	8	33%	7	37%	3	20%
	3,00	13	25%	0	0%	1	5%	9	38%	5	26%	8	53%
	4,00	12	23%	0	0%	3	16%	3	13%	5	26%	4	27%
	Totaal	53	100%	7	100%	19	100%	24	100%	19	100%	15	100%
6c	1,00	20	38%	7	100%	12	63%	7	29%	4	21%	0	0%
	2,00	12	23%	0	0%	3	16%	4	17%	4	21%	1	7%
	3,00	6	12%	0	0%	1	5%	3	13%	5	26%	6	40%
	4,00	14	27%	0	0%	3	16%	10	42%	6	32%	8	53%
	Totaal	52	100%	7	100%	19	100%	24	100%	19	100%	15	100%

6a: De cliënten hebben invloed op de doelen en afspraken in het ondersteuningsplan.

6b: De doelen en afspraken uit het ondersteuningsplan worden regelmatig met de cliënt besproken.

6c: De bespreking van het ondersteuningsplan wordt met de cliënt voorbereid.

Tabel 6.12: Scores per vraag op thema 'Ondersteuningsplan' voor 'Werken'

Vraag	Score	Niveau cliënten											
		Onbekend		EMB		EVB		MVB		LVB		ZG	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
7a	1,00	5	16%	3	75%	2	50%	3	33%	0	0%	0	0%
	2,00	5	16%	1	25%	2	50%	0	0%	2	13%	0	0%
	3,00	14	44%	0	0%	0	0%	1	11%	6	40%	2	67%
	4,00	8	25%	0	0%	0	0%	5	56%	7	47%	1	33%
	Totaal	32	100%	4	100%	4	100%	9	100%	15	100%	3	100%
7b	1,00	8	25%	4	100%	3	75%	3	33%	1	7%	0	0%
	2,00	7	22%	0	0%	1	25%	1	11%	4	27%	1	33%
	3,00	10	31%	0	0%	0	0%	0	0%	6	40%	1	33%
	4,00	7	22%	0	0%	0	0%	5	56%	4	27%	1	33%
	Totaal	32	100%	4	100%	4	100%	9	100%	15	100%	3	100%
7c	1,00	6	19%	3	75%	3	75%	3	33%	4	27%	0	0%
	2,00	3	9%	1	25%	1	25%	0	0%	1	7%	0	0%
	3,00	8	25%	0	0%	0	0%	2	22%	1	7%	0	0%
	4,00	15	47%	0	0%	0	0%	4	44%	9	60%	3	100%
	Totaal	32	100%	4	100%	4	100%	9	100%	15	100%	3	100%
7d	1,00	7	22%	3	75%	3	75%	3	33%	1	7%	0	0%
	2,00	4	13%	1	25%	1	25%	1	11%	5	33%	0	0%
	3,00	11	34%	0	0%	0	0%	0	0%	4	27%	2	67%
	4,00	10	31%	0	0%	0	0%	5	56%	5	33%	1	33%
	Totaal	32	100%	4	100%	4	100%	9	100%	15	100%	3	100%

7a: De cliënten hebben invloed op de doelen en afspraken in het ondersteuningsplan.

7b: De doelen en afspraken uit het ondersteuningsplan worden regelmatig met de cliënt besproken.

7c: De bespreking van het ondersteuningsplan wordt met de cliënt voorbereid

7d: Samen met de cliënt wordt een plan opgesteld hoe de wensen en afspraken gerealiseerd kunnen worden.

Tabel 6.13: Scores per vraag op thema 'Cliëntenoverleg' voor 'Wonen'

Vraag	Score	Niveau cliënten											
		Onbekend		EMB		EVB		MVB		LVB		ZG	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
8a	1,00	18	35%	7	100%	13	68%	9	38%	6	32%	4	27%
	2,00	5	10%	0	0%	0	0%	1	4%	2	11%	0	0%
	3,00	7	13%	0	0%	3	16%	4	17%	3	16%	3	20%
	4,00	22	42%	0	0%	3	16%	10	42%	8	42%	8	53%
	Totaal	52	100%	7	100%	19	100%	24	100%	19	100%	15	100%
8b	1,00	21	41%	7	100%	15	79%	9	38%	6	32%	4	27%
	2,00	5	10%	0	0%	0	0%	3	13%	5	26%	2	13%
	3,00	17	33%	0	0%	2	11%	8	33%	2	11%	7	47%
	4,00	8	16%	0	0%	2	11%	4	17%	6	32%	2	13%
	Totaal	51	100%	7	100%	19	100%	24	100%	19	100%	15	100%
8c	1,00	19	37%	7	100%	13	72%	11	46%	7	37%	5	33%
	2,00	4	8%	0	0%	2	11%	1	4%	1	5%	1	7%
	3,00	3	6%	0	0%	1	6%	4	17%	3	16%	3	20%
	4,00	25	49%	0	0%	2	11%	8	33%	8	42%	6	40%
	Totaal	51	100%	7	100%	18	100%	24	100%	19	100%	15	100%
8d	1,00	20	39%	7	100%	12	63%	10	42%	6	32%	5	33%
	2,00	3	6%	0	0%	4	21%	3	13%	3	16%	1	7%
	3,00	8	16%	0	0%	2	11%	3	13%	2	11%	7	47%
	4,00	20	39%	0	0%	1	5%	8	33%	8	42%	2	13%
	Totaal	51	100%	7	100%	19	100%	24	100%	19	100%	15	100%
8e	1,00	34	67%	7	100%	17	89%	15	63%	8	42%	8	53%
	2,00	6	12%	0	0%	0	0%	3	13%	5	26%	3	20%
	3,00	6	12%	0	0%	1	5%	4	17%	4	21%	2	13%
	4,00	5	10%	0	0%	1	5%	2	8%	2	11%	2	13%
	Totaal	51	100%	7	100%	19	100%	24	100%	19	100%	15	100%
8f	1,00	20	39%	7	100%	15	83%	10	42%	10	53%	4	27%
	2,00	7	14%	0	0%	1	6%	3	13%	2	11%	3	20%
	3,00	11	22%	0	0%	1	6%	8	33%	3	16%	4	27%
	4,00	13	25%	0	0%	1	6%	3	13%	4	21%	4	27%
	Totaal	51	100%	7	100%	18	100%	24	100%	19	100%	15	100%

8a: De cliënten hebben invloed, omdat er regelmatig cliëntenoverleg plaats vindt op de locatie.+verslag.

8b: De onderwerpen voor het overleg komen vanuit de cliënten.

8c: Het overleg wordt gecoacht door de aandachtsvelder.

8d: Punten uit het verslag van het cliëntenoverleg worden besproken in het teamoverleg.

8e: De teamleider vraagt bij veranderingen advies aan het cliëntenoverleg.

8f: Punten uit het teamoverleg worden ook besproken in het cliëntenoverleg.

Tabel 6.14: Scores per vraag op thema 'Cliëntenoverleg' voor 'Werken'

Vraag	Score	Niveau cliënten											
		Onbekend		EMB		EVB		MVB		LVB		ZG	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
6a	1,00	7	21%	4	100%	3	75%	4	50%	1	7%	0	0%
	2,00	3	9%	0	0%	1	25%	0	0%	3	20%	0	0%
	3,00	5	15%	0	0%	0	0%	1	13%	1	7%	0	0%
	4,00	18	55%	0	0%	0	0%	3	38%	10	67%	3	100%
	Totaal	33	100%	4	100%	4	100%	8	100%	15	100%	3	100%
6b	1,00	10	30%	4	100%	4	100%	4	50%	1	7%	0	0%
	2,00	3	9%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
	3,00	8	24%	0	0%	0	0%	2	25%	7	47%	1	33%
	4,00	12	36%	0	0%	0	0%	2	25%	7	47%	2	67%
	Totaal	33	100%	4	100%	4	100%	8	100%	15	100%	3	100%
6c	1,00	11	33%	4	100%	4	100%	4	50%	1	7%	0	0%
	2,00	4	12%	0	0%	0	0%	1	13%	1	7%	0	0%
	3,00	18	55%	0	0%	0	0%	3	38%	13	87%	2	100%
	4,00	33	100%	4	100%	4	100%	8	100%	15	100%	2	100%
	Totaal	12	36%	4	100%	4	100%	4	50%	2	13%	0	0%
6d	1,00	5	15%	0	0%	0	0%	0	0%	1	7%	0	0%
	2,00	6	18%	0	0%	0	0%	1	13%	3	20%	1	33%
	3,00	10	30%	0	0%	0	0%	3	38%	9	60%	2	67%
	4,00	33	100%	4	100%	4	100%	8	100%	15	100%	3	100%
	Totaal	18	55%	4	100%	4	100%	5	63%	8	53%	1	33%
6e	1,00	10	30%	0	0%	0	0%	1	13%	4	27%	2	67%
	2,00	1	3%	0	0%	0	0%	1	13%	3	20%	0	0%
	3,00	4	12%	0	0%	0	0%	1	13%	0	0%	0	0%
	4,00	33	100%	4	100%	4	100%	8	100%	15	100%	3	100%
	Totaal	11	33%	4	100%	4	100%	4	50%	2	13%	0	0%
6f	1,00	7	21%	0	0%	0	0%	1	13%	4	27%	0	0%
	2,00	5	15%	0	0%	0	0%	2	25%	4	27%	2	67%
	3,00	10	30%	0	0%	0	0%	1	13%	5	33%	1	33%
	4,00	33	100%	4	100%	4	100%	8	100%	15	100%	3	100%
	Totaal	32	100%	7	100%	8	100%	18	100%	-	-	2	100%

6a: De cliënten hebben invloed, omdat er regelmatig cliëntenoverleg plaats vindt op de locatie.+verslag.

6b: De onderwerpen voor het overleg komen vanuit de cliënten.

6c: Het overleg wordt gecoacht door de aandachtsvelder.

6d: Punten uit het verslag van het cliëntenoverleg worden besproken in het teamoverleg.

6e: De teamleider vraagt bij veranderingen advies aan het cliëntenoverleg.

6f: Punten uit het teamoverleg worden ook besproken in het cliëntenoverleg.

Tabel 6.15: Scores per vraag op thema 'Privacy' voor 'Wonen'

Vraag	Score	Niveau cliënten											
		Onbekend		EMB		EVB		MVB		LVB		ZG	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
7a	1,00	1	2%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
	2,00	3	6%	2	29%	1	5%	0	0%	0	0%	0	0%
	3,00	4	8%	2	29%	1	5%	1	4%	0	0%	1	7%
	4,00	45	85%	3	43%	17	89%	23	96%	19	100%	13	93%
	Totaal	53	100%	7	100%	19	100%	24	100%	19	100%	14	100%
7b	1,00	1	2%	1	14%	4	21%	2	8%	1	5%	0	0%
	2,00	1	2%	2	29%	0	0%	3	13%	3	16%	0	0%
	3,00	6	11%	0	0%	4	21%	1	4%	1	5%	1	7%
	4,00	45	85%	4	57%	11	58%	18	75%	14	74%	13	93%
	Totaal	53	100%	7	100%	19	100%	24	100%	19	100%	14	100%
7c	1,00	11	21%	6	86%	8	42%	5	21%	2	11%	1	7%
	2,00	8	15%	1	14%	2	11%	1	4%	2	11%	0	0%
	3,00	10	19%	0	0%	3	16%	6	25%	2	11%	2	14%
	4,00	24	45%	0	0%	6	32%	12	50%	12	67%	11	79%
	Totaal	53	100%	7	100%	19	100%	24	100%	18	100%	14	100%
7d	1,00	7	13%	1	14%	0	0%	2	8%	0	0%	0	0%
	2,00	2	4%	2	29%	2	11%	1	4%	1	5%	0	0%
	3,00	2	4%	2	29%	3	16%	3	13%	1	5%	0	0%
	4,00	42	79%	2	29%	14	74%	18	75%	17	89%	13	100%
	Totaal	53	100%	7	100%	19	100%	24	100%	19	100%	13	100%

7a: De cliënten hebben een eigen ruimte waar zich kunnen terugtrekken.

7b: De cliënten hebben de mogelijkheid de badkamer individueel te gebruiken.

7c: De cliënten kunnen kiezen tussen maaltijden in de groep te gebruiken of op de eigen kamer.

7d: De cliënten hebben de mogelijkheid om bezoek in de privésfeer te ontvangen.

5 Focusgroep opzet en resultaten

Inleiding

Een focusgroep is een speciale groep in termen van doel, samenstelling, grootte en werkwijze. Een focusgroep is een homogeen samengestelde groep, bestaande uit 7 tot 10 deelnemers die een zorgvuldig geplande discussie voeren over hun ideeën, motieven, belangen en denkwijze omtrent een omschreven aandachtsgebied, in dit geval de resultaten van een onderzoek naar eigen regie in de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking. In een goed voorbereid groeps gesprek gaat de gespreksleider op zoek naar meningen van de deelnemers over geagendeerde onderwerpen. De discussie verloopt prettig en mag niet bedreigend zijn. Vaak vinden deelnemers het leuk om met elkaar over hun ideeën te praten en beïnvloeden groepsleden elkaar. Om de discussie te leiden wordt er gebruik gemaakt van een vragenlijst of 'topic' lijst (een lijst met gespreksonderwerpen). Van het gesprek wordt een verslag gemaakt, dat wordt voorgelegd aan de deelnemers en eventueel waar nodig aangepast. Hieronder het verslag.

Aanwezig:

Murk Okkema, Janet Bloemhof, Annigje Bakker, Oebele Kooij, Anita van Huit, Tiny Schakel, Jelle de Boer, Jeanet Landsman (gespreksleider) en Trienke Postma (notulist)

Introductie

Introductie van de bijeenkomst. De vragenlijst die is gebruikt voor het onderzoek was slechts bedoeld als middel om in gesprek te komen. Om toch iets met de gegevens te kunnen zeggen in het algemeen, is later een vragenlijst ingevuld met daarin om welke niveaus van functioneren het gaat. Met andere woorden: het is geen wetenschappelijk onderzoek, maar geeft wel een goed beeld van de stand van zaken met betrekking tot eigen regie en hoe begeleiders dat zien.

Agenda

De agenda wordt besproken. De discussie wordt gevoerd aan de hand van 8 vragen.

De vraag die we uiteindelijk willen beantwoorden is:

‘Wat kunnen we leren uit de gevonden resultaten in het onderzoek, wat zijn mogelijke achtergronden/verklaringen voor de gevonden resultaten, wat zijn de belangrijkste aanbevelingen voor de dagelijkse praktijk en is er reden om beleid te ontwikkelen om tot wijziging in de gevonden resultaten te komen?’

Voorstelrondje

Alle aanwezigen stellen zich kort voor.

Vraag 1: Wat versta je (in 1 zin) onder ‘eigen regie’ en wat is je ervaring met eigen regie voor mensen met een verstandelijke beperking in de woon- en werksituatie bij Alliade?

Er worden verschillende dingen genoemd:

- De ruimte hebben om zelf keuzes te maken en beslissingen te nemen. Daarbij is het belangrijk dat je keuzemogelijkheden concreet en klein maakt, anders kunnen mensen met een verstandelijke beperking geen keuze maken.
- In de communicatie uitstralen dat je geïnteresseerd bent en dat er ruimte voor is om mee te laten wegen wat de cliënt het liefste wil (al dan niet bewust).
- Invloed hebben.
- Eigen regie is een interactief proces. Communicatie is erg belangrijk: Luisteren Samenvatten en Doorvragen (LSD). Bij mensen met een ernstige verstandelijke beperking kun je

ondersteunende communicatie, zoals lichaamstaal, foto's en picto's, inzetten om eigen regie te voeren.

- Bij eigen regie is het belangrijk dat je de cliënt goed kent.
- Evalueren of alles goed gaat en controleren of we het over hetzelfde hebben is ook belangrijk; regelmatig evaluatiemomenten inrichten.
- Kijk ook naar het netwerken/familie/verwanten van de cliënt.
- Een term uit het onderwijs wordt genoemd: CARE. Dit staat voor competentie, autonomie, relatie, engagement (behoefte om met iets zinnigs bezig te zijn). Als je aan deze elementen voldoet, kom je vanzelf bij eigen regie.
- Het gaat erom wat de cliënt zelf wil. Er is een verschil tussen goed weten wat de cliënt wil en hem zijn zin geven.

Hoe wordt binnen Alliade rekening gehouden met eigen regie?

- In het ondersteuningsplan, daar zijn methodieken aan gelinkt.
- Het is afhankelijk van personen. Er is een grote diversiteit tussen de verschillende locaties van Talant, het hangt sterk af van ervaring, competentie en visie van medewerkers.
- Er is nog te weinig medezeggenschap. We zitten te weinig met de cliënt aan tafel. We doen het zoals wij als medewerkers denken dat het moet, soms gewoon ook omdat het al jaren zo gaat.

Genoemde argumenten voor medewerkers om niet te werken aan eigen regie zijn:

- tijdgebrek
- de cliënt kan het niet aan
- medewerkers zijn het niet met elkaar eens.

Vraag 2: Wat zijn je verwachtingen van de ontwikkelingen, in het licht van de nieuwe wetten (transitie) met betrekking tot dit onderwerp?

- Talant 3.0 heeft nieuwe speerpunten, dit is van invloed op eigen regie.
- Je ontkomt er niet meer aan. Om mensen tot hun recht te laten komen, moet je met het netwerk werken aan eigen regie. Voeren van eigen regie is cruciaal voor goede ondersteuning en voor het krijgen van goede zorg.
- Er is nog veel onduidelijkheid.
- Het vraagt een andere rol van de begeleider: van zorgen voor naar zorgen dat. Je moet niet alles zelf willen doen. De begeleider als regisseur.
- Het is belangrijk om de dialoog aan te gaan met het netwerk
- Er is steeds meer vraag naar (betaalde) belangenbehartigers (mentoren) van buiten de organisatie. Zij ondersteunen cliënten die dat zelf niet kunnen bij eigen regie.

Het onderwerp betrokkenheid van ouders/verwanten komt aan bod:

- In de dialoogsessies van Talant 3.0 is veel gezegd over de betrokkenheid van ouders/verwanten. Hier is veel informatie uit te halen.
- Voor de cliënt kan het verwarrend zijn dat ouders/verwanten die eerst op de achtergrond bleven, nu weer worden betrokken. Voor die cliënten zijn de ouders buiten beeld. Zij zitten er niet op te wachten dat ouders weer betrokken worden, ze zijn zich net aan het los maken. 'Hoe houd ik mij staande', is een uitspraak van een cliënt.
- Voor ouders kan het verwarrend zijn dat ze eerst, soms letterlijk, op afstand werden gehouden en nu weer meer betrokken worden.
- Je moet met de cliënt afstemmen welke rol ouders/verwanten krijgen.
- Cliënten hebben elkaar ook nodig als het gaat om eigen regie. Dat gebeurt nu wel, maar alleen op groepsniveau en niet locatie overstijgend.
- Het er goed over hebben maakt de kwaliteit van een beslissing beter. In het er over hebben zit de grote winst, maar het gaat de cliënt om de beslissing (om het doorhakken van knopen).
- Ouders/verwanten weten niet wat de gedachtegoed achter de driehoek is. Dit uitleggen is een hoofddoelstelling.
- Bij wonen is het gebruikelijker dat ouders/verwanten betrokken zijn. Bij werken is het minder gebruikelijk. De vraag is ook of je daarin ouders erg moet betrekken en zo ja, hoe je dat doet. Het werken is namelijk vaak ook een soort losmaakproces van de ouders.

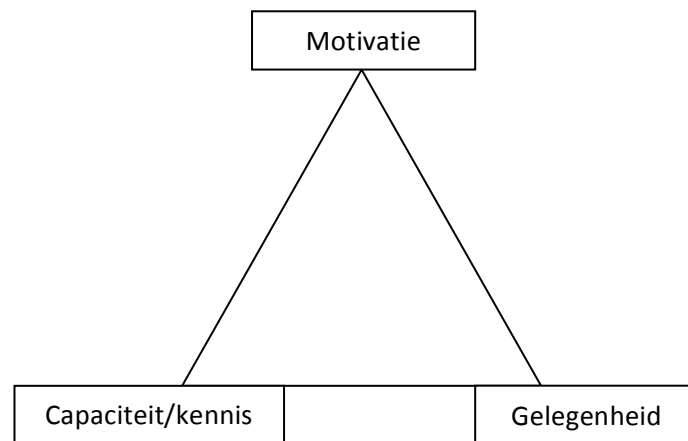
We bespreken een model om gedrag te begrijpen. We doen dingen alleen als we gemotiveerd zijn, in de gelegenheid gesteld zijn en voldoende kennis en capaciteit hebben. Aan de hand van dit model wordt vraag 3 besproken.

Om te snappen waarom begeleiders doen wat ze doen in het kader van eigen regie, is het handig een theorie te gebruiken over gedrag. De driehoek 'kennis'-'motivatie'-'gelegenheid' wordt daarbij als uitgangspunt genomen omdat we willen achterhalen wat redenen zijn voor gevonden resultaten en ook aanbevelingen te formuleren voor de dagelijkse praktijk en eventueel voor beleid. Daarbij willen we kunnen voorspellen hoe begeleiders zich zullen gedragen en hoe we dat gedrag kunnen beïnvloeden. Als je toekomstig gedrag namelijk in een bepaalde mate kunt voorspellen, kun je je hier op voorbereiden en maatregelen nemen om te ondersteunen, te stimuleren, te ontwijken, te negeren, te veranderen, tegen te werken, of zelfs onmogelijk te maken. De driehoek of 'triade' kan daarbij helpen als theoretisch model¹. In principe komt het neer op de aanname dat gedrag plaatsvindt als voldaan wordt aan drie voorwaarden tot dat gedrag: de persoon moet het gedrag willen vertonen, moet zelf in staat zijn tot het gedrag en moet door de omstandigheden in de gelegenheid gesteld worden het gedrag te vertonen. Er moet, met andere woorden, sprake te zijn van voldoende motivatie, voldoende capaciteit/kennis en voldoende gelegenheid. In Figuur 1 wordt het Triade-model visueel weergegeven in de vorm van een gelijkzijdige driehoek.

---

¹ Poiesz TBC (1999). *Gedragsmanagement; waarom mensen zich (niet) gedragen*. uitgave van Inmerc bv in Wormer. http://triade-model.nl/Gedragsmanagement_het_boek.pdf

Figuur 1.1: Een voorstelling van het Triade-model

Vraag 3: Als het gaat om eigen regie voor cliënten met een verstandelijke beperking, waar ligt volgens jou dan het grootste knelpunt; bij de motivatie, de kennis of de gelegenheid? En is er een verschil tussen werk- en dagbesteding en wonen en tussen niveaus?

Er worden verschillende dingen genoemd:

- Alle drie elementen spelen een rol en hebben invloed op elkaar.
- Gelegenheid is er genoeg, er zijn voldoende contactmomenten met de cliënt. Maar soms veel cliënten, te weinig tijd!
- Er is minder gelegenheid op plekken waar meer zorg geboden moet worden.
- Er zijn organisatorische knelpunten, zoals werkdruk.
- Motivatie en gelegenheid is er wel, maar het ontbreekt aan kennis hoe je als medewerker anders kunt werken. Hoe kan een medewerker zijn werk anders inrichten, zodat hij kan doen wat hij moet doen? Kennisbevordering blijft altijd iets wat op de agenda moet om mensen in beweging te krijgen. De focus is nu vaak teveel op 'doen we de dingen goed' in plaats van 'doen we de goede dingen'. Er is kennis nodig om de cliënt op de juiste manier centraal te zetten.
- De persoonlijkheidsstructuur van medewerkers speelt ook een rol. Begeleiders hebben de functie gekozen, omdat ze willen zorgen voor de cliënt ('zorgen dat' is iets heel anders). En ook het intellectueel niveau is niet altijd even hoog, dat 'bijt' met kunnen, willen en durven veranderen/ontwikkelen.
- Eigen verantwoordelijkheid van de medewerker is ook belangrijk. Dit wordt niet genoeg gestimuleerd binnen de organisatie. Binnen O&O merk je dit aan het feit dat weinig medewerkers op eigen initiatief een opleiding aanvragen, ook niet als er voldoende gelegenheid wordt geboden. Genoemd wordt dat dit misschien komt omdat je als medewerker het risico loopt om afgewezen te worden of omdat je als medewerker al zoveel moet. Het lijkt een bepaalde cultuur die is ontstaan met angst voor 'hoofd boven het maaiveld uitsteken'. In aanvulling daarop:
- De organisatie legt begeleiders van alles op, daardoor zijn ze niet snel geneigd om zelf iets te veranderen. Het eigenaarschap moet ver weg komen en dat heeft de organisatie over

zichzelf afgeroepen. Nu moet er een stap terug worden gemaakt en samen optrekken. Men is geneigd om voor anderen in te vullen (dat doen we in feite in deze bijeenkomst ook), nu moeten we toe naar een investering in de zachte kant van de relatie, met gezond verstand meedenken in het proces, hoe kunnen we dingen anders en slimmer doen? Dat is Lean, investeren in vertrouwen.

Vraag 4: Wat zou je voorstellen te veranderen in de dagelijkse praktijk rondom genoemde thema's?

- Eten en drinken/ pauze en koffiemomenten.
- Mensen om je heen
- (Gezamenlijke) vrije tijd/werk en activiteiten.
- Dag- en weekindeling.
- In en om het huis/de werk of dagbesteding omgeving
- Ondersteuningsplan.
- Cliëntenoverleg
- Privacy (alleen bij wonen)

Er worden verschillende dingen genoemd:

- Het begint bij bewustwording: op welke momenten kan ik keuzes aanbieden. En vraag jezelf als medewerker af; wil de cliënt hier invloed op hebben? (kan en wil hij/zij een bewuste keuze maken) of gaat het meer om het peilen van de reactie op een keuze die gemaakt is door de begeleider?
- Er is snel sprake van routine in het werken. Bijvoorbeeld het pakken van de bovenste trui uit de kast in plaats van de cliënt de keuze geven. Of bij het maken van een boodschappenlijst voor het eten, die kan soms jaren hetzelfde zijn.
- Een voorstel is om er een activiteit van te maken. Er wordt een voorbeeld genoemd waarin medewerkers allerlei soorten onderbreuken meenamen, zodat bewoners zelf konden kiezen. Op die manier wordt het een leuke activiteit voor alle betrokkenen. Een ander voorbeeld is om in plaats van 2 toetjes eens alle toetjes mee te nemen uit de supermarkt.
- Het gaat er niet om wat wij willen veranderen, het gaat erom wat de cliënt wil. De driehoek oordeelsvrij in kaart brengen per locatie/team/cliënt.
- De cliëntcoaches hebben met een cliëntengroep op locatie besproken wat uit het thema privacy kwam. Deze vragenlijsten voor cliënten worden naar de onderzoeker gestuurd.
- Het optimaliseren van de cirkel van invloed en out of de box-denken is belangrijk; we moeten binnen de organisatie niet zoveel richtlijnen en regels opstellen. In het kwaliteitshandboek staan zoveel regels en richtlijnen dat er daardoor veel 'dood slaat'.
- Binnen het kader missie/visie Talant is er genoeg ruimte om aan eigen regie te werken.

Er wordt besproken dat cliënten weinig invloed hebben op het ondersteuningsplan en het cliëntenoverleg.

- Dit is herkenbaar, er wordt gesproken over de cliënt niet met de cliënt.
- Het hoort bij de verantwoordelijkheden van het hoofd om te overleggen met de cliënt erbij. Maar willen ze wel en zijn ze in de gelegenheid om dit te doen?
- Cliënten vinden het mooi als het hoofd bij een gesprek zit.

- Het ontbreekt de hoofden aan kennis van wat zij dan moeten bespreken met de cliënt en hoe ze dat moeten doen. Dit gaat pas werken als de meerwaarde wordt gezien.

Vraag 5: Hoe kunnen deze veranderingen in de dagelijkse praktijk het beste tot stand worden gebracht en is daar wijziging in beleid voor nodig (en zo ja, welke)?

Genoemde veranderingen:

- De cliënt gaan bevragen, dit moet je niet te groot willen doen. En het goede moment kiezen.
- Vanuit gezond verstand en met het kader van de missie en visie van Talant zoveel mogelijk invloed creëren op de situatie door zowel de medewerker als cliënt, en dit goed in kaart te brengen.
- Voor elke locatie/team/regio betekent dit wat anders.
- We moeten de dialoog aangaan.
- Voor de lagere niveaus heb je een andere werkwijze nodig, bijvoorbeeld dingen laten zien met picto's of de keuze late tussen twee mogelijkheden.
- Wat betreft het ondersteuningsplan en cliëntenoverleg gaat op dit moment de prioriteit daar niet naar uit, maar het is wel de bedoeling dat het hoofd zich hiervoor verantwoordelijk voor stelt. Een oplossing zou kunnen zijn om dit een paar keer per jaar regionaal te organiseren.
- Het veranderen van dingen werkt pas als je de meerwaarde ervan ziet. Bijvoorbeeld het laten zien van goede voorbeelden aan anderen. Ergens moet iemand beginnen met veranderen!

Over het implementeren van deze veranderingen wordt het volgende gezegd:

- Het hoofd als degene die het vernieuwingsproces faciliteert en ondersteunt zoals nu gestart is, is een beter systeem, maar het is afwachten of het gaat werken. Vooral spannend omdat ook medewerkers, cliënten en verwanten eigenaar zijn van de 'nieuwe' aanpak maar vaak dat eigenaarschap niet zien en/of niet durven te pakken. En dat zit diep in de cultuur van de organisatie en is veel aandacht voor nodig van hoofden (die weer gefaciliteerd moeten worden om dit te kunnen). Er moet dus een heel andere relatie ontstaan tussen hoofd, team, cliënten en netwerk. De hoofden hebben tijd nodig om in hun nieuwe rol te groeien. 'Samen verder' betekent dienend leiderschap.
- Het hoofd zal worden getoetst op zeggenschap/medezeggenschap.
- Clientcoaches gaan de eerste drie maanden van 2015 zo veel mogelijk actief aan het werk. Daarna zijn ze op vraag beschikbaar en ligt het eigenaarschap bij de hoofden.
- Alliade is bezig met een soort 3-trap: we kijken per locatie waar we zitten met de betrokkenheid van verwanten, hoe we de overstap kunnen maken naar (mede)zeggenschap en wat voor instrumenten we hebben om dat op te kunnen pakken. Het hoofd kan daar mee aan de slag gaan door activiteiten op locatie te organiseren en langzamerhand stappen zetten in het continu verbeteren. Daarbij kunnen we gebruik maken van de Lean-methodiek om de driehoek 'aan de praat' te krijgen. Maar het begint bij het leggen van verbinding, dat is

de kern van de oplossing. En kijken naar wat is de houding en het gedrag dat daar bij hoort, daar op sturen. Dus niet 'wat heb je fout gedaan', maar 'wat kun je leren van deze situatie'.

Anders gezegd: Het hoofd is eigenaar, maar op locatie zijn medewerkers en cliënten ook eigenaar. Van het hoofd wordt dienend leiderschap verwacht. Het hoofd moet het proces van zelfsturende teams faciliteren en ondersteunen.

- Er zitten ook risico's aan vast als de verwanten meer betrokken zijn. Als verwanten bijvoorbeeld zeggen dat ze het vervoer zelf regelen, dan moet je dat als organisatie wel los kunnen laten.
- We moeten in gesprek gaan met elkaar. Wat komen we tegen? Hebben we het over hetzelfde? Welke oplossingen bedenken we met elkaar? De juiste vragen stellen is een vaardigheid op zich (motiverende gespreksvoering).
- Het hoofd is eigenaar, maar op locatie zijn medewerkers en cliënten ook eigenaar. Van het hoofd wordt dienend leiderschap verwacht. Het hoofd moet het proces faciliteren en ondersteunen.
- Verantwoordelijk of eigenaarschap pakken is een probleem binnen de organisatie. Mensen durven geen eigenaarschap te pakken. Ze durven geen dingen buiten de kaders te doen. Ze hebben een gevoel van wantrouwen, ze zijn bang om risico's te nemen. Als ze een keer aangesproken zijn op iets waarbij ze net de grens over zijn gegaan, houden ze daar een naar gevoel aan over. Maar van fouten maken leer je. Dat moeten we leren: durven om foute te maken.
- We moeten constant allerlei afspraken controleren die wij zelf zo maken. Vanuit het primair proces moeten we meer waarom-vragen stellen, dan komen er andere ondersteuningsvragen.

Vraag 6: Stel dat je een minuut de tijd hebt om over dit onderwerp te praten met een directeur van deze instelling, wat zou je zeggen?

Er worden verschillende dingen genoemd:

- Hoofden hebben directe coaching nodig om eigen regie op een goede manier neer te zetten.
- Het is vanuit de inspectie een belangrijk onderwerp en moet hoog op de agenda staan.
- Cliënten willen ook in beeld blijven en komen, dus bevraag ze!.
- De afstand tussen de werkvloer en organisatie is heel groot. Ga eens in gesprek met elkaar, blijf niet achter het bureau zitten. Zorg dat iedereen talent 3.0 kent, snapt en ondersteunt.
- In hoeverre laat je je hoofden hun eigen regie voeren? Voorbeeldfunctie in eigenaarschap! Medewerkers ervaren nu alleen 'meer richtlijnen'.
- Ze moeten zich realiseren dat ze in hun denken misschien drie stappen vooruit zijn en dat de organisatie nog mee moet. Uitspreken wat wel en niet kan/mag/moet. Er is wel enige sturing nodig op de uitvoering van de strategie.
- Wees toegankelijk.

Samenvatting

De gespreksleider geeft een samenvatting van de bijeenkomst:

- Motivatie is niet een groot probleem, maar in combinatie met kennis wel. Het motiveert als je ziet dat er iets positiefs gebeurt. Wat betreft gelegenheid spelen vooral eigenaarschap en verantwoordelijkheid een rol.
- De belangrijkste aanbeveling voor de praktijk is: ga in gesprek met de cliënt en met elkaar, zoek de verbinding.
- Beleid is al ontwikkeld, maar moet uitgevoerd worden.
- Het is belangrijk om de dialoog met elkaar aan te gaan.
- Van de bijeenkomst wordt een verslag gemaakt. Deelnemers van de focusgroep kunnen naderhand aanvullingen doen. Resultaten van de bijeenkomst worden verwerkt in het onderzoeksrapport.

Vraag 7: is dit een adequate samenvatting of heb je er nog iets aan toe te voegen?

- Toevoeging: Je moet kleinschalig organiseren, grootschalig faciliteren.
- Verder goede samenvatting.

Vraag 8: Heb je iets gemist in de discussie vanmiddag wat wel relevant is voor het onderzoek?

Er komen een aantal punten ter sprake:

- 'Regie op locatie' van Van Boeijen is voor Talant vertaald naar 'samen verder met EIGEN'. Het programma ligt er, maar wordt nog niet toegepast. (Cordaan noemt het 'Regie in teams'). Op locaties gaan toepassen en kijken en delen wat het oplevert. Cyclisch maken, doelen steeds bijstellen. Het moet landen op de werkvloer, maar implementatie is niet het sterkste punt van deze organisatie. Dat vraagt gerichte aandacht!
- De cliëntcoaches krijgen dit jaar een belangrijke rol, maar hebben maar 3 maanden de tijd om actief te werk te gaan. Daarna zijn ze alleen op vraag beschikbaar.
- Niet alle hoofden weten van de rol van de cliëntcoaches af. Dit wordt meegenomen in het cliëntcoachoverleg.
- Wat is het vervolg? De notulen worden verwerkt in het rapport. Clientcoaches hebben vragenlijsten van cliënten, deze worden wellicht ook meegenomen in het rapport. Het rapport wordt aangeboden aan Joke van Leeuwen en aan de Centrale Cliëntenraad. Met hen de volgende stappen bespreken. Clientcoaches krijgen allen individueel ook het rapport toegestuurd. Er moet een samenvatting voor medewerkers komen op het Kennis- & Leerplein. En een publieke samenvatting voor verwanten en cliënten in samenwerking met PR.

Afsluiting

- De gespreksleider sluit de bijeenkomst af.

- Deelnemers ervaren de middag als leerzaam. Zij vinden het mooi dat naar aanleiding van het onderzoek een focusgroep is gehouden waarbij verschillende mensen betrokken zijn.
- Belangrijk is out of the box denken: protocollen aan de kant en zelf nadenken. Is overigens wel een universele discussie: alle grote bedrijven hebben er mee te maken.

“Alleen ga je sneller, maar samen kom je verder.”

6 Resultaten ingevulde lijsten door cliënten

Uitslag Clientenlijst Regie op Eigen Leven Cluster Leeuwarden

Werk en Dagbesteding aug. 2014

Op Swettehiem (1, n=?), Middelsehiem (2, n=1) en het restaurant-team GH (3, n=1) zijn vragenlijsten ingevuld. De (gemiddelde) scores zijn te vinden in bijlage 5, evenals de gemiddelde totaalscores.

Onbekend is hoeveel lijsten precies zijn ingevuld in totaal, maar het zijn er niet heel veel.

Vraag:	1	2	3	totaal
Mag je zelf bepalen wat je drinkt op het werk?	3.62	4	4	3.87
Mag je zelf bepalen wat je in de pauze doet?	3.75	3	4	3.58
Mag je zelf bepalen wat je eet als lunch en wat voor koekjes en snacks jullie hebben op het werk?	3.13	4	3	3.38
Moeten jullie zelf de kantine/werkplek schoonhouden?	2.75	4	4	3.58
Mag jij mee beslissen welke nieuwe begeleiders en collega's er komen werken op je werkplek?	1.13	1	2	1.41
Kennen de begeleiders jou goed en gaan ze goed met je om?	3.75	4	4	3.92
Mag je zelf je persoonlijk begeleider uitkiezen?	2.5	1	4	2.5
Mag je zelf beslissen met welke collega je het liefste samenwerkt? Bijvoorbeeld een collega die jij leuk vindt.	2.13	1	2	1.71
Mag jij mee denken over het soort werk wat je doet op je werkplek?	3.25	4	2	3.08
Is je werk leuk en ook nuttig?	3.63	3	3	3.21
Mag je zelf weten op welke dagen je werkt en wanneer je een snipperdag wil hebben?	3.25	4	2	3.08
Luistert de begeleiding genoeg naar je wanneer je iets wil bespreken? Is er tijd voor?	3.25	3	3	3.08
Mag je op verschillende werkplekken werken wanneer je dat zou willen?	3	4	4	3.67
Vind je het gebouw en de ruimte van je werkplek goed? (bijv; groot genoeg? Veilig? Rolstoel vriendelijk?)	3.5	4	4	3.83
Mag je mee denken met de werkafspraken en wanneer er nieuwe spullen moeten komen? (bijv; gebruik mobiele telefoon en kopen van nieuwe tafels)	2.63	2	2	2.21
Mag je mee beslissen over de muziek die gedraaid wordt op het werk?	2.75	4	1	2.58
Zijn er op je werk cliëntenoverleggen of werkbijeenkomsten (met jou, je collega's en begeleiders?)	3.38	4	4	3.79
Vraagt de begeleider of teamleider wel eens naar jouw mening en die van je collega's tijdens zo'n overleg? (bijvoorbeeld; wat voor uitje willen jullie of wat voor nieuwe koffiekopjes?)	3.5	3	4	3.5
Bedenken jij en je collega's zelf ook punten voor het overleg?	2.63	1	3	2.21
Bespreekt jouw begeleider op je werk het ondersteuningsplan met jou en wat hierin moet staan?	3.13	3	4	3.38
Bespreekt de begeleider met jou de bespreking van je ondersteuningsplan? Bijv; vraagt de begeleider of je erbij wil zijn, wie er verder bij moeten zijn?	3.5	3	4	3.5

Uitslag voor werk/dagbesteding:

Top 3 hoogst:

Mijn begeleiders kennen me goed en gaan goed met me om

Ik mag zelf bepalen wat ik drink op mijn werk

Ik vind het gebouw en de ruimte van mijn werkplek goed

Top 3 laagst:

Ik mag niet mee beslissen in nieuwe begeleiders en collega's

Ik mag niet beslissen met welke collega ik samenwerk

Ik bedenk zelf punten voor het cliëntoverleg/ik mag niet meedenken in nieuwe werkafspraken of aanschaf van spullen

Uitslag vragenlijst Regie op Eigen leven – versie wonen – 4 locaties

Locatie:	1.	2	3	4	Tot
Mag je meebeslissen over de boodschappen die in huis zijn?	3,33	2	3,66	3,67	2,67
Mag je meebeslissen wat voor avond eten er wordt gegeten?	3,66	3	3,33	3,83	2,89
Mag je zelf weten waar je eet? Bijv. op je eigen kamer of plek aan tafel?	3	4	4	4,00	3,89
Mag je meebeslissen welke bewoners bij jou komen wonen en met wie je dingen samen onderneemt?	3	3	1,66	3,50	3,00
Kennen de begeleiders jou goed en gaan ze goed met je om?	3,66	4	3,66	3,33	2,67
Mag je zelf je persoonlijk begeleider uitkiezen?	2	1	4	1,33	1,67
Mag je zelf bepalen hoe je je verjaardag en feestdagen wilt vieren?	4	4	2,66	4,00	3,56
Mag je zelf beslissen wat je in het weekend of op de avond gaat doen en met wie?	4	4	3,66	4,00	3,56
Luister de begeleiding genoeg naar je wanneer je iets wilt bespreken? Is er tijd voor?	3	4	3,33	3,33	3,00
Mag je meebeslissen over de tijden dat je eet, op bed gaat, mentorgesprek hebt, naar de kapper gaat, huisarts, etc.?	4	3	3,33	3,67	3,22
Ga je naar activiteiten buitenshuis? Bijv. sporten, disco, familiebezoek?	3,66	4	3,33	3,50	2,78
Mag je meebeslissen met wat er op de radio en tv afgespeeld wordt?	3,66	2	4	4,00	3,33
Heb je mee geholpen bij het bedenken van de huisregels?	3	4	4	1,83	2,44
Mag jij meedenken over veranderingen in de huiskamer/keuken of iets anders?	3,33	2	3	3,83	3,11
Bespreekt jouw begeleider het ondersteuningsplan met jou en wat hierin moet staan?	4	4	3,66	4,00	3,56
Bespreekt de begeleider met jou de bespreking van je ondersteuningsplan? Bijv. vraagt de begeleider of je erbij wilt zijn, wie er verder bij moeten zijn?	3,66	4	4	4,00	3,56
Ben je tevreden over de indeling van de woning? Gezamenlijke woonkamer en je eigen slaapkamer? Genoeg Privacy?	3,33	4	3,66	4,00	3,11
Zijn er clientoverleggen of bewonersvergaderingen op je woning, minimaal 1x per maand?	1,66	4	4	1,67	2,00
Vraagt de begeleider of teamleider wel eens naar jouw mening en die van medebewoners tijdens zo'n overleg? (bijv. wat voor uitje willen jullie of wat voor nieuwe koffiekopjes?)	3	4	3,66	3,00	2,78
Bedenken jij en je medebewoners zelf ook punten voor het overleg?	3	2	2,66	2,83	2,44

1 = greunshiem wonen gemiddeld van 3 ingevulde lijsten

2= Huizumerhof 30 (n=?)

3= binnentun (gemiddelde van 3 ingevulde lijsten)

4=Sneek (gemiddelde van 6 ingevulde lijsten vanuit de clustercliëntenraad)

Top 5 Hoogst:

Eerste plek: Mag je zelf weten waar je eet? Bijv. op je eigen kamer of plek aan tafel?

Gedeelde tweede plek:

- Mag je zelf bepalen hoe je je verjaardag en feestdagen wilt vieren?
- Mag je zelf beslissen wat je in het weekend of op de avond gaat doen en met wie?
- Bespreekt jouw begeleider het ondersteuningsplan met jou en wat hierin moet staan?
- Bespreekt de begeleider met jou de bespreking van je ondersteuningsplan? Bijv. vraagt de begeleider of je erbij wilt zijn, wie er verder bij moeten zijn?

Top 3 Laagst:

Mag je zelf je persoonlijk begeleider uitkiezen?

Zijn er clientoverleggen of bewonersvergaderingen op je woning, minimaal 1x per maand?

Bedenken jij en je medebewoners zelf ook punten voor het overleg?

7 Visiedocument Eigen Regie Alliade 2013

Visie op Eigen Regie

Discussienotitie van de gezamenlijke kenniskringen

december 2013

Visie op Eigen Regie

Inhoud

1. Aanleiding
2. Wat is Eigen Regie?
3. Eigen Regie voor mensen met een verstandelijke beperking
4. Eigen Regie en de rol van de medewerker
5. Eigen regie en praktisch handelen van medewerkers
- 5.1 Ken de cliënt en krijg zijn vertrouwen
- 5.2 Zorgen dat in plaats van zorgen voor....
6. Grenzen aan Eigen Regie
- 6.1 Niet-vrijwillige zorg
- 6.2 Gedrag dat destructief is voor cliënt of schadelijk / gevaarlijk voor de omgeving
7. Wat is nodig om Eigen Regie van cliënten te versterken?
8. Aan de slag!

Talant Visie op Eigen Regie en Partnerschap, 3 december 2013
Opgesteld door de gezamenlijke kenniskringen van Alliade

1. Aanleiding

Eén van de ambities van Alliade is het versterken van Eigen Regie van de mensen aan wie zorg, ondersteuning en behandeling wordt geboden en het (opnieuw) vormgeven van Partnerschap in de zorg. In 2012 zijn in dit kader al enkele projecten gestart. Omdat Eigen Regie en Partnerschap begrippen zijn die veel verschillende associaties en gedachten oproepen, is het goed om een heldere visie te formuleren die als gezamenlijk vertrekpunt kan dienen. In deze notitie wordt Eigen Regie uitgewerkt; Partnerschap is in een andere notitie uitgewerkt.

Wij hopen dat deze notitie behulpzaam is om een kader aan te geven en het gesprek over Eigen Regie in teams te stimuleren.

2. Wat is Eigen Regie?

Eigen Regie hangt nauw samen met zeggenschap en eigen kracht. Zeggenschap kun je omschrijven als: "invulling geven aan je leven door het maken van keuzes of invloed hebben op wat er wel of niet met je gebeurt. Eigen Regie hangt nauw samen met zelfbeschikking. Een recht dat ieder mens heeft, het recht om zelf te beschikken over het eigen leven en te leven vanuit eigen perspectieven en competenties. Om vorm te geven aan zelfbeschikking en eigen regie te voeren is eigen kracht nodig: je moet in staat zijn om over het eigen leven te beschikken, het vermogen of de competenties ervoor hebben. Het daadwerkelijk uitvoeren van Eigen Regie is een activiteit: het inrichten van je leven, het uitvoeren van acties en handelingen om je doelen te bereiken. Vrijwel iedereen heeft anderen nodig om zelfbepaalde doelen te bereiken; die anderen kunnen verwanten, vrienden & kennissen, professionals of vrijwilligers zijn. Tezamen vormen zij een netwerk waarmee voortdurende interactie plaatsvindt. Partnerschap krijgt in dit netwerk vorm, in diverse verbindingen.

3. Eigen Regie voor mensen met een verstandelijke beperking

Ieder mens heeft het recht op zelfbeschikking en ieder mens wil zeggenschap hebben over het eigen leven. Dus ook mensen met een verstandelijke beperking. De beperking kan het uitoefenen van zeggenschap en het voeren van Eigen Regie in meer of mindere mate in de weg staan. Beperkte eigen regie hoeft niet per definitie problematisch te zijn; het hangt sterk af van in hoeverre de cliënt Eigen Regie ervaart en in staat is om zélf regie te voeren. Ook wanneer sprake is van ernstige beperkingen, kan een cliënt regie blijven voeren, zij het soms minimaal.

Hulpverleners die Eigen Regie willen versterken, zullen zich dan ook vooral richten op de mogelijkheden van een cliënt en daarbij zichzelf en de organisatie ondergeschikt maken.

Ieder mens heeft beperkingen. Bij cliënten van Alliade zijn dat veelal beperkingen die veroorzaakt wordt door ouderdom of verstandelijke beperkingen en combinaties daarvan. Die beperkingen zijn een gegeven en doorgaans niet te herstellen. Beperkingen kunnen tot allerlei problemen leiden. Iemand met een ernstig meervoudige beperking heeft vaak problemen in communicatie, persoonlijke verzorging en mobiliteit. Het versterken van zeggenschap en voeren van Eigen Regie is deels erop gericht om zo weinig mogelijk last te hebben of te ervaren van de problemen die een beperking met zich meebrengt.

Eigen Regie, zeggenschap hebben over het eigen leven is niets groots of abstract. Een niet-representatieve peiling onder medewerkers van Alliade levert een scala aan associaties op. Het maken van eigen keuzes wordt het meeste genoemd, in allerlei varianten. Als voorbeelden worden genoemd: zelf bepalen hoe laat je naar bed gaat, zelf bepalen wanneer je naar buiten gaat, zelf je ondergoed kiezen en kopen, zelf mijn dag kunnen indelen. Maar ook: zelf

beslissingen nemen, ook al zijn dat niet altijd de beste beslissingen. Met andere woorden dus: het recht om fouten te maken, foute keuzes te maken en daardoor ook leren omgaan met slechte ervaringen.

Casus

Cliënt is een dubbelgehandicapte man van 64 jaar. Ten gevolge van zijn motorische handicap beweegt hij zich voort in een elektrische rolstoel. Praten gaat moeizaam en kost hem veel inspanning. Meneer heeft in het verleden duidelijk aangegeven dat zijn seksuele voorkeur richting mannen gaat. Via via komt hij in contact met een lotgenoot. Hij geeft aan dat hij graag wil afspreken. Dan komt zijn zus, tevens zijn mentor, in actie. Zij spreekt een veto uit: de seksuele praktijken van cliënt hebben in haar ogen in het verleden veel problemen opgeleverd: "Daar beginnen we niet weer aan!"

4. Eigen Regie en de rol van de medewerker

Het verlenen van hulp, bieden van ondersteuning en zorg is hulpverleners eigen. Maar dit kan, hoe goed bedoeld ook, er gemakkelijk toe leiden dat keuzes worden gemaakt vóór de cliënt of dat eenmaal door de cliënt gemaakte keuzes als 'betonnen besluit' blijven bestaan. Kiest de cliënt vier dagen achter elkaar jam op de boterham, dan is het verleidelijk om de vijfde dag de jam alvast klaar te zetten. Hetzelfde geldt voor de 'organisatie' als belemmerende factor. Huisregels bijvoorbeeld, hoe nuttig ook om enige orde aan te brengen in het samen leven in een woongroep of samen werken op een dagbesteding, beïnvloeden de mate van zeggenschap. Als de regel is dat er om 16.00 uur gezamenlijk thee gedronken wordt, dan zal het voor een cliënt niet meevallen om zo af en toe koffie te kiezen of zich helemaal te onttrekken aan deze (opgelegde) gezelligheid als hij daar geen zin in heeft. De manier waarop zorg en ondersteuning zijn georganiseerd en vorm krijgt in dagstructuren van cliënten en roosters van medewerkers, kunnen erg belemmerend zijn in het voeren van Eigen Regie. Het is daarom een taak voor zowel professionele medewerkers als het sociale netwerk van deze mensen om alert te zijn op belemmeringen en deze waar mogelijk weg te nemen. Het gaat er dan niet om het gedrag van de cliënt te beïnvloeden. Juist het eigen gedrag en dat van de organisatie moet zodanig worden beïnvloed dat de cliënt in staat wordt gesteld Eigen Regie te voeren. Met andere woorden: wees niet zelf de belemmering!

Casus

Cliënt is een enthousiaste jongeman van 30 jaar met een ernstige meervoudige beperking. Hij zit in zijn rolstoel en kan met zijn rechterhand reiken naar iets dat voor hem op zijn blad staat. Voor het ontbijt krijgt cliënt twee boterhammen. De medewerker smeert boter op het brood en zet een pak hagelslag en een pot jam op het bord. Cliënt reikt met zijn hand naar de hagelslag waarop de medewerker de hagelslag op het brood doet en hem dit aanbiedt. Na de eerste hap spuugt cliënt het brood uit en wil niet meer eten. De medewerker spreekt hem streng aan want hij had toch voor de hagelslag gekozen.... Of niet?

Cliënt reikte naar het pak hagelslag omdat het zo'n mooie kleur en versiering heeft

Cliënt reikte naar het pak hagelslag omdat het zo mooi rammelde

Cliënt spuugt het brood uit omdat hij niet van hagelslag houdt

Cliënt spuugt het brood uit omdat hagelslag raar voelt in zijn mond

Uit deze casus blijkt dat het belangrijk is om te weten op welk ontwikkelingsniveau de cliënt functioneert, zodat zijn manier van keuzes maken wordt begrepen door de medewerker. Maakt de cliënt uit de casus een keuze voor een soort broodbeleg of een keuze door een aangeboden boterham wel of niet op te eten? Het vraagt voortdurende reflectie op het eigen handelen maar

ook feedback van collega's, verwanten en andere betrokkenen in het netwerk om cliënten steeds weer in staat te stellen zelf keuzes te maken. Een absolute voorwaarde hiervoor is het goed kénnen van de cliënt: het gedrag goed kunnen begrijpen, signalen als communicatiemiddel op waarde kunnen schatten en belemmerende factoren uit de weg te ruimen.

5. Eigen regie en praktisch handelen van medewerkers

5.1 Ken de cliënt en krijg zijn vertrouwen

Voor medewerker is er een natuurlijk spanningsveld tussen het uitvoeren van de eigen, professionele taken voor de cliënt en het versterken van de Eigen Regie en zeggenschap van de cliënt. In je opleiding heb je immers geleerd wat je moet doen als professional en daarnaast heb je ook nog je eigen waarden- en normenkader zoals dat je bijvoorbeeld elke dag doucht. Ook is er het maatschappelijk kader: wat is wel en niet sociaal geaccepteerd? Tenslotte is er een wettelijk kader: de nationale en internationale wetgeving die burgers tal van geboden en verboden oplegt. Maar die ook aan hulpverleners verantwoordelijkheden toebedeelt. Dat kan frictie veroorzaken.

Hoe beweeg je je als medewerker in dit spanningsveld? Immers, een aantal cliënten is juist aangewezen op een vorm van beschermd of beschermd wonen, omdat het niet goed lukt(e) om Eigen Regie te voeren over het eigen leven, zelf structuur aan te brengen en basale taken uit te voeren. Essentieel is dat de medewerker zich voortdurend bewust is van zijn rol naar de cliënt. Want uiteindelijk bepaalt de cliënt of hij een medewerker in zijn nabijheid duldt. De cliënt voert immers regie en kiest dus in feite zelf zijn hulpverleners: hij bepaalt of hij de medewerker toelaat in zijn leven en zich laat ondersteunen door deze medewerker. Het gaat er dus om of een cliënt vertrouwen heeft in een medewerker.

Casus

Cliënte maakt op de dag van opname in het verpleeghuis kennis met haar EVV'er. Deze stelt zich voor en vertelt cliënte dat zij als EVV'er het vaste aanspreekpunt is voor mevrouw en dat zij altijd met vragen bij haar terecht kan. Cliënte vindt de EVV'er een nogal zakelijk type die niet vaak op eigen initiatief bij haar langs komt en bovendien altijd haast lijkt te hebben. Binnen een paar weken heeft cliënte een goed contact met een andere medewerker, die veel interesse toont in haar en regelmatig een praatje komt maken. Na een week of zes komt de EVV'er bij cliënte en legt haar nogmaals uit dat het echt de bedoeling is dat mevrouw haar, de EVV'er, als contactpersoon gebruikt. "Als iedereen maar met iedereen over alles gaat praten, wordt het hier een zootje." Cliënte schrikt hier van maar durft niet tegen te spreken, misschien krijgt ze dan wel minder zorg of krijgt die aardige medewerker een reprimande. Wel besluit ze om in het vervolg zo weinig mogelijk te bespreken met de EVV'er.

Het gevolg is dat cliënte zich afsluit van haar hulpverlener en deze niet meer echt toelaat in haar leven. Daardoor wordt het geven van goede zorg en ondersteuning al een stuk moeilijker: immers, de cliënt heeft geen vertrouwen in deze medewerker. Een casus als de voorgaande kan gemakkelijk voorkomen worden door een andere manier van organiseren: geef de cliënt keuze uit bijvoorbeeld drie medewerkers, evenals de mogelijkheid om te veranderen als er geen 'klik' (meer) is en het voeren van periodieke evaluaties met elkaar. Ook wanneer sprake is van beperkte vrijheid doordat bijvoorbeeld sprake is van een gedwongen opname, kan hier Eigen Regie concreet en zichtbaar worden. En kan de cliënt binnen de beperking van een juridisch kader Eigen Regie ervaren.

5.2 Zorgen dat in plaats van zorgen voor....

Medewerkers in de zorg zijn in het algemeen goedwillend, zorgzaam en betrokken. Dat kan gemakkelijk omslaan in handelen dat door cliënt als betuttelend wordt ervaren. Natuurlijk wil iedereen helpen om een cliënt in een rolstoel over een drempel te helpen maar beter is het om te zorgen dat er geen drempels zijn zodat cliënt zelfredzaam is. In de alledaagse werkelijkheid blijkt 'zorgen voor' soms gemakkelijker te zijn dan 'zorgen dat'. Bij 'zorgen voor' een cliënt ben je doelgericht en doelbewust een oplossing aan het realiseren voor dat ene probleem op dat ene moment. Bij 'zorgen dat' kijk je iets verder vooruit, verander je jezelf en de omgeving, de omstandigheden of wat dan ook zodat het voor cliënt mogelijk wordt Eigen Regie te voeren, zelf keuzes te maken en handelingen uit te voeren. 'Zorgen dat' is een ander in staat stellen om eigen doelen te realiseren.

Een hulpmiddel om 'zorgen dat' als houding aan te nemen, is het formuleren van behandel- of ondersteuningsdoelen in de ik-vorm, door de cliënt. Bijvoorbeeld: 'Ik wil mij prettig voelen in mijn appartement'. Voor de medewerker wordt het dan meer vanzelfsprekend om acties te bedenken om te zorgen dat cliënt zich inderdaad prettig voelt. Niet voor even maar voor de hele tijd zolang het verblijf duurt.

6. Grenzen aan Eigen Regie

Bij 'zorgen dat' past ook dat je als medewerker ingrijpt als het nodig is. In de praktijk kennen we het fenomeen 'handelingsverlegenheid' bij medewerkers. Zij maken zich soms ernstig zorgen over een cliënt maar willen zich niet bemoeien met privé-zaken en privé-keuzes. Echter, elke medewerker heeft zich naar cliënten op te stellen als goed hulpverlener, zoals in de WGBO vastgelegd. Dat betekent ook dat er grenzen zijn aan Eigen Regie van cliënten en dat je ingrijpt als de keuzes of het handelen van cliënten leidt tot bijvoorbeeld ernstige schade, nadeel of letsel voor cliënt of voor anderen (mede-clieënten, medewerkers enz.)

6.1 Niet-vrijwillige zorg

Als sprake is van niet-vrijwillige zorg heeft de medewerker nog steeds de taak om cliënt te helpen. Eigen Regie en zeggenschap raakt hier aan het wettelijk kader. De medewerker ondersteunt een cliënt die niet wil. De zeggenschap van deze cliënt is beperkt door zijn juridische status, om wat voor reden dan ook. In deze situatie is er binnen het juridisch kader nog wel van alles mogelijk. Het vergt vaak geduld en overtuigingskracht om deze cliënten in staat te stellen om in die situatie toch invulling te geven aan het eigen leven. Want hoewel de deur naar de buitenwereld voor deze cliënten doorgaans afgesloten is, zijn er binnen de eigen daginvulling mogelijkheden om zelf keuzes te maken. Het is maar net welke houding de medewerker aanneemt in bijvoorbeeld het gesprek over het dagprogramma: is dit een opgelegde structuur waaraan cliënt zich heeft te conformeren of zijn er keuzes om wel of niet mee te doen aan het hele programma of onderdelen ervan? Wat een goed en plezierig dagprogramma is, kan voor een cliënt immers totaal anders zijn dan wat wij als hulpverleners hebben bedacht. Juist op deze onderdelen kan Eigen Regie worden versterkt.

6.2 Gedrag dat destructief is voor cliënt of schadelijk / gevaarlijk voor de omgeving

Sommige cliënten vertonen gedrag dat destructief is of groot gevaar voor de omgeving kan opleveren. Daarmee wordt de grens van Eigen Regie bereikt en moet worden ingegrepen. Als goed hulpverlener kun je niet je ogen sluiten voor 'keuzes' van cliënten die tot ernstige problemen leiden voor de cliënt zelf.

7. Wat is nodig om Eigen Regie van cliënten te versterken?

Hierboven zijn al een paar dingen genoemd die nodig zijn om Eigen Regie en zeggenschap te versterken. Hierin zijn zowel aspecten te noemen die medewerkers betreffen maar ook zaken die de organisatie aangaan. Een organisatie die van medewerkers vraagt om Eigen Regie van cliënten te versterken, zal ook zichzelf zo moeten vormgeven dat medewerkers Eigen Regie op hun werk kunnen voeren. In een dergelijke organisatie handelen medewerkers binnen duidelijk vastgelegde kaders en maken zij zelf afwegingen in hun zorgverlening. Er is ruimte voor twijfel, reflectie en het geven en ontvangen van positief-gerichte feedback. Vanuit een positieve grondhouding durven medewerkers verantwoordelijkheid te nemen voor hun werk en verantwoording af te leggen over gemaakte keuzes. Dit alles veronderstelt vertrouwen van het management in medewerkers. Net zoals de cliënt zijn vertrouwen geeft aan medewerkers om een goede professionele relatie op te bouwen, zal ook het management dat vertrouwen moeten geven om medewerkers te versterken in hun werk. En ook hier ligt een grote uitdaging voor de komende jaren.

Ongemerkt worden nogal eens keuzes gemaakt vóór de cliënt. Het is goed dat in een team de cultuur zo is, dat men elkaars handelen bespreken kan en mag vragen wáárom iemand handelt zoals hij doet. In de peiling op de Kennismarkt werden ook de volgende zaken genoemd: veilige omgeving voor zowel cliënt als medewerker, cliënt serieus nemen en de cliënt goed kennen, respecteren van individuele keuzes, kennis van de aandoeningen van cliënten om bepaald gedrag juist te kunnen interpreteren, eigen normen en waarden ter discussie durven stellen. In meer praktische zin werden genoemd: het maken van een levensboek, de mogelijkheid bieden aan cliënten om hobby's uit te oefenen, het inrichten van kleine groepen met vaste medewerkers. Uiteraard speelt het betrekken van het netwerk van cliënt bij al deze aspecten een belangrijke rol.

Het belangrijkste is dat medewerkers zich bewust zijn van hun eigen rol en hun eigen handelen en dit bespreekbaar willen en durven houden. Met elkaar en zeker ook met cliënten en hun netwerk. Opdat de beleving en ervaring van Eigen Regie door cliënten een voortdurend toetsingskader wordt voor het eigen handelen!

8. Aan de slag!

Deze notitie is na een aantal sessies in een divers gezelschap tot stand gekomen. Al tijdens deze sessies is ons gebleken hoeveel betekenissen kunnen worden gegeven aan Eigen Regie en hoeveel 'beelden' dit onderwerp oproept. Hoe het gesprek ook verliep, het zette altijd aan tot nadenken, tot bij jezelf te rade gaan wat je er eigenlijk van vindt, hoe je zelf handelt en of je voldoende rekenschap geeft van je handelen naar de cliënt. Wij gunnen elke medewerker dit soort gesprekken die bijdragen aan professioneel handelen. Het doel van deze notitie is dan ook zeker niet om een dwingende richting aan te geven maar veeleer om met elkaar in gesprek te gaan, te bespreken wat Eigen Regie voor jou is en hoe je cliënten daarin kunt versterken. We zeggen daarom vooral: Aan de slag!